

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tjaša Kočar

Institucionalna obravnava nasilja nad žensko v družini

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Avtorica: Tjaša Kočar

Institucionalna obravnava nasilja nad žensko v družini

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Mojca Urek

Ljubljana, 2016

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek avtorice: Tjaša Kočar

Naslov dela: Institucionalna obravnava nasilja nad žensko v družini

Ime in priimek mentorice: doc. dr. Mojca Urek

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Število strani: 120

Število prilog: 3

Število tabel: 2

Število virov: 55

Ključne besede (deskriptorji): nasilje nad žensko v družini, institucionalna obravnava, zakonodaja, postopek, center za socialno delo, policija, sodišče.

Povzetek: Diplomaska naloga govori o institucionalnih oblikah pomoči ženskam - žrtvam nasilja v družini. Ženske so še vedno najštevilčnejša skupina žrtev družinskega nasilja, zato se v diplomski nalogi opiramo na feministično definicijo nasilja, ki nasilje moškega nad žensko vidi v luči neenakosti med spoloma in družbenem utemeljevanju moškega kot močnejši spol. V teoretičnem delu opisujemo definicijo nasilja, njegove oblike, zgodovinsko podlago, družbeno toleriranje slednjega ter načine reševanja te kompleksne problematike. V drugi polovici teoretičnega dela se ozremo tudi na zakonsko podlago ter delo institucij, ki obravnavajo primere nasilja v družini. V empiričnem delu raziskujemo pogled na postopke s strani žensk – žrtev nasilja z izkušnjo institucionalne obravnave, ter zaposlenih v institucijah, ki te postopke vodijo, z namenom hitrejše odločitve žensk za institucionalno pomoč ter učinkovitejšega načina reševanja primerov nasilja v družini. Ženske ne obžalujejo odločitve za institucionalno pomoč in so z njo (bile) zadovoljne. Strokovni delavci so seznanjeni z dinamiko nasilja in v skladu z njo v postopkih delujejo. Največje ovire v odločitvah za pomoč predstavljajo čustvene posledice doživetega nasilja, stanovanjske in finančne težave, v samem postopku pa dolgotrajnost, oziroma prekinitev slednjega.

Title: Institutional treatment of domestic violence against women

Keywords (descriptors): domestic violence against woman, institutional treatment, legislation, procedure, social work centre, police, court

Abstract: The graduation thesis describes the institutional forms of assistance to women - victims of domestic violence. Women are still the largest group of victims of domestic violence, so in this thesis we based on feminist definition of violence, that means violence against women seen in the light of gender inequalities and social justification of male as the stronger sex. The theoretical part describes the definition of violence, its forms, historical basis, its social tolerance and the ways of solving these complex problems. The second part deals with the law basis and with the institutions, dealing with domestic violence cases. In the empirical part, we research the institutional procedures by women's side - victims of violence, as well as by staff side-transactors of adequate procedures. We are interesting about their experience of institutional treatment, with a view to ensuring more efficient ways of solving cases of domestic violence. Women do not regret the choices for institutional support, and they are more or less satisfied with the end of violence situation. Professional workers are familiar with the dynamics of violence, they operate in accordance with their competences. The most common obstacles in decisions to make »help-call«, represent the emotional consequences of experienced violence, housing and financial problems, excessively long procedure or even its suspension.

PREDGOVOR

Nasilje je bilo in bo vedno prisotno v naši družbi. Dogaja se na različnih nivojih, vse od institucionalnega, pa do najbolj skritega za štirimi stenami. Ravno nasilje v zasebni sferi pa prizadene v največji meri ženske. Čeprav je poznano kot zasebni problem, je zanj odgovorna družba z vedno novim reproduciranjem spolnih vlog, ki žensko postavljajo v podrejen položaj. Zato je pomembno, da v primerih, ko žrtev nasilja zbere dovolj poguma in poišče pomoč v institucijah, ki so temu namenjene, slednje reagirajo dovolj empatično in učinkovito.

V diplomski nalogi raziskujem institucionalne oblike pomoči ženskam z izkušnjo nasilja v družini na področju Pomurja. V začetku teoretičnega dela se bom usmerila na definicijo nasilja, njegovo dinamiko in oblike ter vrste nasilja, ki ga doživljajo ženske. Osredotočila se bom tudi na nasilje nad ženskami v preteklosti, družbeno toleriranje slednjega, ter načine reševanja tako obsežne in večplastne problematike. Predstavila bom zakonodajo in vlogo institucij v primerih obravnave nasilja v družini. Zakonodaja namreč narekuje delo institucij, hkrati pa »zaupa« organom opravljanje težke naloge. Delo z izredno ranljivo skupino ljudi, zahteva od strokovnih delavcev veliko več spretnosti, kot le poznavanje zakonodaje.

Za namen raziskave sem opravila intervjuje z zaposlenimi strokovnimi delavkami na Centru za socialno delo, PU Murska sobota in Okrožnem sodišču v Murski Soboti, ter tremi ženskami – žrtvami nasilja, z izkušnjo institucionalne obravnave. Zanimalo me je, kako se institucije lotijo delovnega odnosa z žrtvami nasilja, kakšen način dela imajo in kaj pogosto zaznavajo med postopki. Na drugi strani pa me je zanimalo, kako so žrtve nasilja doživele postopek povezan z njihovo izkušnjo nasilja, kaj so morda pogrešale in kaj je bilo dobrega.

Ženske se ob izbruhu nasilja lahko po pomoč zatečejo v različne institucije, najpogosteje pokličejo policijo. Zaposleni na različnih institucijah poznajo dinamiko nasilja, zato žrtvam nasilja verjamejo, jih razumejo in jih dojemajo kot partnerke v procesu pomoči. Center za socialno delo, policija in sodišče dobro sodelujejo, če je potrebno skličejo tudi multidisciplinarne time. Največje ovire, v odločitvah za pomoč, predstavljajo čustvene posledice doživetega nasilja, stanovanjske in finančne težave, v samem postopku pa dolgotrajnost oziroma prekinitev slednjega. Kljub temu pa žrtve ne obžalujejo odločitve za institucionalno pomoč. Z njo so zadovoljne, saj zdaj živijo življenje brez nasilja.

KAZALO

1.	TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1	NASILJE	3
1.1.1	Definicija nasilja.....	3
1.1.2	Dinamika nasilja.....	4
1.1.3	Oblike nasilja	5
1.1.4	Spolno pogojeno nasilje	7
1.2	ZGODOVINSKO SOCIALNI OKVIR NASILJA NAD ŽENSKO	8
1.2.1	Nasilje nad ženskami v preteklosti	8
1.2.2	Družbena toleranca do nasilja	10
1.2.3	Reševanje primerov nasilja.....	11
1.2.3.1	Ocena stopnje ogroženosti žrtve nasilja.....	13
1.2.3.2	Individualni varnostni načrt.....	14
1.3	ZAKONODAJA NA PODROČJU NASILJA V DRUŽINI V RS	16
1.3.1	Ustava RS.....	18
1.3.2	Zakon o preprečevanju nasilja v družini	19
1.3.2.1	Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini	20
1.3.2.2	Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima	21
1.3.3	Kazenski zakonik.....	21
1.3.4	Zakon o nalogah in pooblastilih policije	23
1.3.4.1	Ukrep prepovedi približevanja	23
1.3.5	Stanovanjski zakon	24
1.3.6	Zakon o socialnem varstvu	25
1.4	VLOGA INSTITUCIJ V PRIMERIH NASILJA NAD ŽENSKO	26
1.4.1	Center za socialno delo	27
1.4.2	Policija.....	30
1.4.3	Sodišče.....	31
1.4.4	Medinstitucionalno sodelovanje	33

1.4.4.1	Multidisciplinarni tim	33
1.5	NEVLADNE ORGANIZACIJE.....	34
2.	PROBLEM	35
3.	METODOLOGIJA	37
3.1	Vrsta raziskave.....	37
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov	37
3.3	Populacija in vzorčenje	37
3.4	Zbiranje podatkov.....	37
3.5	Obdelava in analiza podatkov	38
4.	REZULTATI.....	39
4.1	VZPOSTAVLJANJE DELOVNEGA ODNOSA	40
4.1.1	Center za socialno delo	40
4.1.2	Policija.....	41
4.1.3	Sodišče.....	41
4.1.4	Vzpostavljanje delovnega odnosa za ženske – žrtve nasilja	42
4.2	POSTOPEK.....	43
4.2.1	Vloga institucij v postopku	43
4.2.1.1	Center za socialno delo	43
4.2.1.2	Policija.....	44
4.2.1.3	Sodišče.....	45
4.2.2	Ocena postopka.....	45
4.2.2.1	Zadovoljstvo	46
4.2.2.2	Nezadovoljstvo	46
4.2.2.3	Pridobitve	47
4.2.2.4	Težave v postopku za zaposlene	47
4.2.2.5	Težave v postopku za žrtve nasilja	48
4.2.2.6	Omejitve in zadržki pri delu zaposlenih.....	51
4.2.2.7	Omejitve in nelagodja v postopku za žrtve nasilja	52
4.3	MEDINSTITUCIONALNO SODELOVANJE	53
4.4	SODELOVANJE ŽRTEV NASILJA Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI	54
4.5	ZAKONODAJA	55
4.5.1	Mnenje zaposlenih o zakonodaji	55
4.5.2	Seznanjenost žrtev nasilja z zakonodajo	57
4.6	VLOGA STROKOVNEGA DELAVCA V POSTOPKU	59

4.6.1	Samoocena strokovnih delavk.....	60
4.6.2	Ocena strokovnih delavk s strani žrtev nasilja	60
4.6.3	Dodatna izobraževanja strokovnih delavcev.....	61
4.7	PREDLOGI ZA HITREJŠO ODLOČITEV ŽRTVE NASILJA ZA POMOČ.....	61
4.7.1	Predlogi strokovnih delavk	62
4.7.2	Predlogi žrtev nasilja	62
5.	RAZPRAVA	64
6.	SKLEPI	74
7.	PREDLOGI	75
8.	UPORABLJENA LITERATURA	77
8.1	KNJIŽNO GRADIVO.....	77
8.2	ZAKONODAJA	80
8.3	INTERNETNI VIRI	80
9.	PRILOGE	82
9.1	Vprašalnika	82
9.2	Intervjuji	84
9.2.1	Intervju s strokovno delavko na CSD Murska Sobota.....	84
9.2.2	Intervju s policistko PU Murska Sobota.....	86
9.2.3	Intervju z okrožno sodnico na Okrožnem sodišču v Murski Soboti.....	89
9.2.4	Intervju z žensko – žrtvijo nasilja 1 (Karmen)	91
9.2.5	Intervju z žensko – žrtvijo nasilja 2 (Marjana)	93
9.2.6	Intervju z žensko – žrtvijo nasilja 3 (Suzana – ime je izmišljeno)	95
9.3	Tabela s kodiranjem	96

KAZALO TABEL

Tabela 1: Tabela za oceno stopnje ogroženosti žrtve nasilja (Anderluh, M. et al. 2015: 42).....	13
Tabela 2 : Tabela s kodiranjem.....	96

1. TEORETIČNI UVOD

Nasilje nad žensko v družini je pojav, prisoten ne glede na kulturno območje, stopnjo izobrazbe ali družbeni položaj. Kljub premikom na bolje, smo še vedno več ali manj patriarhalno - tradicionalna družba, ki ima korenine močno zasidrane v preteklosti. Iz generacije v generacijo prihajajo določeni vzorci spolnih vlog, ženske pa z vlogo skrbne matere in podredljive žene sledijo zgodovinsko utrjeni vlogi »šibkejšega spola«. Kot je povedala Lorena Božac Deležan (v Kozmik, Dobnikar 1999: 14), v naši družbi še vedno velja, da je za žensko najnevarnejša institucija zakon, najnevarnejši prostor dom in najnevarnejša oseba partner. Med žrtvami nasilja znotraj družine namreč prevladujejo ženske.

V smeri spolne delitve, delujejo v družbi visoko cenjene in pomembne institucije kot so šola, cerkev, država in družina, kot osnovna celica družbe. Kako slednje vplivajo na pojav nasilja v družini, ki se najpogosteje dogaja nad ženskami, je mogoče opredeliti s feminističnim pristopom k problematiki spolnega nasilja. »Feministični pristop k problemu nasilja nad ženskami upošteva družbeni kontekst nasilja nad ženskami in definira moško nasilje nad ženskami kot socialni fenomen, kot sredstvo za ohranjanje moške nadvlade nad ženskami« (Božac Deležan v Kozmik, Dobnikar 1999: 13). Bourdieu (2010: 1- 2) v uvodu knjige »Moška dominacija« izpostavlja, kako se slednja vsiljuje in prenaša v smislu simbolnega nasilja, ki ga pisatelj opiše kot mehko, neobčuteno nasilje, nevidno celo njegovim žrtvam, nasilje, ki se pravzaprav dogaja po čisto simbolnih poteh sporazumevanja in zavedanja, ali natančneje, nezavedanja, spoznavanja ali celo čustvovanja. Connel (2012: 16) pa opozarja, kako pomembno je konstruiranje moškosti na različnih področjih v življenju. Pomembno je, kako se v času izobraževanja konstruira pomen moškosti, saj se v tem času oblikujejo moške vloge. Oblikovanje spola je pomembno za zdravje in varnost moških ter vlogo moškega v reproduktivnem in seksualnem zdravstvenem položaju. Razumevanje moškosti je pomembno tudi pri svetovanju, kako in koliko upoštevati specifičnosti spola, ne nazadnje je znanje o moškosti pomembno za preprečevanje nasilja moških, vse od družinskega, spolnega pa do institucionalnega nasilja.

To, da so ženske morale marljivo ubogati moža, se popolnoma podrežati njegovim zahtevam, je bilo včasih samoumevno. Pogosto je tak način družinskega življenja še vedno prisoten.

Posledice »neuboganja« pa so se marsikdaj končale z nasiljem. Tako so ženske (bile) dojete kot objekt, nad katerim ima moški kot glava družine, popolno oblast. Da ima današnja družba še vedno toleranco do nasilja se med drugim kaže tudi v tem, da se za marsikatero »neukrepanje« najdejo različni izgovori. Nekateri takšen odziv utemeljujejo s tem, da je to zasebna stvar družine, drugi nasilje opravičujejo, iščejo vzroke zanj, ali pa ga enostavno ignorirajo.

Tako se po nekaterih ocenah v skoraj 50% vseh zakonskih in izvenzakonskih zvez v Sloveniji, zgodi ena ali več epizod nasilja; v 20% zakonskih in izvenzakonskih zvez je nasilje nenehno navzoče (Mušič v Dvoršek, Selinšek 2010: 53). Ob teh podatkih se dozdeva, da nas nasilje, tako zasebno, kot javno in institucionalno, ki se skozi zgodovino vedno znova ponavlja, nič kaj dosti ne nauči.

Pa vendar so se družbeni pogledi na nasilje z leti spremenili. Kar je bilo pred nekaj desetletji popolnoma legitimno, sedaj več ni dopustno. Ženske se pogosteje kot pred desetletji opogumijo in o nasilju, ki ga doživljajo, spregovorijo. Prav tako so mnoge države v zadnjih letih sprejele razne zakone, ki prepovedujejo odkrito diskriminacijo žensk. Kljub temu pa prikriti seksizem ostaja, ženske pa še vedno predolgo čakajo, da poiščejo pomoč ali pa se, vsemu navkljub, vrnejo k nasilnemu partnerju.

Ženske si želijo pomoči institucij in pomembnih ljudi iz njihove okolice, vendar se zanjo pogosto bojijo vprašati, saj ne vedo, kakšen bo odziv. Pogosto jih je upravičeno strah, da se bodo s prošnjo izpostavile, potem pa ostale prepuščene same sebi oziroma, da odziv institucij na njihovo stisko ne bo naravnán k preprečevanju nasilja in k pomoči za odhod iz odnosa s povzročiteljem nasilja. Če namreč institucije na nasilje reagirajo obotavljajoče, nejasno in prepočasi, dobijo povzročitelji nasilja še več moči. Druga težava v tem pogledu so tudi zakoni in predpisi, ki urejajo problematiko nasilja v družini, saj so razpršeni na več zakonov. Zato je delo institucij pogosto neusklajeno, prakse dela z ženskami z izkušnjo nasilja nepovezane in celo izključujoče, interpretacije pristojnosti s strani posameznih strokovnjakinj in strokovnjakov pa različne (Aničić et al. 2007: 12- 13).

Na hitrejšje odzivanje na nasilje je vplival Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki je prav tako prispeval k bolj sistemski obravnavi samega nasilja. Kljub temu pa učinke hitrejšega in pogostejšega odzivanja na nasilje raziskava o Pojavnosti nasilja (Leskošek et al. 2011) ne

pokaže. Ženske so pogostejše molčale, kot poiskale pomoč. Kar polovica anketiranih žensk ni obvestilo nobene od navedenih organizacij. Razlogi za to, da ženske niso nikogar obvestile o nasilju, so tradicionalni in poudarjajo ugotovitev, da molk žensk o nasilju dokazuje obstoječo nezaupanje do služb, prepričanje, da gre za zasebno zadevo, ki jo bo ženska uredila sama brez tuje pomoči in da to kaže na majhno ozaveščenost, nedostopnost in premajhno družbeno občutljivost in ozaveščenost za nično toleranco do nasilja (Filipčič, 2011: 161).

Trenutno je Zakon o preprečevanju nasilja v prenovi. Dosedanji zakon je bil sprejet leta 2008 in v tem času ni bil deležen sprememb. Novela zakona navaja nekaj predlogov za spremembe, ki so se skozi prakso v teh letih pojavljale, zato lahko upamo, da kot družba in država stopimo korak naprej in rečemo »ne« nasilju.

1.1 NASILJE

1.1.1 Definicija nasilja

Kot smo si vsi različni med sabo in doživljamo pojave vsak po svoje, tako si tudi vsak nasilje nad žensko razlaga po svoje. Kako posameznik ali posameznica doživlja nasilje, kakšno prepričanje ima o njem in kakšno vlogo pripisuje vlogi ženske, vpliva na to, kako bo sam/a definiral/a nasilje in kakšen pomen bo nasilje imelo v njegovem ali v njenem življenju. Vsi smo kdaj bili žrtev kakšne oblike nasilja ali smo sami bili nasilni, toda pomembno je, da znamo ločiti nasilje od konflikta. Slednje se namreč pojavlja kot nasprotje idej, želja, mnenj dveh oseb s ciljem, da prideta do zaključka, ki bo za oba dober. V nasprotju s konfliktom pa gre pri nasilju za dominacijo močnejšega posameznika nad šibkejšim, ki se mora močnejšemu neprestano podrežati.

Skupna definicija nasilja pravi, da gre pri nasilju za vsako vedenje, ki posega v osebno integriteto človeka z namenom, da bi ga ponižali, prizadeli, povzročili poškodbe, ranili ali povzročili celo smrt (Leskošek 2014: <http://metinalista.si/nasilju-se-je-treba-upreti-takoj/>, 19.2.2016). Pri pojmu nasilje v družini pa govorimo o ponavljajočem se vzorcu agresivnega vedenja ene osebe do druge osebe ali oseb znotraj družinske skupnosti (Rihtaršič v Filipčič et al. 2011: 57).

Feministična definicija nasilja moškega nad žensko poudarja, da gre pri tem za zlorabo moči in nadvlado močnejšega spola. Feministično vodilo »osebno je politično« je usmerilo pozornost na moč v intimnih odnosih [...] Moč ni lastnina, temveč razmerje, ki določa interakcije med moškimi in ženskami v vseh plasteh družbenega življenja. Dejstvo, da se od žensk v nasprotju z drugimi zatiranimi skupinami pričakuje, da bodo živele v intimnem stiku s tistimi, ki imajo nad njimi moč, in to ne le s spoštovanjem ampak tudi z ljubeznijo, pripomore k temu, da je ženska podrejenost še daljnosežna in zahrbtnjša (Kelly 1996: 75).

Gregor Majdič (2016) v enem izmed svojih intervjujev meni, da enakost ni pravi izraz, ko govorimo o razmerjih med spoloma. Moramo biti enakopravni in brez vsakršnega dvoma smo enakovredni, nismo pa enaki, vsaj po biološki plati ne. Bioloških razlik seveda ne moremo znikati in o popolni enakosti med spoloma ne moremo govoriti, toda biološke in z njimi povezane razlike ne smejo biti opravičilo za nasilje.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (*Ur. l. RS*, 16/2008, v nadaljevanju ZPND) v 3. členu opredeljuje nasilje v družini kot vsako uporabo fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu oziroma zanemarjanje družinskega člana, ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja. V drugem členu družinskega člana definira kot: »zakonec ali zunajzakonski partner, bivši zakonec ali zunajzakonski partner, partner ali bivši partner v registrirani istospolni partnerski skupnosti, krvni sorodnik v ravni vrsti, krvni sorodnik v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena, sorodnik po svaštvu do vštetega drugega kolena, posvojitelj, posvojenec, rejnik, rejenec, skrbnik, varovanec, osebe, ki imajo skupnega otroka in osebe, ki živijo v skupnem gospodinjstvu.«

1.1.2 Dinamika nasilja

Za nasilje v odnosih je značilna dinamika ponavljajočih se obdobij. Dinamiko si lahko predstavljamo v obliki kroga, ki ga je izvirno poimenovala Lenore Walker (1979), razdelimo pa ga v ponavljajoče se faze.

1. V prvem obdobju dvigovanja napetosti žrtev poskuša napetost zmanjšati tako, da predvideva razpoloženje povzročitelja in ga ne želi vznemirjati ter mu dajati razloge za izbruhe nasilja. Vendar z naraščanjem napetosti sčasoma izgubi nadzor.
2. V drugem obdobju rastoče napetosti je le ta prevelika, žrtev pa krivi sebe, ker ji/mu s svojimi prizadevanji in dejanji ni uspelo preprečiti nasilja. Napetost preraste v nasilje.

3. Izbruhu nasilja sledi obdobje obžalovanja. Povzročitelj/ica nasilja ji/mu govori, da jo/ga potrebuje in ji/mu obljublja, da se bo poboljšal/a. Tudi žrtvi je žal, verjame njegovim/njenim obljubam in meni, da lahko poskrbi zanj/o.
4. Obdobju obžalovanja tako sledi obdobje nežnosti – imenovano tudi »medeni tedni«. Razumevanje med povzročiteljem in žrtvijo je prisotno, nasilje je odsotno. Pri partnerskem odnosu je odnos navidezno takšen, kot je bil na začetku njune veze (<http://www.prepoznajnasilje.si/nasilje-v-druzini/dinamika-nasilja-v-druzini>, 27.4.2016).

Nasilje se praviloma stopnjuje in z njim povezan »krog nasilja« se pojavlja v vedno krajših časovnih intervalih, ravno zato je zelo pomembno, da se nasilen odnos kar najhitreje prekine. Najučinkovitejši način kako zlomiti osebnost nekega človeka (pranje možganov) je ta, da se menjavata nasilje in ljubezen – še celo bolj učinkovito pa je, če je izvajalec tega oseba, s katero si nekoč vzpostavil intimen odnos. Posledice tega menjavanja pa so za žrtev naslednje: izgubi samospoštovanje, zaupanje vase, samozavest, je duševno mrtva (Horvat et al. 2004: 58).

Poznavanje dinamike nasilja je prav zato podlaga za delo na tem področju. Poznati dinamiko nasilja pomeni poznati krog nasilja, razumeti žrtev nasilja in vzroke za nasilje videti v luči neenakosti med partnerjema.

1.1.3 Oblike nasilja

ZPND (Ur. l. RS, 16/2008) v 3. členu navaja pet oblik nasilja in jih podrobneje definira ter razloži. Spodaj našteje oblike nasilja se največkrat prepletajo, praviloma gre za skupek več različnih oblik nasilja, ki se dogajajo v daljšem časovnem obdobju.

Zakon definira *fizično nasilje* kot vsako uporabo fizične sile, ki pri družinskem članu povzroči bolečino, strah ali ponižanje, ne glede na to, ali so nastale poškodbe. Fizično nasilje je najlažje prepoznati, saj pušča vidne posledice na telesu. Med fizično nasilje spadajo klofute, brce, davljenje, porivanje, zvijanje rok in podobno.

Spolno nasilje so po ZPND ravnanja s spolno vsebino, ki jim družinski član nasprotuje, je vanje prisiljen ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena. Gre za siljenje v neželene spolne odnose, siljenje k sodelovanju v neželenih spolnih praksah, spolno občevanje

po fizičnem napadu, spolne zlorabe otrok... Mnoge ženske še vedno mislijo, da med partnerske in zakonske dolžnosti spada tudi zadovoljevanje partnerjevih spolnih potreb, kljub temu, da si same tega ne želijo. Mišljenje take narave je škodljivo. Ženska ima vedno pravico zavrniti spolni odnos, saj sama razpolaga s svojim telesom. Mušič (2010: 56) opozarja na prisilno spolnost znotraj družine, ki je še vedno, prav tako kot celotna sfera spolnega nasilja, tabu tema. To dokazuje majhno število prijavljenih kaznivih dejanj iz poglavja zoper spolno nedotakljivost, kljub temu, da veliko strokovnjakov trdi in dokazuje povezanost telesnega nasilja s psihičnim in spolnim.

Psihično nasilje ZPND definira kot ravnanja, s katerimi povzročitelj nasilja pri družinskem članu povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti ali druge duševne stiske. Psihično nasilje v partnerskih odnosih obsega širok spekter ravnanj, od očitne verbalne nasilnosti do najbolj prefinjenih manipulacij. Sem spadajo grožnje, žaljenje, poniževanje, kritiziranje, obtoževanje, zasmehovanje, ignoriranje in podobno. Ta oblika nasilja je največkrat vsebina razprav o povzročiteljih: so to moški ali prevladujejo ženske, ki izvajajo psihično nasilje nad partnerji (Mušič 2010: 56). Psihično nasilni smo lahko z besedami, lahko pa tudi z vedenjem ali s tišino. Tišina je pri psihičnem nasilju zelo močno orožje (t.i. tihi dnevi), ko eden od partnerjev s tišino kaznuje drugega in mu/ji s tem dopoveduje, da ni vreden/vredna njegove/njene pozornosti (Horvat et al. 2004: 43).

Ekonomsko nasilje je po ZPND neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje družinskega člana pri razpolaganju z dohodki oziroma upravljanju s premoženjem, s katerim družinski član samostojno razpolaga oziroma upravlja, ali neopravičeno omejevanje razpolaganja oziroma upravljanja s skupnim premoženjem družinskih članov.

ZPND definira tudi *zanemarjanje* kot obliko nasilja. Kadar oseba opušča dolžno skrb za družinskega člana, ki jo ta potrebuje zaradi bolezni, invalidnosti, starosti, razvojnih ali drugih osebnih okoliščin, lahko govorimo o zanemarjanju kot obliki nasilja.

Novela zakona o preprečevanju nasilja v družini, ki je trenutno še v javni razpravi, dodaja novo obliko družinskega nasilja in sicer *zalezovanje*, ki je opredeljeno kot naklepno ponavljajoče se neželeno vzpostavljanje stika, fizično vsiljevanje, opazovanje ali druga oblika neželenega vdora v življenje žrtve. Mušič (v Dvoršek, Selinšek 2010: 56) opozarja, da je ravno pri tej obliki nasilja tveganje za smrt žrtve kot najhujše posledice izredno veliko. Ta

oblika nasilja dolgo ni bila priznana in resno obravnavana, šele Kazenski zakonik (*Ur.l. RS*, 55/2008.) jo je opredelil kot obliko storitve kaznivega dejanja.

Med vsemi oblikami je najbolj vidnejše in najlažje dokazljivo fizično nasilje. Na žalost je to za mnoge še vedno edina oblika nasilja, ki ga priznavajo. Četrtna vprašanih v Nacionalni raziskavi o pojavnosti nasilja nad ženskami v Sloveniji in odzivnosti nanj (2011), je imela izkušnjo s fizičnim nasiljem od 15. leta naprej. Kar polovica istih anketirank je doživelo prav tako psihično nasilje. Slednje je najbolj razširjena oblika nasilja in je po navadi prisotno tudi ob drugih oblikah nasilja. Vsak ga različno dojema in ga po navadi povezuje z vsakdanjimi konflikti v zakonu oziroma v partnerstvu.

Nasilje kakršne koli oblike ni dopustljivo in je vedno povezano z izkazovanjem moči enega posameznika nad drugim. Dogaja se v kontekstu zaprtega odnosa, zato je velika verjetnost, da do prekinitve nasilnega odnosa pride (če sploh) precej pozno. Ker veliko ljudi verjame, da je nasilje zgolj huda oblika fizičnega napada, želi Slovenija s kampanjo v obdobju leta 2015/2016 izvesti obsežno ozaveščanje deklet, ki postajajo mladostnice, in nato mlade, odrasle ženske, ki vstopajo v dolgotrajnejše partnerske odnose, da v slednjih ni mesta za nasilje, diskriminacijo na podlagi spola ali zlorabo vseh vrst. »V odgovornem partnerstvu osebnostno zrelih ljudi so temeljni gradniki spoštovanje drug drugega, sprejemanje odgovornosti za lastna ravnanja, čustvena zrelost in sprejemanje drugačnega mnenja.« (Javornik Novak, Miklič 2014: 5).

1.1.4 Spolno pogojeno nasilje

Vsakršno nasilje je kršitev temeljnih človekovih pravic. Če gre pri tem za nasilje nad žensko, je prav tako oblika diskriminacije ženskega spola. Nasilje v družini je zgolj ena od vrst nasilja, ki ga doživljajo ženske, kar posebej poudarja Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju prot njima (2011). Slednja nasilje v družini opredeljuje kot »vsako dejanje fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja, ki se zgodi v družini ali gospodinjski enoti ali med nekdanjima ali trenutnima zakoncema ali partnerjema, ne glede na to, ali storilec še prebiva ali je prebival z žrtvijo«, medtem ko nasilje nad ženskami opredeljuje kot »kršitev človekovih pravic in obliko diskriminacije žensk ter pomeni vsako dejanje nasilja zaradi spola«. Konvencija omenja še druge vrste nasilja, ki ga doživljajo ženske: »spolno nadlegovanje, trgovina z ženskami, prostitucija, vsiljeni splav, pohabljanje ženskih spolovil.«

Kazniva dejanja spolnega nasilja so v Kazenskem zakoniku RS naštet v 19. poglavju pod naslovom »Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost«. Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost so:

- posilstvo,
- spolno nasilje,
- spolna zloraba slabotne osebe,
- spolni napad na otroka,
- krvoskrunstvo,
- kršitve spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja,
- zvodništvo,
- posredovanje pri prostituciji,
- prikazovanje in izdelava pornografskega gradiva mladoletnim osebam (Horvat et al.2004: 65).

1.2 ZGODOVINSKO SOCIALNI OKVIR NASILJA NAD ŽENSKO

1.2.1 Nasilje nad ženskami v preteklosti

Da je v preteklosti o nasilju bilo potrebno molčati, je bilo neke vrste nenapisano pravilo. Žen(sk)am ni bilo dovoljeno pravzaprav niti misliti, da se primere stalnega podrejanja označi kot nasilje, vedele niso kaj nasilje je, kajti razumljeno je bilo kot naravno, običajno kot posledica ali kazen za žensko krivdo. Iz generacije v generacijo so se ti vzorci prenašali in nosili sporočilo, da je nasilje znotraj družine dopustno in upravičeno.

O nasilju se skoraj ni govorilo, izjeme so bili krvni delikti, ki so tudi po starem gledanju spadali pod določbe zakonskega kaznovanja. Vse ostale oblike domačega ali tudi drugačnega nasilja pa dejansko za večino niso obstajale in se o njih ni govorilo (Munc 2010: 123).

Biološka razlika med spoloma, se pravi med moškim in ženskim telesom, zlasti anatomska razlika med spolnimi organi, se tako lahko zdi kot naravna utemeljitev družbeno konstruirane razlike med spoloma in še posebej spolne delitve dela (Bourdieu 2010: 13).

Republika Slovenija je država pogodbenica Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk. Slednja temelji na razumevanju nasilja nad ženskami kot strukturnega mehanizma za ohranjanje neenakosti med spoloma in že v preambuli poudarja, da je nasilje nad ženskami odraz zgodovinsko neenakih razmerij moči med ženskami in moškimi, ki je privedlo do dominacije moških in diskriminacije žensk in s tem do preprečevanja polne uveljavitve žensk (Veselič, Matko 2014: 15).

Da je nasilje nad žensko in nasilje v družini preraslo iz zasebnega v družbeni problem so poskrbela feministična gibanja. Opozarjala so na manjvreden položaj žensk na splošno in na prisotnost nasilja nad žensko v družini. Šele konec osemdesetih let so nevladne ženske (ali bolje: feministične) organizacije v Sloveniji presekale molk in nasilje nad ženskami označile za resen družbeni problem. Pri tem pa so se neizbežno začele spraševati tudi o razlogih, zakaj se nasilje nad ženskami dogaja, zakaj se pred njim zatiska oči in odmika pogled, se beži od javnega prepoznavanja dejstev in posledic takšnih dejanj. (Leskošek et al., 2013: 16).

Začetke javnega opozarjanja na problematiko nasilja in pomoč žrtvam nasilja v Sloveniji so nudile prve nevladne organizacije, usmerjene na problematiko nasilja nad ženskami in otroki. Prva taka organizacija je bila društvo SOS telefon za ženske in otroke žrtve nasilja, ustanovljena leta 1989. V devetdesetih letih so ji sledile Ženska svetovalnica (1993), Združenje proti spolnemu zlorabljanju (1994), Društvo za nenasilno komunikacijo (1996), Zavod EMMA (2000).

Prva zatočišča v Sloveniji, kamor so se žrtve nasilja lahko umaknile so nastajale od leta 1991 naprej. Prvo najmanjše zatočišče je tega leta odprl Center za socialno delo v Krškem, drugo leta 1996 Center za socialno delo v Mariboru. SOS telefon je odprl prostore varne hiše konec leta 1997, Društvo za življenje brez nasilja iz Novega mesta pa v letu 1999 (Aničič v Kozmik, Dobnikar 1999: 18 -19).

Varne hiše, zatočišča, materinski domovi in ostala zavetišča za žrtve nasilja so sedaj razširjena po vseh regijah v Sloveniji. Sodijo v mrežo javnih socialno varstvenih programov in so pomembno dopolnilo socialnovarstvenim storitvam. Nasilje v družini torej ni nov pojav, vendar ga je družba začela (izraziteje) obsojati šele v zadnjih desetletjih (Filipčič 2002: 275).

1.2.2 Družbena toleranca do nasilja

Vloga ženske usmerjena v rojevanje otrok, v skrb zanje in za moža, ter njegovemu podrejanju, ponekod še vedno velja kot način življenja. Da je nasilje še vedno sestavni del vzgoje, sem se prepričala v mnogih družinah, kjer starši z občasno kľofuto na zadnjico spomnijo otroka na to, kaj pomeni pridnost. V marsikateri družini se prav tako kaznuje žena. Nasilje, ki ga mož izvaja do nje, naj bi bilo posledica njenih napačnih ravnanj. Razlago takšnega dojemanja nasilja dobro imenuje Pečar (1984a) in sicer racionalizacija moškega šovinizma.

Da je nasilje družbeni problem opozarja tudi Zabukovec (v Kozmik, Dobnikar 1999: 25), saj vpliva na celotno družbo. Moški z nasiljem ohranjajo, pridobivajo ali povečujejo moč nad vsemi ženskami, ne le nad svojo partnerko. »V procesu socializacije se deklice in dečki od malega učijo svojih vlog in položaja v družbi. Tako po navadi fantke vzgajamo v duhu odločnosti, agresivnosti, odgovornosti, deklice pa naj bi bile predvsem občutljive, čustvene, sposobne vživljanja v druge. Moški so torej aktivni (delujoči), ženske pa pasivni (sprejemajoči) del družbe« (Božac Deležan v Kozmik, Dobnikar 1999: 12).

Reproduciranje moške dominacije je po mnenju Bourdieuja (2010: 99) rezultat delovanja treh glavnih institucij sistema: družine (kjer se zgodaj vceplja izkušnja spolne delitve dela in oblikuje predstava o zakonitosti te delitve, cerkve (ki vceplja družinsko moralo, podrejeno patriarhalnim vrednotam in temelječo na dogmi o temeljni manjvrednosti žensk) in šole (ki na podlagi lastnih hierarhičnih struktur in spolno zaznamovanih praks prispeva k oblikovanju tako družbenih usod kot individualnih intimnih samopodob.

Na drugi strani pa Petrovec (2005: 13) opozarja na (družbeno) nasilje, ki se pojavlja v imenu žrtve. Pri javnih pritiskih po nasilju nad storilci v imenu žrtve ne gre po njegovem mnenju zgolj za iskreno skrb za žrtev, ampak za prvinsko željo po nasilju.

»Mnogo naših najpomembnejših medosebnih odnosov je zastrupljenih s tem, da ima eden (ali kar oba) v odnosu nad drugim moč zato, ker je žrtev. Pri tem ni najbolj važno ali je žrtev le namišljeno ali pa dejansko, po lastni krivdi ali ne, ali to moč zavestno zlorablja ali do tega prihaja nehote. Bolj pomembno je zagotoviti, da bodo naši bližnji odnosi temeljili na svobodnih osebnostih, ne pa na (pogosto izmenjujočih in prepletajočih se) igrah žrtve in storilca« (Petrovec, 2005:13). Avtor prav tako povabi bralce, da razmislijo, kdaj in v kakšnih

oblikah uporabijo moč, ki jo imajo za to, da bi na drugih izrazili nasilne težnje, s katerimi ne znajo opraviti v sebi samih.

1.2.3 Reševanje primerov nasilja

Reševanje primerov nasilja mora biti sistemsko urejeno, še posebej zato, ker je v določen primer obravnave praviloma vpletenih več institucij. To pomeni, da morajo organi delovati enotno, dopolnjujoče in dobro organizirano. Pri reševanju in sankcioniranju povzročiteljev nasilja se pojavlja vprašanje, v kolikšni meri so kazenske sankcije učinkovite oziroma koliko vplivajo na samo preprečevanje in zmanjševanje problematike nasilja.

Petrovec (2005: 13) izpostavlja, da je ena izmed najslabših stvari, ki jih moreta žrtev in družba storiti ob trpljenju in prikrajšanju ta, da to izrabita za vir moči za izvajanje nasilja nad drugimi. Tak kult žrtve trpljenja na svetu ne odpravlja, temveč ga žene v nove in nove kroge. Fattah (1997 v Pečar 1980) pa se sprašuje ali lahko paternalistično vmešavanje raznovrstnih institucij in predpisovanje strokovne obravnave žrtev doseže neželene učinke, s tem ko daje žrtvi vedeti, da se ne more sama pozdraviti, da bo za okrevanje potrebovala strokovno in dolgotrajno pomoč. Gre namreč za nevarnost, da se na ta način zgolj utrjuje (samo)podoba žrtve nasilja, za katero je značilna nizka stopnja samospoštovanja, negativna podoba o sebi, pomanjkanje samozaupanja, depresivnost, sprejemanje stereotipne ženske spolne vloge: v procesu socializacije se marsikatera ženska nauči biti ubogljiva, podredljiva, ponižna, hvaležna.

Generalna skupščina Združenih narodov je 25. november razglasila za mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami in ga definirala kot »vsako dejanje nasilja na podlagi spola, ki je posledica ali lahko ima za posledico fizično, spolno ali psihično škodo ali trpljenje žensk, vključno z grožnjami s tovrstnimi dejanji, prisilo ali samovoljnim odvzemom prostosti, bodisi v javnem ali v zasebnem življenju.« (<http://www.stat.si/StatWeb/prikazinovico?id=5585&idp=10&headerbar=8>, 15. 2. 2016)

»Nasilje pušča telesne posledice, še pogostejše pa povzroča nevidne posledice na duševnem zdravju žensk. Neredko se težave na psihičnem področju (izpostavljenost stresu, strahu, grožnjam, poniževanju, fizičnemu nasilju, stopnjevanje občutka brezizhodnosti) odražijo tudi v fizičnem zdravju žensk in se pokažejo v obliki različnih obolenj, glavobolov, povišanega krvnega tlaka, bolezni srca in ožilja ipd.« (Leskošek et al. 2013: 101). To je potrdila tudi

Nacionalna raziskava o pojavnosti nasilja in odzivnosti nanj (2011), ki je pokazala, da so ženske, ki doživljajo nasilje, manj zdrave od žensk v splošni populaciji. 44,6% žrtev nasilja je svoje zdravje označilo kot slabo in zelo slabo v primerjavi s 6,9% iz splošne populacije.

Podatki iz vseevropske raziskave o nasilju nad ženskami Agencije Evropske unije za temeljne pravice (http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_sl.pdf, 21. 1. 2016) pa kažejo, da večina žensk, ki so žrtve nasilja, svojih izkušenj ne prijavi policiji ali drugi ustanovi za podporo žrtvam. Zato večina žensk, ki so žrtve nasilja, ne pride v stik s pravosodnim sistemom in drugimi službami. Upravičeno se poraja zaskrbljenost o tem, kolikšno število žensk in ostalih žrtev nasilja še vztraja v nasilnih odnosih in ne ukrepa pravočasno. Brez ukrepanja ima storilec še večjo nadvlado nad žrtvijo in s teroriziranjem brez posledic dobiva odgovor, da z njegovimi dejanji ni nič narobe. Kje torej najti mejo, da poleg tega, da žrtev zavarujemo in ji pomagamo iskati poti za življenje brez nasilja, primerno »kaznujemo« storilca.

V začaranem krogu vprašanja o nasilju nad ženskami, se perspektiva institucij velikokrat ustavi na individualizaciji problema. Družbeni kontekst nasilja nad ženskami se »razvodeni«, če ne popolnoma ignorira, in rezultati so seveda vidni – slaba zaščita žrtve, neustrezna zakonodaja, neustrezni postopki, neustrezni načini svetovalnega dela, kar vse vpliva na to, da se pri žrtvi pogloblja občutek krivde za preživeto nasilje, zaradi česar še naprej vztraja v nasilni situaciji, včasih do nasilne smrti (Božac Deležan v Kozmik, Dobnikar, 1999: 13).

Pomembno vlogo ima torej strokovna delavka oziroma strokoven delavec v delovnem odnosu z namenom pomoči in podpore žrtvi nasilja. Pogledati na nasilje širše, ne kot zasebni problem dveh oseb in zagotoviti varen prostor za pogovor, je ena prvih temeljnih nalog. Munc (2010: 33) opozarja, da je pri delu z žrtvami nasilja pomembno upoštevanje individualnih razlik med ljudmi, specifičnost posameznega primera glede vseh možnih dejavnikov (oblike nasilja, njegovo trajanje, dejstva o storilcu, starost ...) in notranje moči samega oškodovanca. Zato je dobro, da vedno znova ob vsakem posameznem primeru strokovni delavec upošteva:

- oblike nasilja, ki se pojavljajo,
- elemente storilca,
- trajanje in pogostost,
- intenzivnost.

1.2.3.1 Ocena stopnje ogroženosti žrtve nasilja

Kadar žrtev nasilja sprejme pomoč institucije, je ena izmed prvih nalog ocena stopnje ogroženosti žrtve nasilja. Ocena se izdelava glede na interakcijo značilnosti povzročitelja, žrtve nasilja in razpoložljive socialne mreže. Na podlagi povezanosti med slednjimi značilnostmi se oceni, če je stopnja ogroženosti osnovna, srednja ali visoka. Celostna ocena ogroženosti žrtve nasilja se največkrat izvaja na centrih za socialno delo.

Tabela 1: Tabela za oceno stopnje ogroženosti žrtve nasilja (Anderluh, M. et al. 2015: 42).

Stopnja ogroženosti	Povzročitelj	Žrtev	Socialna mreža
Osnovna	- grozi, a delno prevzema odgovornost za svoje nasilno vedenje, - kaže pripravljenost za sodelovanje z institucijami, - ni novih izbruhov nasilja	- meni, da povzročitelj nasilja groženj ne bo uresničil, - ni socialno izolirana, ima potrebne informacije o možnostih zaščite, - ne boji se, meni, da bi se moral povzročitelj nasilja vključiti v obravnavo	- sorodniki, sosede, prijatelji in sodelavci ne opravičujejo nasilnega vedenja, - žrtev nasilja ima podporo socialne mreže pri ukrepanju ob morebitnih ponovnih izbruhih nasilja.
Srednja	- grozi, da bo poškodoval ali ubil družinske člane ali sebe, - ne prevzema odgovornosti za lastno nasilno vedenje in odgovornost prelaga na žrtev ali na situacijo, - nasilje traja dlje časa, njegova intenziteta in pogostost se povečuje.	- je prestrašena in na podlagi predhodnih izkušenj verjame, da bo povzročitelj nasilja grožnje uresničil, - načrtuje odhod, a nima izdelanega varnostnega načrta.	- prisotni so rizični psihosocialni dejavniki, (brezposelnost, alkoholizem, revščina, stanovanjski problemi ...), - socialna mreža podpira žrtev nasilja pri aktivnostih, ki jih bo izvedla za izhod iz nasilja.
Visoka	- odkrito grozi in se nasilno vede, poseduje orožje,	- občuti izrazit strah pred povzročiteljem,	- prisotni so visoko rizični psihosocialni

	ne prevzema odgovornosti za nasilje in nima interesa za spremembe, - kaže visoko stopnjo ljubosumja, nadzoruje žrtev, - ima zgodovino nasilnega vedenja, - pogostost in intenziteta nasilja se stopnjujeta, - opaziti je osebnostne lastnosti, ki kažejo na obsesivno, sadistično ali psihopatsko osebnost.	- na podlagi prejšnjih izkušenj je prepričana, da je povzročitelj nasilja sposoben uresničiti grožnje, da bo poškodoval njo ali otroke, - nima izdelanega varnostnega načrta, - prisotne so strategije preživetja, ki blokirajo aktivnost žrtve.	dejavniki (kronična brezposelnost, duševna bolezen, alkoholizem, odvisnost od drog, smrt v družinskem krogu, kronične bolezni, postravmatska stresna motnja), - žrtev nasilja nima podpore v okolju
--	---	--	--

»Nasilja in alkoholizma ne gre povezovati, med nasilneži namreč ni več alkoholikov, kot jih je v običajni populaciji moških, podobno je z drogami, saj 80,8% anketiranih droge ni uživalo« (Leskošek et al. 2010). Toda, kljub temu da nasilje ni posledica določenih dejanj ali uživanja substanc, obstajajo dejavniki, ki zmanjšujejo kontrolo nasilnega posameznika nad vedenjem. Med individualne lahko štejemo ravno zlorabo alkohola, določena zdravila, duševne bolezni ali poškodbe glave. Prav tako pa obstajajo situacijski dejavniki kot so ločitev, dosegljivost orožja, stres ali druga neprijetna življenjska soočenja. Vsi ti kriteriji so pomembno vodilo pri oceni ogroženosti in izdelavi varnostnega načrta.

1.2.3.2 Individualni varnostni načrt

Kadar ženske doživljajo nasilje vsakodnevno, načrt varnosti služi kot podpora in dopolnitev že storjenih prizadevanj za zmanjšanje nasilja. Temelji na perspektivi posamezne ženske, torej njene ocene tveganj in njenih prioritet. Sam načrt ima cilj zmanjševanje tveganj, zato je en izmed bistvenih elementov načrta ocena tveganj. Z metodo ocene tveganj se ocenjujejo tveganja žrtve nasilja v konkretnih situacijah in na podlagi teh se izdelata načrt zmanjševanja tveganj. Tveganja so različna; od tveganj pogojenih konkretno z nasiljem storilca, do

finančnih, družinskih, tveganj pogojenih z zakonodajo in ostalih dodatnih življenjskih oziroma socialnih tveganj. Če so v nasilje vpleteni tudi otroci je izrednega pomena, da se tudi posebej zanje naredi ocena tveganja.

Individualni načrt varnosti sestavljajo pregledi oziroma ocene tveganj, identifikacija dostopnih in relevantnih virov oziroma možnosti opore, ki se jih naredi uporabne in izvedljive, ter se jih vedno znova po potrebi spreminja in prilagaja.

Na spletni strani društva za nenasilno komunikacijo (www.dnk.si, 5. 4. 2016) v zavihku »pogosta vprašanja« jasno sporočajo žrtvam nasilja, da čeprav same ne morejo nadzirati partnerjevega nasilnega vedenja, lahko poskrbijo za svojo varnost in varnost svojih otrok. Zato je dobro, da razmislijo o:

- varnosti med nasilnim dogodkom (kako se bo varno izmuznila iz stanovanja/hiše, katero pot bo ubrala, h komu se bo zatekla, komu lahko o nasilju pove in kaj mu naroči, katere nujne stvari je pomembno, da ima pripravljene za beg...),
- varnosti, ko se pripravlja na odhod (kam bo spravila pomembne stvari, ki jih bo ob odhodu vzela, kje bo hranila kopije pomembnih dokumentov, premislila h komu bi se lahko v času bega zatekla, imela pripravljene telefonske številke za pomoč žrtvam nasilja, če jih bo rabila...),
- varnosti v lastnem domu (zamenjava ključavnice, zamenjava vrat, pripomočki za skrajni beg, otroke naučiti številke kam pokličejo, če bodo ugrabljeni...),
- ukrepu prepovedi približevanja, ki ga izreče policija ali sodišče
- varnosti v službi in javnosti (odločitev ali/kdaj bo okolici povedala o partnerjevem nasilju, koga lahko obvesti v službi...),
- varnosti in njenem duševnem zdravju (na koga se lahko obrne, če se bo počutila slabo, kaj lahko naredi, da se bo počutila močnejšo, katerih delavnic ali skupin za (samo)pomoč se lahko udeležuje...),
- kaj vzeti ko odhaja (osebni dokument, otroški potni list, rojstni list, zdravstveno izkaznico, denar, mobilni telefon, kreditne in bančne kartice, ključi, vozniško in prometno dovoljenje, zdravila, veljavne odločbe, zavarovalne police, majhni predmeti večje vrednosti primerni za prodajo, pomembne naslove in telefonske številke, nakit, predmete na katere je čustveno navezana ona ali otroci...).

1.3 ZAKONODAJA NA PODROČJU NASILJA V DRUŽINI V RS

Že nevladne organizacije in feministke v Sloveniji so opozarjale, da je nedotakljivost telesa temeljna človekova pravica, ki jo je potrebno spoštovati in jo primerno regulirati. Ker se dotika področja obravnave nasilja veliko zakonov in ker se različne institucije srečujejo s primeri nasilja nad žensko v družini je pomembno, da so ukrepi usklajeni, da ni vmesnih lukenj, ki bi lahko dodatno ogrozile žrtev ali povzročile reviktimizacijo, hkrati pa je pomembno, da vse institucije razumejo dinamiko nasilja in v skladu s tem tudi delujejo. Slovenija je največji korak k temu naredila s sprejetjem Zakona o preprečevanju nasilja v družini. Filipčič (2014: 161) pa opozarja, da obravnavanje nasilja nad otroki in ženskami izven družine še ni bilo deležno pozornosti v takšni meri, da bi bilo mogoče govoriti o sistemskem pristopu pri obravnavanju nasilja nad njimi. Organi in organizacije namreč niso zavezani, da ravnajo po tem zakonu, če povzročitelj nasilja in žrtev nista v družinskem razmerju.

Zakonodaja v Sloveniji posega v področje nasilja v družini na treh različnih področjih in sicer v področje obravnave storilca (kazensko pravo), v področje zaščite žrtve (oblike prepovedi približevanja) in v področje delovanja institucij, ki morajo v okviru svojih pristojnosti žrtvam pomagati in sodelovati med sabo (Filipčič 2014: 175).

Institucije, ki se v največji meri srečujejo z obravnavanjem nasilja in deviantnosti nasploh so socialnovarstvene in sodne. Imajo popolnoma različna izhodišča in namen dela. Iz tega izhajata vsaj dva različna pogleda na problematiko in opredelitev nasilja - sociološki in kazenskopравни. Sociološki pogled na opredelitev nasilja opozarja, da je določen nasilen dogodek zgolj delček v »krogu nasilja«, ki ga je Lenore Walker (1979, v Leskošek et al. 2013: 42) opisala kot vedenjski vzorec, sestavljen iz več različnih ponavljajočih se faz in izbruh nasilja je le eden izmed njih. Zato bi pri opredelitvi nasilja bilo potrebno pogledati širši kontekst, ki temelji na razmerju moči in nadzora med partnerjema. Zgolj število udarcev ni primerno merilo za to.

Na drugi strani pa s pravnega vidika opredelitev nasilja, ki bi bila preohlapna in se od konteksta do konteksta spreminjala, prav tako ni primerna. »V imenu določnosti in pravne varnosti posameznikov pred zlorabo moči države, se zato kazenskopravna opredelitev nujno

zreducira na posamičen dogodek, oziroma na posamične časovno in krajevno določljive nasilne dogodke, ki jih je mogoče (za razliko od odnosa med dvema osebama) podrobno spoznati, preveriti in opisati« (Leskošek et al. 2013: 42 - 43).

Filipčič (2014: 173) poudarja, da je razlike pri opredelitvi nasilja potrebno upoštevati in razumeti tudi pri delu različnih institucij, ki se s to problematiko srečujejo. Kazenski zakonik se fokusira na kaznivo dejanje in s tem povezano kaznovanje storilca za njegovo dejanje. Leskošek in ostale avtorice (2013: 48) izpostavljajo, da Kazenski zakonik iz leta 2008, v katerem je navedeno, da je kaznivo dejanje nasilja v družini storjeno, če je storilec z nasilnim ravnanjem žrtev spravljal v podrejen položaj, nakazuje, da upošteva odnos med žrtvijo in storilcem in je na ta način zbližal sociološko in kazenskopravno opredelitev nasilja v družini, ni je pa popolnoma odpravil, kar niti ni mogoče.

Ob vsem tem pa se sprašujem, kakšne posledice imajo različne vrste obravnav in različno definiranje nasilja za žrtev, hkrati pa v tem vidim priložnost strokovnih delavcev, da s tem splošnim, vendar pomembnim dejstvom seznanijo žrtve nasilja, da te lažje razumejo postopanje organov.

Pomemben prispevek nudi brezplačna pravna pomoč. Žrtvi nasilja v družini pomaga, da ustrežneje in učinkoviteje deluje pri ukrepih, ki jih mora sodišču predlagati sama. Same so pogosto v stanju, ko niso popolnoma pravno, psihično ter finančno sposobne zagovarjati svojih interesov.

Klub temu, da zakonodaja narekuje delo organov v institucijah, je vsak delovni odnos potrebno primerno vzpostaviti in jasno definirati vlogo strokovnega delavca in uporabnice oz. ženske z izkušnjo nasilja. Koncept delovnega odnosa v socialnem delu postavlja uporabnike v vlogo soustvarjalcev pomoči in sodelovanja.

Kanduč (v Kozmik, Dobnikar 1999: 33-34) pa se usmeri na kaznovanje storilcev in se sprašuje ali je sploh upravičeno pričakovati, da kaznovanje zmore delovati kot koristna »naprava« za preprečevanje oz. zatiranje »kriminalnega« vedenja. S kazenskim pravom ni mogoče bistveno vplivati na določnice konformnega vedenja. Ravno tukaj se kot družba moramo ozreti tudi za strukturnim nasiljem, ki povsem legitimno vlada družbi.

Strukturno nasilje je raznovrstno: ekonomsko (npr. nasilje heteronomnega dela, nasilje brezposelnosti, nasilje v delitvi družbenega dohodka in bogastva in ekološko nasilje), moralno (npr. nasilje tradicionalne religiozno navdihnjene spolne morale, utemeljene na zatiranju in omejevanju samodoločenih spolnih praks) in tako naprej. Proti njemu se ni mogoče boriti s kazenskopravnimi sankcijami, marveč zgolj z organiziranim (kolektivnim in individualnim) bojem na "javnih" in "zasebnih" prizoriščih. (Kanduč v Kozmik, Dobnikar 1999: 35).

Dolžnost države je, da s primerno urejeno zakonodajo, delom strokovnih delavcev in ozaveščanjem družbe o problematiki nasilja žrtve nasilja z ustreznimi postopki primerno zaščiti. »Zakonodajni okvir je prvi korak, ki pa ni zadosten, saj je družbena sprejemljivost nasilja pregloboko ukoreninjena v nacionalni karakter, da bi jo odpravil zgolj sprejem zakona« (Javornik Novak, Miklič 2014: 33).

1.3.1 Ustava RS

Ustava opredeljuje Republiko Slovenijo kot demokratično, pravno in socialno državo, ki zagotavlja uživanje in uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsem, ne glede na narodnost, raso, spol, vero, politično in drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebno okoliščino (*Ur.l.* RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04 in 68/06). Spol ne sme biti merilo za drugačno obravnavanje ali opravičilo za nasilna ravnanja. Država prav tako varuje družino, materinstvo, očetovstvo, otroke in mladino ter ustvarja za to varstvo potrebne razmere. V ta namen je postavljen in deluje velik del državnega aparata, ki je razdeljen v posamezne institucije (Selič v Dvoršek, Selinšek 2010: 39). Ustavne določbe so torej namenjene tudi ščitit družine in družinskega življenja. Pri tem pa je potrebno najti ustrezno razmerje med tem, da se država v družinsko življenje ne vmešava če to ni nujno potrebno in ustvarjanjem pogojev v družbi, da lahko človek z drugimi ljudmi razvija čustvena razmerja in s tem povezano družinsko življenje.

Vsakdo ima torej vsaj formalno pravico do osebnega dostojanstva in varnosti, zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti in osebnostnih pravic. V praksi pa se spremembe o enakosti oziroma enakovrednosti spolov ter z njim povezanim nasiljem, spreminjajo veliko počasneje.

1.3.2 Zakon o preprečevanju nasilja v družini

ZPND je prispeval pomemben del k boju proti nasilju v družini. Zakon sicer ne namenja posebne pozornosti ženskam, čeprav med žrtvami nasilja prevladujejo žene in izvenzakonske partnerice povzročitelja nasilja. Ključna ugotovitev slovenske nacionalne raziskave o pojavnosti nasilja in odzivnosti nanj iz leta 2011 je namreč ta, da je vsaka druga ženska (56,6%) od dopolnjenega 15. leta starosti doživela eno od oblik nasilja in da je večina povzročiteljev nasilja v družini moških (92%).

Zakon ureja področja nasilja, ki se dogajajo izrecno v družini. Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju nasilja v družini, predlaga širšo opredelitev družinskih članov in poleg teh, ki so v zakonu že naštetih, želi vključiti še osebe, ki so v partnerskem razmerju, ne glede na to ali živijo v skupnem gospodinjstvu. Ravno to se zdi pomemben prispevek k temu, da se zaščiti pred nasiljem vse ženske, tudi mlada dekleta, ki imajo partnerja, pa z njim še ne živijo.

ZPND določa vlogo, naloge, mrežo in sodelovanje različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter opredeljuje ukrepe za varstvo žrtve nasilja v družini (Filipčič 2014: 177). Reševanja problematike nasilja v družini se loti sistemsko in celostno.

Posebno skrb pri obravnavanju nasilja so deležni otroci, ki po ZPND veljajo za žrtev nasilja tudi če so prisotni pri izvajanju nasilja nad drugim družinskim članom ali živijo v okolju, kjer se nasilje izvaja. Poleg otrok pa so posebne skrbi deležni še starejše osebe in invalidi ter osebe, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase (*Ur. l. RS*, 16/2008, 4. člen).

Organi in organizacije morajo pri obravnavi konkretnih primerov nasilja ukrepe prilagoditi stopnji ogroženosti žrtve (*Ur. l. RS*, 16/2008, 5. člen). Zaradi širokih opredelitev nasilja, zakon pušča organom presojo, kdaj je treba žrtev ustrezno zaščititi, ob tem pa upoštevati meje v poseg zasebnosti posameznika in partnerskih medsebojnih odnosov (Filipčič 2014: 161).

Organi morajo pri obravnavi primera nasilja prav tako zasledovati korist žrtve, to pomeni da je njihova naloga žrtvi predlagati kaj bi bilo v njeno korist. Glede na to, da pogosto žrtve

zaradi izkušnje z nasiljem niso sposobne izraziti svojih pričakovanj, je zelo pomembno delovanje v skladu s tem načelom.

Nasilje, preden žrtev poišče pomoč, praviloma traja več let in ko pokliče na pomoč je po navadi resno ogrožena. Ravno tukaj se pojavi vprašanje hitrosti ukrepanja institucij. Zato se po ZPND primeri nasilja obravnavajo prednostno z namenom hitre učinkovitosti.

V 17. členu zakon namenja pozornost tudi nevladnim organizacijam s področja obravnave in zaščite proti nasilju, da v okviru svojih programov nudijo zaščito in psihosocialno pomoč žrtvam, programe za povzročitelje nasilja in sodelujejo z organizacijami z različnih področij.

S tem zakonom je nasilje družini tudi javno postalo družbeno nesprejemljivo. Država je pokazala ničelno toleranco do nasilja. Da je zakon vključil državne organe in nevladne organizacije kaže na to, kako večplasten je problem nasilja in na tak način, torej celovito in sodelujoče med različnimi organizacijami, ga je potrebno tudi reševati in preprečevati.

1.3.2.1 Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini

Pravilnik, sprejet leta 2009, določa postopke medsebojnega obveščanja in nudenja pomoči med državnimi organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb, samoupravnih lokalnih skupnosti ter nevladnih organizacij, organiziranost, sestavo in način dela multidisciplinarnih timov za obravnavanje nasilja v družini pri centrih za socialno delo, vlogo centrov za socialno delo pri obravnavi nasilja v družini, organiziranost regijskih služb za koordinacijo in pomoč žrtvam nasilja ter izobraževanje strokovnih delavcev socialno-varstvenih zavodov (*Ur.l. RS* 31/2009, 1. člen).

Vso koordinacijo medinstitucionalnega sodelovanja vodi center za socialno delo, ki je krajevno pristojen za obravnavo določenega primera nasilja (*Ur.l. RS* 31/2009, 2. člen). Prav tako so vsi organi ob zaznavi nasilja dolžni v štiriindvajsetih urah od seznaitve z okoliščinami obvestiti pristojni center za socialno delo, ki je po prejemu obvestila dolžan izvesti vse potrebno za zaščito žrtve in pomoči v okviru svojih pristojnosti (*Ur.l. RS* 31/2009, 4. člen).

Tako ima center za socialno delo osrednjo vlogo v procesu podpore in pomoči žrtvi. Če oceni, da je pri pripravi načrta pomoči žrtvi potrebno sodelovanje drugih organov, se oblikuje multidisciplinarni tim. Iz končnega poročila raziskovalnega projekta Delo institucij pri obravnavanju nasilja v družini (Filipčič et al. 2011: 8) je razvidno, da CSD še vedno nekaterih institucij na multidisciplinarni tim velikokrat ne vabi. Največkrat sodelujejo s policijo, na najmanj vabil pa se je odzvalo zdravstvo. Podatki za leto 2010 kažejo, da je bilo sklicanih le 463 multidisciplinarnih timov, kar pomeni, da večina obravnavanih primerov nasilja poteka brez sodelovanja institucij.

1.3.2.2 Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima

Konvencijo Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima, oziroma Istanbulsko konvencijo, je Slovenija podpisala leta 2011, v veljavo pa je stopila leta 2014. Istanbulska konvencija je mednarodni dokument, ki teži k odpravi nasilja nad ženskami in nasilja v družini in celoviti zaščiti žensk pred vsemi oblikami nasilja.

Celovita zaščita pomeni preprečevanje nasilja, neposredno zaščito žensk pred nasiljem, pregon in kaznovanje povzročiteljev nasilja ter kakovosten in učinkovit sistem spremljanja uveljavljanja določil konvencije (Veselič, Matko 2014: 15). Ker je nasilje nad ženskami posledica družbeno neenakopravnih položajev med spoloma, je potrebno delovati v smeri strukturne enakosti v družbi in spodbujati izenačevanje položaja žensk v družbi, k čemer prav gotovo stremi konvencija. Konvencija izhaja iz z raziskavami in prakso dokazanih dejstev, da je velika večina žrtev telesnega, spolnega in psihičnega nasilja, nasilja v družini, zalezovanja, spolnega nadlegovanja, prisilnih porok, vsiljene sterilizacije in vsiljenega splava, pohabljanja spolovila, ženskega spola. Obveznost države je, da preprečuje vse vrste in oblike nasilja nad ženskami ter kaznuje povzročitelje tovrstnih težav (Veselič, Matko 2014:15).

1.3.3 Kazenski zakonik

Kazenskopravno opredelitev nasilja v družini smo dobili leta 2008, ko je začel veljati novi Kazenski zakonik (*Ur.l. RS*, 55/2008). Po 191. členu kaznivo dejanje nasilja v družini stori kdor v družinski ali drugi trajnejši življenjski skupnosti z drugim grdo ravna, ga grdo pretepa ali drugače boleče ali ponižujoče ravna, ga z grožnjo z neposrednim napadom na življenje ali telo preganja iz skupnega prebivališča ali mu omejuje svobodo gibanja, ga zalezuje, ga

prisiljuje k delu ali opuščanju dela ali ga kako drugače z nasilnim omejevanjem njegovih enakih pravic spravlja v skupnosti v podrejen položaj. Da lahko govorimo o nasilju v družini, mora biti prisotno določeno trajanje nasilnega vedenja, posamezen primer se praviloma obravnava kot kakšen drug prekršek oziroma nasilno dejanje.

Nekatere vrste nasilja so opredeljene v drugih členih. To posebej velja za spolno nasilje, opredeljeno v poglavju kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, kamor spada tudi posilstvo (170.člen), spolno nasilje (171.člen), spolna zloraba slabotne osebe (172.člen).

S kazenskim zakonikom se država usmerja na kaznovanje storilca oziroma povzročitelja nasilja in s tem jasno pokaže, da nasilje ni dopustno. Kaznivo dejanje »nasilje v družini« se v novem kazenskem zakoniku preganja po uradni dolžnosti. Država s tem pokaže, da je nasilje v družini resen problem in na ta način kaže ničelno toleranco do nasilja. Posledično pa kaže paternalističen odnos do žrtve - ker se žrtev sama ni sposobna pravilno odločati, se v njenem imenu odloča država (Filipčič 2010: 21-22).

Potrebno pa se je zavedati in razumeti, da kazenski postopek že v samem imenu poudarja, da po eni strani posega in se zanima za pravice storilca in ne žrtve in na drugi strani so institucije, ki se ukvarjajo zgolj s pomočjo žrtvi. Njihovo delovanje izhaja iz popolnoma drugačnega izhodišča, kot kazensko pravni postopki. Žrtvi popolnoma verjamejo in njenih izjav ne preverjajo. Sem v največji meri spadajo nevladne organizacije. (Leskošek et al. 2013: 44)

Vsaka ustanova predstavlja moč, ki znatno presega vsoto moči posameznikov. V dobrem in slabem. Tudi ustanove še s tako humanitarnim poslanstvom, se zlahka sprevržejo v mučilnice (Petrovec 2015: 5). Zakoni so lahko napisani zelo dobro, toda če jih izvaja nekdo, ki k delu ne pristopa dovolj strokovno, so posledice lahko slabe.

Kaznivo dejanje, kakršno je telesna poškodba, posilstvo, rop, poskus umora, vlom v stanovanje, izsiljevanje, tatvina ali drugo, je za žrtev vedno poseg v osebno integriteto, zasebnost. K posledicam kaznivega dejanja lahko štejemo telesno ali duševno poškodbo (hud strah, tesnoba...), čustveni pretres (travma, duševne motnje) in škodo na premoženju, saj so s tem dejanjem vzročno povezani. Žrtev kaznivega dejanja je oseba, ki je zaradi kaznivega dejanja utrpela neposredno škodo kot dokazljivo posledico tega dejanja. To pomeni, da je zaradi kaznivega dejanja utrpela telesne ali duševne posledice ali da je bila njena lastnina

poškodovana, uničena ali odvzeta zaradi dejanja, ki velja za kaznivo po kazenski zakonodaji. (»Ko postanem žrtev nasilja«, 2015).

Bistvo kazenskega prava je torej iskanje resnice, da se na podlagi tega lahko upravičeno kaznuje storilca. Zgolj kaznovanje storilca zaradi kršitve družbenih pravil, ne reši problematike nasilja, tudi ne vpliva toliko na preprečevanje tega deviantnega pojava, zato institucije namenijo veliko časa ozaveščanju družbe o tem, kaj sploh kaznivo dejanje je, kdaj lahko govorimo o nasilju in jih spodbujajo k ukrepanju in prijavljanju nasilja pristojni instituciji.

1.3.4 Zakon o nalogah in pooblastilih policije

Ena od nalog policije je po Zakonu o nalogah in pooblastilih policije preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj (*Ur.l. RS*, št. 15/2003, 4. člen), med katere spada tudi nasilje v družini. Žrtev se največkrat najprej obrne na policijo, saj slednja lahko zagotovi takojšnjo fizično varnost. Povzročitelju nasilja najpogosteje izreče prepoved približevanja. Povod za izrek ukrepa prepovedi približevanja je praviloma nasilen dogodek, zaradi katerega se žrtev čuti ogroženo (Filipčič et al. 2011: 266).

1.3.4.1 Ukrep prepovedi približevanja

Ukrep prepovedi približevanja lahko izreče policija po 60. členu Zakona o nalogah in pooblastilih policije, če je podan utemeljen sum, da je oseba storila kaznivo dejanje ali prekršek z znaki nasilja ali je bila zalotena pri takem kaznivem dejanju ali prekršku in obstajajo razlogi za sum, da bo ogrozila življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bila v bližnjem razmerju, v smislu določb kazenskega zakonika in zakona, ki ureja preprečevanje nasilja v družini (*Ur.l. RS*, št. 15/2003).

Policisti smejo odrediti prepoved približevanja določenemu kraju, osebi ali območju. Kot prepoved približevanja se smatra tudi prepoved nadlegovanja po komunikacijskih sredstvih. Policisti jo lahko odredijo takoj, na kraju kamor so prišli posredovat, ali naknadno, kršitelj pa mora kraj dogodka takoj zapustiti. Ukrep, ki ga izda policija lahko traja največ osemindeset ur. Preiskovalni sodnik/sodnica pa ukrep, ki ga izda policija potrdi, spremeni ali razveljavi. V primeru potrditve preiskovalni sodnik/sodnica največkrat ukrep podaljša do deset dni. Podaljšanju ukrepa pa je največkrat odvisno od ženske same. Najpozneje tri dni

pred iztekom ukrepa lahko ženska vloži predlog za podaljšanje prepovedi približevanja za največ 60 dni. Ker je v predlogu za podaljšanje potrebno ustrezno utemeljiti predlog in predložiti dokaze o sumu oziroma o predvidevanju, da bo povzročitelj nadaljeval z ogrožanjem žrtve, je priporočljivo, da se predlog napiše skupaj s strokovno delavko, svetovalko ali odvetnikom (Obran 2014: 28 - 29).

Policija izreka prepovedi približevanja od leta 2005 z namenom varovanja žrtve v času trajanja postopka. Ukrep prepovedi približevanja, za izrek katerega je pristojna policija, pa ima poleg navedenega še en pomemben cilj, to je omogočiti CSD in nevladnim organizacijam »vstop v družino«, da bi nudili pomoč žrtvi. (Leskošek et al. 2013: 57). Število izrečenih ukrepov je vsako leto večje; leta 2005 je policija izrekla 152 ukrepov, leta 2009 pa že 1121 (Filipčič, 2011: 6).

Ukrep prepovedi približevanja je pomembno sredstvo za zaščito žrtve. Vendar zagotavlja varnost žrtve zgolj za določen čas, kar pomeni, da je za dolgoročnejšo in celovitejšo varnost nujno potrebno, da se policija poveže z ostalimi institucijami za zagotovitev celovitega sistema pomoči in podpore žrtvi.

1.3.5 Stanovanjski zakon

Mnoge žrtve se za prijavo nasilja pristojnim institucijam ne odločijo, ker bi tako ostale brez strehe nad glavo. Reševanju tega problema je namenjen tudi Stanovanjski zakon (*Ur.l.* RS, št. 69/2003). Dotakne se dodeljevanja neprofitnih stanovanj, kjer je v 6. odstavku 87. člena navedeno, da na kriterije za dodeljevanje neprofitnega stanovanja med drugim vplivajo tudi socialne razmere. Ravno težke socialne razmere pa so tiste, v katerih se znajdejo žrtve nasilja v družini, ki zapustijo nasilnega partnerja (Filipčič 2013: 167).

Prav tako je sprejet Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem (*Ur.l.* RS 14/2004), ki se med drugim podrobneje dotika dodeljevanja neprofitnih stanovanj v najem tudi žrtvam nasilja v družini. Med splošnimi pogoji za sodelovanje na razpisih za upravičenost do dodelitve spadajo žrtve nasilja v družini z začasnim bivanjem v materinskih domovih in zatočiščih – varnih hišah, zavetiščih, centrih za pomoč žrtvam kaznivih dejanj (2. odstavek 3. člena). Žrtve nasilja v družini lahko sodelujejo tudi na razpisih v kraju začasnega prebivališča, kar je izjema od splošnega pravila o sodelovanju na razpisih zgolj v občini stalnega prebivališča. Žrtve nasilja v družini spadajo med prednostne kategorije za

dodeljevanje neprofitnih stanovanj. Država je s tem pokazala poslušnost in razumevanje žrtev nasilja v družini in s tem rešila enega od velikih zadržkov žensk, ki se odločijo stopiti iz nasilnega odnosa. Ker mora biti najemna pogodba za neprofitno stanovanje sklenjena za nedoločen čas (1. odstavek 90. člena) se je lotila reševanja te problematike dolgoročno.

1.3.6 Zakon o socialnem varstvu

Zakon o socialnem varstvu (*Ur.l.* RS, št. 54/1992, 3/2007) v prvem členu opredeljuje socialno varstveno dejavnost, ki obsega preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva.

Med socialno varstvene storitve po Zakonu o socialnem varstvu spadajo:

- prva socialna pomoč,
- osebna pomoč,
- pomoč družini,
- institucionalno varstvo,
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji,
- pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih (11. člen).

Družina, ki se znajde v stiski ali težavi je upravičena do socialnovarstvene storitve, ki obsega strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani ter pri skrbi za otroke in usposabljanje družine za opravljanje njene vloge v vsakdanjem življenju (15. člen). Pomoč osebam, ki so žrtve nasilja v družini, torej odnos temelji na stalnem podrejanju, strahu in trpljenju šibkejšega posameznika, se opravlja v obliki prve socialne pomoči, ki obsega pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske, oceno možnih rešitev in seznanitev upravičenca o vseh možnih oblikah pomoči (12. člen) in v okviru osebne pomoči, ki pa obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ter izboljšanje socialnih zmožnosti (13. člen).

1.4 VLOGA INSTITUCIJ V PRIMERIH NASILJA NAD ŽENSKO

Institucije, s katerimi se žrtev hote ali nehote srečuje v času obravnave postopka nasilja, so lahko prve, ki žrtvi sporočijo, da nasilje, ki ga doživlja ni dovoljeno in da je potrebno žrtev nasilja zaščititi, storilca pa primerno kaznovati.

Zaščita mora zato potekati s pomočjo več mehanizmov: s pomočjo delovanja socialnih služb (nudenje psihične opore, zagotavljanja finančne pomoči, reševanja stanovanjskega vprašanja), nevladnih organizacij, katerih delovanje finančno podpira država (namestitve v varnih hišah) in tudi s kaznovanjem nasilneža v kazenskem postopku, kar temelji na predpostavki, da bo takšen odziv države dosegel specialno in splošno preventiven učinek, torej zaščitil konkretno žrtev in zmanjšal nasilje v družbi (Leskošek et al. 2013: 52).

Ženske, ki doživljajo nasilje znotraj družine, kot tudi ostale žrtve nasilja imajo na voljo različne oblike institucionalne in neinstitucionalne oblike pomoči. Med institucionalne oblike pomoči spadajo centri za socialno delo, policija, državno tožilstvo, sodišče, zdravstvene ustanove, Urad vlade RS za enake možnosti, brezplačna pravna pomoč. Med neinstitucionalne oblike pomoči pa se uvrščajo nevladne oblike pomoči – nevladne organizacije, zatočišča, varne hiše, krizni centri, materinski domovi in pravna pomoč. Zgolj sodelovanje obeh oblik pomoči lahko zagotavlja celovito in učinkovito pomoč. Prav tako je pomembno, da so širši javnosti znane, kajti zgolj takrat se bodo žrtve nasilja obrnile na njih. Sama dostopnost do varnih hiš, nevladnih organizacij ali do strokovnih delavcev nasploh ter njihovih (ne)ustreznih reakcij lahko bistveno vpliva na občutek varnosti žrtve nasilja in njene nadaljnje odločitve ali v postopku vztrajati ali ga opustiti. Torej če je določena institucija pokazala premalo razumevanja do žrtve nasilja, ji ni v celoti verjela ali pa je problem nasilja minimalizirala, je povsem verjetno, da bo ženska skušala na drugačen način poskrbeti za svojo varnost ali se prepustiti toku nasilja.

Metode kot so razne oblike družinskih terapij, mediacij, spravljanje zakoncev oz. partnerjev in uveljavljanje skupnega skrbništva za otroke, so lahko za partnerja, ki imata v odnosu enako moč, povsem primeren način učenja in sklepanja kompromisov. Za odnos v katerem je (bilo) prisotno nasilje, pa takšne metode najpogosteje prispevajo k reviktimizaciji in dodatnemu

jemanju že tako minimalne moči žrtvi nasilja, povzročitelju nasilja pa omogočajo, da nadaljuje s povzročanjem nasilja in držanjem žrtve v pasti (Bašič 2010: 46).

Vsaka institucija, ki pride v stik z žrtvijo ima drugačno vlogo in tudi drugačen način dela. »Izhodišče dela socialnovarstvenih organov, kadar izvajajo storitve in ne javna pooblastila, je *verjeti*. Gre za pristop zavestne pristranskosti. Cilj obravnavanja posameznika oz. posameznice je psihična pomoč, njegovo/njeno opolnomočenje, obravnavane osebe se prostovoljno vključujejo v obravnavo, njihov tretman je časovno nedoločen, predmet obravnave pa je nasilen odnos (ne zgolj konkreten dogodek) in iskanje dolgoročnih rešitev. Te institucije s svojim delovanjem ne posegajo v pravice (domnevnega) povzročitelja nasilja. Poleg centra za socialno delo velja povedano tudi za nevladne organizacije, vzgojno – izobraževalne institucije, zdravstvene organizacije in vse druge, ki na različne načine pomagajo žrtvam. Drugačen namen ima posredovanje policije, kjer se poleg takojšnje fizične zaščite, uvede tudi kazenski postopek zoper nasilneža. »Policija, tožilstvo in sodišče lahko z izvrševanjem svojih pooblastil bistveno posežejo v življenje posameznika – povzročitelja nasilja, tako da mu omejijo temeljne človekove pravice (pravica do svobode gibanja, prostosti, družinskega življenja...). Spoštovanje načel pravne države zahteva, da so takšni poseg dopustni le, če oseba izpolni zakonske znake kaznivega dejanja in če nepristranski organ ugotovi, da je oseba storila dejanje, kot je opisano v pravni definiciji. Zato so sodni (in policijski) postopki zelo formalni in prežeti s procesnimi pravili za zaščito pravic osumljenca, trajanje postopkov je zato tudi daljše« (Filipčič 2014: 161).

Istanbulska konvencija temelji na predpostavki, da učinkovit odziv na nasilje zahteva usklajeno delovanje različnih akterjev, zato poziva države, da izvajajo celovite in usklajene politike, ki vključujejo vladne agencije, NVO, ter nacionalne, regionalne in lokalne parlamente in organe (Veselič, Matko 2014: 41).

1.4.1 Center za socialno delo

Žrtev nasilja se lahko obrne na krajevno pristojen Center za socialno delo (v nadaljevanju CSD). CSD so javni socialnovarstveni zavodi, ki jih je ustanovila država. V Sloveniji jih je 62 in so pooblaščen za izvajanje javnih pooblastil ter socialnovarstvenih storitev. CSD izvaja vrsto nalog, katerih namen je zagotoviti varnost žrtvi nasilja, preprečiti nadaljnje izvajanje nasilja v družini, okrepiti moč žrtve, ji nuditi podporo pri urejanju statusnih in odnosnih zadev

ter s povzročitelji nasilja izvajati strokovno delo, usmerjeno v prepoznavanje in prenehanje povzročanja nasilja (Obran 2014: 36).

Delo CSD se razlikuje na podlagi opravljanja socialnovarstvenih storitev ali izvajanja javnih pooblastil. Ko CSD obravnava žensko, ki je žrtev nasilja, kot uporabnico socialnovarstvenih storitev, zaradi narave teh storitev njenih izjav ne preverja, kar pomeni, da popolnoma verjame in sprejema zgodbo ženske, ki je doživela nasilje.

Žrtev nasilja se lahko (tudi brez vnaprejšnje najave) obrne na prvo socialno pomoč na katerem koli CSD-ju. Ta pomoč je namenjena:

- vsakemu, ki prvič pride na CSD v svoji stiski,
- vsakemu, ki je že v obravnavi, pa ima novo stisko,
- vsem tistim, ki ne vedo kam s svojo stisko.

Namen storitve je, da uporabnik s pomočjo strokovnega delavca prepozna in opredeli stisko oz. težavo, oceni možne rešitve, se seznani z možnimi storitvami, dajatvami ali obveznostmi, ob tem pa se mu predstavi mrežo in programe izvajalcev, ki mu lahko nudijo pomoč. (www.csd-ms.si, 19.2.2016).

Na drugi strani pa ima CSD kot izvajalec javnih pooblastil vlogo oblastnega ravnanja za odločanje o formalnih zadevah, ki imajo svojo podlago v zakonu. V tej vlogi CSD ugotavlja dejstva in preverja izjave. Žrtve nasilja v družini so tako kot drugi uporabniki/uporabnice upravičene do socialnih dajatev, kot so enkratna denarna pomoč za premostitev trenutne materialne stiske, denarna pomoč kot edini vir preživljanja ter denarni dodatek. (Horvat et al. 2004: 176).

Pogost vzrok, da ženska ne zapusti nasilnega odnosa, je lahko ravno strah pred finančno nezmožnostjo preživljanja. Ženska lahko zaprosi za denarno socialno pomoč, ki je namenjena vsakemu, ki ima težave v zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb. Višina denarne socialne pomoči je odvisna od višine dohodkov, premoženja, prihrankov in ostalih zakonsko določenih pogojev. Prav tako ima ženska, tako kot tudi vsi ostali uporabniki, možnost zaprositi za izredno denarno socialno pomoč, ki je namenjena kritju izrednih stroškov, tistih, ki so vezani na preživljanje in jih z lastnim dohodkom ni zmožna pokriti.

Dolžnost CSD je, da se na vsak primer nasilja v družini o katerem je obveščen, odzove in takoj začne s postopki za zaščito žrtve nasilja v družini, predvsem na način, ki je varen za žrtev. Poleg nudenja zaščite žrtvi nasilja, kar je prvotna naloga, je center za socialno delo dolžan ponuditi pomoč tudi povzročitelju nasilja, ki ga lahko napoti v ustrezne izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe (Filipčič 2014: 177).

Socialno delo z ženskami, žrtvami nasilja ima podlago v feminističnem pristopu, katerega vodilo je ženski verjeti, biti na njeni strani in jo opogumljati za korake naprej. Vsem žrtvam nasilja morajo strokovni delavci pomagati pri prepoznavanju socialne stiske, informiranju ter skupnem iskanju najboljših možnih rešitev. V projektu pomoči skupaj s strokovno delavko oz. delavcem sodelujeta po dogovorjenih korakih z namenom, da udeleženka v problemu postane udeleženka v rešitvi.

V sodobnem socialnem delu je eden izmed pomembnih konceptov perspektiva moči. Saleebey (1997, v Čačinovič Vogrinčič et al. 2011: 12) pravi: »Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove ovir in nesreč«. Uporabnice so največkrat popolnoma na tleh, brez samozavesti in zaupanja vase in v svoje moči. Za zagotovitev lastne varnosti, reševanje stanovanjskih ali finančnih stisk, za ustvarjalno spopadanje s vsakodnevnimi stiskami in ponovno življenje brez nasilja je potrebno veliko osebne moči, ki jo ima vsaka ženska, center za socialno delo pa ji v okviru svojih konceptov dela pri tem pomaga, da jih poišče, poveča in jih išče tam, kjer sama misli, da jih nima.

Torej se centri za socialno delo z družino in posamezniki znotraj družine ukvarjajo v vseh fazah življenja. V okviru svojega poslanstva oziroma načina dela pogledajo vsak primer nasilja »na široko«. Sposobnost videti vpliv okolja, socializacije in ostalih dejavnikov, jih povezati in verjeti besedi žrtve nasilja, pomeni gledati na pojav nasilja v okviru trajajočega odnosa in ne zgolj kot na enkraten prekršek. Zato strokovni delavec/strokovna delavka skupaj z uporabnikom/uporabnico dela na učenju in pridobivanju novih, učinkovitih prijemov za življenje. Pri tem pa je pomembno, da tak način dela ne ubira zgolj CSD, ampak vse institucije, ki se z nasiljem v družini srečujejo.

1.4.2 Policija

Policija letno obravnava okrog 80.000 različnih kaznivih dejanj, od tega števila kar več tisoč primerov nasilja v družinskem okolju (<http://www.policija.si/index.php/preventiva-preventiva/67685-nasilje-v-druini-informacije-o-postopku-na-policiji>, 19.1.2016). Žrtev se najpogosteje najprej obrne na policijo s klicem na 113, in slednja se je dolžna odzvati na vsak klic na pomoč. V brošuri »Ko postanem žrtev kaznivega dejanja« (2015) je navedeno, da je temeljna naloga policije varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi. Zato žrtvam kaznivih dejanj pomaga ter zagotavlja njihovo varnost in zaščito. Daje jim ustrezne informacije, obenem pa posveča posebno pozornost sodelovanju z žrtvami. Policija mora izvesti potrebne ukrepe, da se morebitna kazniva dejanja preprečijo oz. da se storjena kazniva dejanja odkrijejo, preiščejo in najde storilec ter zavarujejo dokazi za kazenski postopek.

Prav tako je dolžnost policije:

- prejeti vsako prijavo o sumu storitve kaznivega dejanja ali odkrivati kazniva dejanja z lastno dejavnostjo,
- zbrati vsa obvestila, ki so potrebna za razjasnitev okoliščin suma kaznivega dejanja,
- postoriti vse, da se zavarujejo sledi in dokazi kaznivega dejanja, ki so potrebni za razjasnitev okoliščin ali izvedbo kazenskega postopka,
- ukreniti vse potrebno, da se izsledi storilec,
- preprečiti nadaljnje ogrožanje žrtve ali ogrožanje drugih oseb,
- zagotoviti pomoč žrtvam, tudi s preprečevanjem njihove nadaljnje ogroženosti in informiranjem,
- seznaniti žrtve z možnostjo različnih oblik pomoči in jih usmeriti v ustrezne strokovne službe,
- seznaniti žrtve s pravicami in možnostmi po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini,
- pri prijavi opozoriti žrtve na posledice krive ovadbe. (»Ko postanem žrtev kaznivega dejanja«, 2015).

Prijavo nasilja lahko opravijo različne osebe, povezane s primerom nasilja. Od žrtve, priče, otroka, nevladne organizacije, pa vse do državne institucije. Žrtev nasilja ima lahko ob prijavi ob sebi zaupno osebo oz. spremljevalca. Opора bližnje osebe je izrednega pomena. Kljub razumljivemu razburjenju in strahu ob prijavi nasilja je pomembno, da ženska skuša podati čim več informacij o trenutnem (in preteklem) nasilju. Če se žrtev nasilja želi v tistem trenutku umakniti na varno, ji policija pri tem mora pomagati. Čeprav je žrtev poklicala

policijo in jo je slednja trenutno zaščitila, podaje prijave nasilja s tem ni naredila. Ta korak mora žrtev nasilja opraviti, da lahko steče postopek. Prijavo nasilja lahko opravi tudi na državnem tožilstvu. Nato se opravi uradni razgovor, kjer je pomembno, da ženska kljub temu, da ji je o tem težko govoriti, seznani policijo s čim bolj podrobnimi informacijami. Po prejeti prijavi nasilja policija opravi razgovor tudi z domnevnim storilcem kaznivega dejanja. Na podlagi zbranih obvestil se sestavi kazenska ovadba, ki jo policija vloži na državno tožilstvo.

Delo policije je usmerjeno tudi na preventivo. Mušič (v Dvoršek, Selinšek 2010: 62) navaja, da je pomembna naloga policije tudi seznanjanje žrtev z njihovimi pravicami in možnostmi za trajnejše povečanje njihove varnosti. Tako policija žrtve že ob prvem stiku seznani, kateri policist/kriminalist je zadolžen za njihov primer, seznani jih s pravico do obveščenosti o poteku policijske preiskave, z njihovo vlogo v samem postopku, žrtve dobijo izvod prijave, ki so jo podale na zapisnik, s pravico do uveljavljanja premoženjskopopravnega zahtevka in odškodnine, o možnosti pritožbe, pomoči odvetnika in podobno.

Tudi policijske statistike v Sloveniji dokazujejo, da so v 99% nasilja med odraslimi v družini žrtve ženske, povzročitelji pa moški. Policija najpogosteje obravnava ravno primere fizičnega nasilja, ki ga žrtve, pa tudi druge osebe, najpogosteje prijavljajo. Razlog je zagotovo v lažjem prepoznavanju fizičnega nasilja, saj je vidno in dokazljivo, verjetno pa tudi v stereotipu, da je fizično nasilje edino pravo in hudo nasilje (Mušič v Dvoršek, Selinšek 2010: 55).

Policija ima torej zelo pomembno vlogo. Storiti mora vse potrebno z namenom varnosti žrtve nasilja, torej delati v smeri zmanjševanja škode in preprečevanja morebitne nadaljnje škode. Velikokrat je ravno ona tista, ki prva naveže stik z žrtvijo, zato je odnos policistov do žrtve nasilja izrednega pomena.

1.4.3 Sodišče

Sodnik/sodnica se z žrtvijo nasilja sreča predvidoma le na glavni obravnavi. Žrtev nasilja je v tem primeru oškodovanka, sodnica pa z njo opravi zaslišanje. Dokler ni storilec pravnomočno obsojen, sta oba v postopku popolnoma enakopravna. Žrtev nasilja ima, za zagotovitev lastne varnosti, možnost na sodišču vložiti predlog za izrek varnostnega ukrepa po ZPND:

- varovanje življenja in zagotavljanje osebne varnosti po 18. členu (varnost žrtvi ob vstopu v stanovanjske prostore, da lahko vzame stvari, pomembne za zagotavljanje osnovnih življenjskih potreb),

- prepovedi zaradi nasilnih dejanj po 19. členu (prepoved povzročitelju nasilja vstopiti v stanovanje katerega živi žrtev, zadrževanje v okolici doma, šole, vrtca, ...),
- prepustitev stanovanja v skupni uporabi po 21. členu,
- stanovanjsko varstvo v primeru nasilja ob razvezi po 22. členu (Filipčič 2014: 182).

Z uveljavitvijo Kazenskega zakonika – 1, je kaznivo dejanje nasilja v družini postalo samostojno kaznivo dejanje, uvrščeno v poglavje kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in otroke (Gregorc Puš v Dvoršek, Selinšek 2010: 72). Da lahko govorimo o kaznivem dejanju nasilja v družini, mora biti podano tudi določen čas trajajoče nasilno ravnanje storilca, prav tako pa mora pomeniti, da storilec s tem ravnanjem spravlja žrtev nasilja v podrejen položaj. To je praviloma takrat, ko se žrtev nasilja intenzivno in dalj časa srečuje z občutki nemoči, strahu in vznemirjenja. Učinkovitost kazenskega pregona je omejena s specifično značilnostjo nasilja v družini: njegovo nevidnostjo. Nekateri konflikti so povsem nevidni, in zato ne dočakajo ustrezne razrešitve. Gre za konflikte, ki so preveč skriti, zasebni, ki se dogajajo znotraj izolirane skupine (Filipčič et al. 2011: 118). Vloga žrtve nasilja v postopku zato temelji na vlogi priče, ki je včasih edino dokazno sredstvo.

Prav tako pa je pomembno, kolikšno pozornost namenjajo sodišča sami problematiki nasilja in v kolikšni meri poznajo njegovo dinamiko. Iz analize zadev višjih sodišč v poročilu raziskave o delu institucij pri obravnavanju nasilja v družini (Filipčič et al., 2011) je razvidno, da so sodišča pri kazenskopравnem obravnavanju nasilja imela težave, ki so se kazale kot posledica nejasne interpretacije kaznivega dejanja Nasilje v družini po 191.čl. KZ-1. Do različnih interpretacij pa ni prihajalo le zaradi slabe zakonske podlage, ampak deloma tudi zaradi še vedno pomanjkljivega poznavanja dinamike nasilja v družini pri določenem delu državnih tožilcev in sodnikov.

Leskošek in ostale avtorice (2013: 43) opozarjajo na razumevanje dela različnih institucij. Sodišče s svojimi odločitvami posega v pravice storilca na način kaznovanja ali omejevalnih ukrepov. Storilca lahko kaznuje šele ko to dokazano ugotovi. Poleg izpovedi žrtve, ki je zgolj eno izmed dokaznih sredstev (pogosto tudi nezadostno za ugotovitev dejanskega stanja), je potrebno dodatno preverjanje in dokazovanje, kar pa žrtev dodatno obremenjuje, znova travmatizira, kar poimenujemo kot sekundarno viktimizacijo. Da do te ne bi prihajalo, se omogočajo v določenih primerih (ko sodišče sklepa, da bi bilo primernejše oziroma lažje za žrtev) posebna določila o pričanju (žrtev lahko priča v nenavzočnosti storilca), oblike

kazenskega pregona in sodelovanje z nerepresivnimi institucijami, katerih vodilo je zgolj dobrobit uporabnika/ce.

1.4.4 Medinstitucionalno sodelovanje

Nasilje je kriminalistični, družbeni in medicinski – javno zdravstveni problem. Kompleksnost pojava nasilja zahteva medinstitucionalni in multidisciplinarni pristop na preventivnem in kurativnem področju (Selič v Dvoršek, Selinšek 2010: 31). Če bi institucije ravnale vsaka po svoje, razdrobljeno in neenotno, bi največjo škodo utrpela ravno žrtev nasilja, sami postopki pa ne bi služili njihovemu glavnemu namenu.

Sodelovanje institucij je torej izrednega pomena. Ne le da prispeva k večji učinkovitosti, ampak pomoč postane hitrejša in glede na kompleksnost problema celovitejša. Sodelovanje pomeni obveščanje, pridobivanje informacij, hitrejšo odkrivanje primerov nasilja in obsežnejšo obravnavo, ki vključuje ne le zgolj zaščito žrtve nasilja, ampak tudi zaščito možnih posrednih žrtev nasilja, kot so otroci in starejši.

Ker je v veliko primerih policija prva, ki vzpostavi stik z žrtvijo, vendar jo najpogosteje žrtev pokliče sama, je obveščanje pomembno prav zaradi dopolnjevanja dela različnih institucij. V času prepovedi približevanja ima CSD dolžnost pristopiti k družini oziroma žrtvi nasilja. Zakon o nalogah in pooblastilih policije, ki je z letom 2013 nadomestil Zakon o policiji, v 60. členu določa, da mora policija o izrečenem ukrepu prepovedi približevanja takoj obvestiti pristojni CSD, ki oškodovanca seznani z organizacijami, ki so mu na voljo za materialno in nematerialno pomoč in mu na njegovo željo omogočiti stik s takšno organizacijo.

1.4.4.1 Multidisciplinarni tim

Predlagati sklic multidisciplinarnega tima je možnost, ki jo ima vsaka institucija, vso koordinacijo pa vodi pristojni CSD, saj ima zaradi zakonskih pristojnosti v odločanju središčno vlogo vodenja, usklajevanja in spremljanja celotnega postopka. Multidisciplinarni tim se sestane s ciljem zagotoviti predvsem dolgoročno varnost žrtve in čim bolj celovito nudenje pomoči. Vsaka od institucij lahko na svoj način prispeva k čimprejšnji in učinkoviti varnosti žrtve, zato je njihovo sodelovanje izrednega pomena. »Multidisciplinarni oziroma multi - institucionalni pristop predstavlja skupno delovanje, ki zajema tako državne kot tudi

nevladne organizacije. Cilj je oblikovati koordiniran (in zato učinkovit) pristop k obravnavanju nasilja v družini (Filipčič 2014: 164).

Takšen tim je skupnost predstavnikov različnih sistemov: socialnega varstva, zdravstva, policije, izobraževanja, pravosodja in manj pogosto nevladnih organizacij (Bezenšek Lalić 2009: 48).

Naloge multidisciplinarnega tima po ZPND so:

- izmenjava informacij za razjasnitev okoliščin, potrebnih za zaščito in pomoč žrtvi,
- usklajevanje aktivnosti,
- seznanitev žrtve z vsemi oblikami pomoči, ki jih nudijo organi,
- izdelava načrta pomoči žrtvi in spremljanje njegovega izvajanja,
- nudenje najustreznejše zaščite žrtvi,
- sprejemanje odločitev z namenom izvajanja pomoči (*Ur. l. RS*, št. 16/2008, 7. člen).

Temelj multidisciplinarnega sodelovanja je medsebojno obveščanje in izmenjava informacij. Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini zato v četrtem členu določa, da so vsi organi ob zaznavi nasilja dolžni v štiriindvajsetih urah od seznanitve z okoliščinami obvestiti CSD. Vsi organi, ki dobijo poziv za sodelovanje s CSD pa so se temu dolžni odzvati (*Ur. l. RS* 31/2009).

1.5 NEVLADNE ORGANIZACIJE

Država žrtvam nasilja ne zagotavlja celostne in učinkovite oblike pomoči (Černič 2004: 181), zato je delo nevladnih organizacij izrednega pomena. Žrtve nasilja so tako dobile varen prostor, kjer lahko spregovorijo o nasilju in nevladne organizacije jim pri tem brezpogojno verjamejo in stojijo ob strani. Delo nevladnih organizacij na področju nasilja je različno. Delujejo v obliki nudenja zatočišč, svetovanja, informiranja, zagovorništva ali ozaveščanja javnosti. Nevladne organizacije so torej pomemben sodelavec CSD in tudi ostalih institucij. Po 17. členu ZPND se, v okviru programov, ki jih izvajajo, vključujejo v neposredno izvedbo ukrepov za zaščito žrtve.

Nevladne organizacije so tako dolžne obveščati CSD ali policijo, ko pri svojem delu izvedo za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da je nekdo žrtev nasilja v družini in gre za sum kaznivega dejanja, CSD pa jim je v roku petih dni dolžan posredovati povratno informacijo o prejemu prijave, ter o opravljenih začetnih aktivnostih (Milek Ogrinc 2014: 186).

Nedvomno je veliko odvisno od nevladnih organizacij kadar govorimo o prijavi nasilja v družini. Žrtev nasilja namreč ne bo prijavila, če sama ne bo imela občutka varnosti in zaupanja v institucije ter nevladne organizacije in njihovo delo.

2. PROBLEM

Nasilje na podlagi spola se dogaja, ni izkoreninjeno, še vedno je prisotno v družbi, kljub temu, da nam je zgodovina dober pokazatelj negativnih posledic le tega; žrtve nasilja pa so še vedno tiste, ki največkrat morajo posredovati same in same narediti odločilni korak, če si želijo odhoda iz nasilnega odnosa. Pri tem se tako žrtve nasilja, kot strokovni delavci in družba nasploh srečujemo z različnimi ovirami. Ne le, da o nasilju ne želijo obvestiti pristojne institucije, ampak o njem ne spregovorijo niti z bližnjimi. Žrtve nasilje še vedno dojemajo kot nekaj sramotnega, nekaj zaradi česar jih bo okolica prezirala, zato o tem molčijo in se ne zaupajo širšemu sorodstvu, prijateljem ali sodelavcem (Gregorc Puš v Dvoršek, Selinšek 2010: 78). Zato pa je toliko bolj pomembno, da jo v primerni obliki in z ustreznim, torej s hitrim in učinkovitim načinom dobijo, ko se jo odločijo poiskati.

Zanimalo me je, kakšno vlogo v postopkih obravnave nasilja imajo zaposleni, ki se s tem konstantno srečujejo. Veliko je odvisno od tega, kako strokovni delavci v institucijah postopajo, kakšen način dela z žrtvami nasilja uporabljajo in kako jih zaznavajo kot »zunanji opazovalci«. Velikokrat je sama odločitev žrtve ali naprej vztrajati v postopku, odvisna od tega, na kakšen način so bile sprejete in kako so doživele prvi stik z zaposlenim. Na drugi strani pa me je zanimalo, kako žrtve nasilja doživljajo potek postopkov povezanih z njihovo izkušnjo nasilja, kaj so morda pogrešale, kaj je bilo dobrega. Preko podrobnega vpogleda v postopke sem želela izluščiti kje se pogledi žrtev in strokovnih delavcev stikajo, kje morda prihaja do razhajanja in kaj bi prispevalo k izboljšanju samih postopkov. Obe skupini sta se mi zdeli najprimernejša pokazatelja učinkovitosti postopkov. Z željo, da bi bili postopki res učinkoviti in da bi se več žensk odločalo iskati pomoč v pristojnih institucijah, želim

podrobneje prikazati vlogo institucij v postopkih, njihove načine dela, sodelovanja z žrtvami nasilja in ostalimi institucijami.

Zastavila sem si naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kako institucije vzpostavijo prvi stik z žrtvijo nasilja in kako ga doživijo žrtve?
2. Kakšna je vloga posameznih institucij v primerih nasilja nad žensko v družini?
3. Kako sodelujejo institucije in kako njihovo sodelovanje ocenjujejo žrtve nasilja?
4. Kaj menijo o zakonodaji nasilja nad žensko v družini zaposleni in koliko so (bile) z njo seznanjene žrtve nasilja?
5. Najpogostejše težave ali omejitve med postopkom za žrtve in za zaposlene? Kaj so žrtve nasilja v samem postopku pridobile?
6. Kakšen je prispevek strokovnega delavca v postopku in kako ga ocenjujejo ženske?
7. Možne rešitve za hitrejšo odločitev žrtve za institucionalno pomoč?

3. METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj me zanimajo besedni opisi, ki sem jih pridobila z intervjuji strokovnih delavk in žensk z izkušnjo nasilja in jih na beseden način tudi analizirali. Prav tako je raziskava poizvedovalna, saj me zanima, kako posamezne institucije vodijo primere nasilja nad žensko v družini in kako te postopke doživljajo ženske.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Kot merski instrument sem uporabila vprašalnik. Ker sem raziskovala dve različni skupini oseb, sem uporabila dva različna, vendar vsebinsko identiteta vprašalnika. Eno skupino so predstavljale strokovne delavke, drugo skupino pa ženske z izkušnjo institucionalne obravnave nasilja. Uporabila sem standardiziran, odprt intervju. Intervju sestavlja osem vprašanj, ki se nanašajo na postopek obravnave nasilja nad žensko v družini. Opravila sem jih s socialno delavko na CSD Murska Sobota, policistko PU Murska Sobota, sodnico Okrožnega sodišča v Murski Soboti in tremi ženskami – žrtvami nasilja ki imajo izkušnjo s postopkom institucionalne obravnave nasilja. Intervjuje sem opravila osebno in pisno po elektronski pošti.

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo sestavljajo zaposleni v institucijah, ki obravnavajo postopke nasilja in ženske - žrtve nasilja, z institucionalno izkušnjo obravnave. Vzorec raziskave predstavljajo trije zaposleni v institucijah, ki obravnavajo postopke nasilja – policistka iz PU Murska Sobota, strokovna delavka iz CSD Murska Sobota, sodnica okrožnega sodišča Murska Sobota in tri ženske z institucionalno izkušnjo obravnave nasilja iz območja Pomurja. Vzorec je priročni, saj sem raziskovala mnenje ljudi o doživetih izkušnjah.

3.4 Zbiranje podatkov

Uporabila sem standardiziran odprt intervju. Intervju s strokovno delavko na CSD in dvema ženskama sem po predhodnem telefonskem dogovoru izvedla osebno, ostale so vprašalnik izpolnile pisno. Ženske z izkušnjo institucionalne obravnave nasilja, pripravljene o svoji izkušnji spregovoriti, sem pridobila različno. Eno izmed njih sem poznala osebno, z drugo sem prišla v kontakt preko kolegice iz fakultete, medtem ko sem s tretjo navezala stik preko

svetovalne delavke v varni hiši. Strokovno delavko na CSD sem obiskala na delovnem mestu, z eno izmed intervjuvanih žensk – žrtev nasilja, sem intervju opravila pri njej doma, z drugo žensko pa sem intervju opravila v kavarni. Z ostalimi intervjuvankami sem se dogovarjala preko elektronske pošte in telefonskega pogovora. Vsem intervjuvankam sem vnaprej poslala vprašalnik in jih s tem seznaniła z vprašanji, ki me zanimajo. Intervjuje z ženskama in strokovno delavko na CSD sem sproti zapisovala, medtem ko so ostale intervjuvanke poslale vprašalnik izpolnile pisno in ga posredovale preko elektronske pošte. Intervjuje sem izvedla v decembru 2015 ter v januarju in februarju 2016. Izvedbe intervjujev so trajale različno dolgo, v povprečju pa uro in pol.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem obdelala po metodi kvalitativne analize. Intervjuje sem sproti zapisovala, kasneje sem jih parafrazirala in določila enote kodiranja, kategorije, nadkategorije in teme. Obdelavo gradiva sem priložila v prilogo.

4. REZULTATI

Rezultati dobljeni z izvedbo intervjujev in analizo le teh, bodo predstavljeni v tem poglavju, tako, da bo razvidno, katero mnenje predstavljajo zaposleni in katero ženske - žrtve nasilja. Namen raziskave je bil ugotoviti pogled obeh skupin intervjuvank na postopek obravnave nasilja nad žensko v družini. Ženske ocenjujejo postopke iz lastnih izkušenj, medtem ko imajo strokovne delavke dober pregled nad samim postopkom, zato so tudi njihova opažanja velikega pomena.

Analiza je pokazala, kako pomemben je odnos strokovnega delavca do žrtve nasilja. Tega se zavedajo strokovne delavke, ki že pri vzpostavljanju delovnega odnosa žrtvi nasilja dajo vedeti, da ji bodo sopotniki na poti iz nasilja. Ženske so s samim odnosom strokovnih delavk bile zadovoljne, kar so utemeljile s prijaznostjo, dostopnostjo, potrebnim informiranjem in podporo, ki so jo doživele s strani strokovnih delavk.

Podlaga za delo z ženskami - žrtvami nasilja je razumevanje dinamike nasilja kot dolgotrajnega procesa neenakosti med spoloma. Vsaka od analiziranih institucij ima svoj namen dela, skupno vsem pa je, da poznajo dinamiko nasilja in v skladu s tem tudi delujejo. Izjema je delo sodnice, ki je, že zaradi narave poklica, drugačno. V času postopka se za lastnimi prepričanji in čustvi ne sme ozirati. V samem procesu sojenja upošteva zgolj ugotovljena dejstva. Kljub temu je tudi ona pozorna predvsem na psihično stanje žrtve v zmožnosti do pričanja. Odprta je do novih izobraževanj na temo problematike nasilja, prav tako kot ostali zaposleni intervjuvanki, ki izobraževanja prakticirata letno. Zaposleni se zavedajo, da dodatna izobraževanja prispevajo k večjemu razumevanju same problematike in s tem povezanim učinkovitejšim prijemom reševanja primerov nasilja. Iz ocen strokovnih delavcev so rezultati izobraževanj dobro vidni.

Ženske so s samim postopkom v splošnem izrazile zadovoljstvo. Predvsem so zadovoljne s sodelovanjem institucij in z odnosom, ki so ga bile deležne s strani zaposlenih. Težave pa še vedno predstavljajo nezaključeni in dolgotrajni postopki. Zaposleni sicer opozarjajo, da največkrat ravno zaradi žrtve same, saj si pogosto premisli in nasilje zanika ali na zaslišanju noče pričati. Težave pri sami odločitvi za odhod in po samem postopku predstavljajo tudi finančne in stanovanjske težave ter posledice v telesnem in duševnem zdravju. Kljub vsem težavam pa ženskam ni žal, da so se odločile oditi iz nasilnega odnosa. Mir, torej življenje

brez nasilja, odtehta prej omenjene težave. Obe intervjuvani skupini zato opozarjata, da je pri odločitvi za odhod največ odvisno od ženske same, zato naj žrtve nasilja ne čakajo predolgo in poiščejo pomoč.

4.1 VZPOSTAVLJANJE DELOVNEGA ODNOSA

Institucija in žrtev nasilja vzpostavita stik na različne načine. V sami analizi sem vzpostavitev delovnega odnosa razdelila na »nadkategorije«, katere sem poimenovala po raziskovanih institucijah. Zanimalo me je torej, kako vzpostavljajo delovni odnos na CSD, policiji in kako na sodišču. Vzpostavitev kontakta z žrtvijo se razlikuje tudi po tem ali žrtev sama poišče pomoč ali za sum kaznivega dejanja nasilja v družini izvedo institucije same. Tako sem naprej kategorizirala način vzpostavitve kontakta na »sprejem žrtve« - kadar žrtev sama poišče pomoč, torej jo institucije sprejmejo in »sum kaznivega dejanja«, ko institucije po uradni dolžnosti same navežejo stik z žrtvijo. V tem primeru naznani kaznivo dejanje tretja oseba (sorodniki, prijatelji, anonimna prijava) ali pa za kaznivo dejanje institucije izvedo pri opravljanju terenskega dela. Zaposleni delovni odnos začnejo vljudno in spoštljivo. Osnova (začetnega) pogovora z žrtvijo je prijaznost oziroma empatija. Na tak način strokovni delavci žrtvi nasilja dajo vedeti, da jo razumejo in verjamejo njeni zgodbi. Pri vseh strokovnih delavkah sem zasledila, da imajo v ospredju žrtev in njeno zgodbo.

4.1.1 Center za socialno delo

Kontakt z žrtvijo nasilja na CSD se vzpostavi na najmanj ogrožajoč način. Pri sami vzpostavitvi stika je najpomembnejša skrb za varnost žrtve. Strokovna delavka žrtev sprejme s stiskom roke in pogledom usmerjenim v oči. Vede se spoštljivo, vljudno, izraža skrb za žrtev nasilja in solidarnost. Seznani jo tudi z vlogo institucije.

»Predstavitev sebe in institucije, identifikacija in prepoznavanje stisk uporabnic, predstavitev mogočih načinov reševanja identificiranih stisk.«

Strokovna delavka dela prav tako poskuša vzbuditi pri žrtvi občutek zaupanja. Ženska lahko na ta način pove svojo zgodbo brez zadržkov ali sramu.

4.1.2 Policija

Kadar žrtve nasilja same poiščejo pomoč, najpogosteje pridejo na policijo takoj po nasilnem dogodku. Po navadi psihično povsem sesute, saj o svojem večletnem nasilju ne spregovorijo niti najbližjim.

»Njeno pripovedovanje je raztreseno, nepovezano. Dogodke težko povezuje v logičnem zaporedju.«

Kadar je žrtev nasilja v takem stanju, ji dovolijo, da se izpove o nasilju, kateremu je bila izpostavljena (lahko tudi več let).

»Živeti takšno življenje več let pa pomeni izgubo socialnih veščin in s tem povezano samozavest in zmožnost spoprijemati se z življenjskimi izzivi.«

S tem da ji pustijo, da se izpove, ji sporočajo, da jo razumejo in ji verjamejo. Za tem sledi uradni razgovor za razjasnitev okoliščin kaznivega dejanja.

V kolikor za sum kaznivega dejanja izvedo pri svojem delu na terenu ali ga naznani tretja oseba, pa z žrtvijo navežejo stik. Ker po navadi v takih primerih žrtev ne želi oziroma ne upa o nasilju spregovoriti, ji razložijo krog nasilja, njegovo stopnjevanje, seznanijo jo z izkušnjami, ki kažejo, da nasilno vedenje nasilnež sam od sebe ne prekine, ampak mora biti soočen s posledicami svojega dejanja. Policisti prav tako informirajo žrtev z vsemi možnostmi (izrek prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju, možnost odhoda v varno hišo, možnosti iskanja pomoči pri nevladnih organizacijah), ki jih ima žrtev nasilja. Tak pogovor po izkušnjah sogovornice velikokrat pripomore, da se žrtev odloči spregovoriti o nasilju. Za tem sledi podaja ovadbe in zbiranje obvestil na podlagi ovadbe.

4.1.3 Sodišče

Če so na eni strani zaposleni na CSD in policiji tisti, ki vzpostavljajo delovni odnos in so z žrtvijo v osebnem stiku takoj po samem nasilnem dogodku, pa se sodnica z žrtvijo nasilja prvič osebno sreča šele na glavni obravnavi. Posebno pozornost nameni njenemu psihičnemu stanju v kontekstu do zmožnosti pričanja. V primerih, ko se ženska boji obtoženca in v

njegovi navzočnosti ne bo hotela pričati, zakon dopušča odločitev, da se obtoženca napoti iz dvorane in pričo zasliši brez njegove navzočnosti.

4.1.4 Vzpostavljanje delovnega odnosa za ženske – žrtve nasilja

Ženske, ki se znajdejo pred vrati institucije, so po navadi prestrašene in nesamozavestne. Zato so toliko bolj potrebne toplega sprejema strokovnega delavca in načina dela, ki jih ne bo ponovno postavljaj v trpeč položaj ali vzbujal občutke krivde. Sogovornice so pomoč poiskale same in prijavile nasilje na policiji in CSD.

Intervjuvanke so bile zadovoljne z vzpostavitvijo delovnega odnosa strokovnih delavcev, saj so naletale na strokovne delavce, prijazne in dostopne, ki so jih o vsem potrebnim informirali in posredovali kadar je bilo to potrebno. Prvi stik so na vseh institucijah doživele zelo dobro. Prav tako so na topel sprejem in pomoč uporabnice naletale tudi v varnih hišah.

Karmen je bila v stiku s policijo, CSD, sodiščem in varno hišo. Pri vseh zaposlenih je naletela na veliko prijaznost in pravi, da so izoblikovali pravi prijateljski odnos.

»Vse so mi razložili, v nič me niso silili, skratka bila sem zelo zadovoljna.«

»Sploh na policiji sem naletela na zelo prijazno delavko in delavca, ki sta mi takoj zaupala številko, na katero ju lahko vedno pokličem.«

Tudi Marjana je bila v stiku s policijo, CSD, sodiščem in varno hišo. Poklicala je policijo in naletela na zelo prijaznega policista. *»Policist je bil zelo prijazen, bil je zraven mene, me pomiril, povedal tudi očetu naj se umiri ko me je ta zmerjal«*. Socialna delavka na CSD jo je seznanila z možnostjo uveljavljanja denarne socialne pomoči. Tudi v varni hiši so jo zelo toplo sprejeli.

Suzana je prišla v stik najprej s CSD. *»Delavka je bila zelo zavzeta in poslušljiva in bila je na moji strani, ter me opogumila, da sem naredila prve korake naprej. Pomagala mi je v zvezi s sodiščem in me usmerjala kako naprej«*. Prav tako je sodelovala s policijo, sodiščem in varno hišo.

4.2 POSTOPEK

4.2.1 Vloga institucij v postopku

Delo institucij na področju nasilja je različno. CSD, policija in sodišče so institucije, katerih namen dela z žrtvami nasilja je sicer povsem drugačen, vendar je, kot je poudarila Filipčič (2014: 175) kljub temu pomembno, da se različni ukrepi med seboj dopolnjujejo, organi pa pri njihovem izrekanju in izvajanju tesno sodelujejo, usklajujejo svoje ravnanje in izhajajo iz koristi žrtve.

Delo znotraj institucije se razlikuje po tem ali obravnavajo odraslo žrtev nasilja ali je v postopek vključena tudi mladoletna žrtev nasilja. Če lahko odrasla žrtev nasilja kadarkoli povsem svobodno odkloni pomoč institucije in postopek prekine, pa je pomoč mladoletni žrtvi nasilja zakonsko obvezna, čeprav otrok ni neposredna žrtev nasilja.

4.2.1.1 Center za socialno delo

Pomoč polnoletni žrtvi nasilja se nudi če jo slednja sprejme. Namenjena je prekinitvi nasilja. Žrtev nasilja skupaj s strokovno delavko ugotavlja njene potrebe v okviru nalog za preprečevanje nasilja. Socialna delavka je izpostavila, da je *»pomoč na CSD usmerjena na nudenje svetovalne pomoči, ki zajema podporo, opolnomočenje in seznanitev z zakonskimi možnostmi, ki jih lahko žrtve povzame z namenom lastne zaščite«*.

Vloga CSD je torej usmerjena na prepoznavanje stisk uporabnice, informiranje z možnimi oblikami pomoči institucije in ostalih organizacij ter možnimi načini reševanja identificiranih stisk. Naloge se izvajajo po ZPND. CSD sodeluje z vsemi institucijami, ki so na kakršenkoli način vpletene v primer, ki se obravnava. V času sodelovanja je prav tako naloga CSD spremljanje in evalvacija postopka, ter koordinirana izmenjava informacij z drugimi institucijami.

Ko je v nasilnem odnosu prisoten mladoleten otrok pa CSD mora ukrepati po uradni dolžnosti. Pomoč je odvisna od stopnje ogroženosti otroka, torej ali je otrok posredna ali neposredna žrtev nasilja.

»Opravi se razgovor s straši, kjer se jih seznani z okoliščinami in posledicami. Izjemoma lahko pride tudi do odvzema otroka, ampak to je res skrajna odločitev. Prej se vedno iščejo druge možnosti«.

Murgel (v Dvoršek, Selinšek 2010: 118) izpostavlja, da kadar gre za nasilje v družini, kjer je žrtev samo otrok, mora CSD najprej ugotoviti ali ga bo tisti od staršev, ki ne izvajajo nasilja, primerno zaščitil ali ne. Če bo otroka starš zaščitil, CSD ponudi le podporo pri zaščiti ter strokovno pomoč, če pa ugotovi, da starš otroka ne bo oziroma ga ne more zaščititi ali si ne priznava, da gre dejansko za nasilje nad otrokom s strani drugega od staršev, mora CSD storiti vse kar je v njegovi moči, da sam poskrbi za zaščito otroka. Drugače je seveda, kadar gre za žrtev, ki je odrasla oseba. Odrasli osebi, ki je žrtev nasilja v družini, lahko CSD le ponudi strokovno pomoč, možnost umika v varno okolje ter vse možnosti, ki jih CSD ima, da lahko žrtev zaščiti. Če odrasla žrtev tako pomoč odkloni, CSD oblastno ne more vstopiti v družino ter jo zaščititi proti njeni volji.

4.2.1.2 Policija

Tudi na policiji je bistven element dela z žrtvijo pogovor z namenom zbiranja informacij. Pri tem je pomembno, da je prostor v katerem poteka pogovor varen in nemoten. Na podlagi žrtvine podaje ovadbe začnejo policisti z zbiranjem obvestil o sumu kaznivega dejanja. Za razjasnitev okoliščin policiste zanimajo čim bolj podrobne informacije.

»Kdaj se je mož do nje prvič nasilno obnašal, kako je potekalo to nasilje, kdaj je bilo najhuje, kako pogosto se je to dogajalo?«

Med samim pogovorom so pozorni na verbalno in neverbalno komunikacijo, preko katere žrtvi sporočajo, da jo razumejo in ji verjamejo. Prav tako pazijo na oblikovanje vprašanj, ki jih postavljajo. Pomembno je izogibati se vprašanj, ki se začnejo z *zakaj*, saj kot je navedla sogovornica *»takšna vprašanja avtomatično mečejo krivdo za trpljenje tudi na žrtev«*. Po končanem razgovoru ji podrobno razložijo kako poteka delo policije in kam vse se lahko obrne po pomoč.

V kolikor se ugotovi, da je žrtev nasilja otrok, se tudi z njim opravi razgovor, v navzočnosti matere ali socialne delavke. Pred samim razgovorom vzpostavijo kontakt s prijetnimi, prijaznimi temami, potem pa ga nadaljujejo s temami, potrebnimi za razjasnitev okoliščin kaznivega dejanja.

4.2.1.3 Sodišče

Sodnica je opozorila, da postopek obravnave nasilja nad žensko poteka enako kot v vseh ostalih primerih kaznivih dejanj. Izpostavila je, da *»zakon nima posebnih določb, kadar je govora o ženskah, ki so žrtve nasilja«*.

Če so v postopku vključeni otroci in so žrtve kaznivih dejanj iz poglavja zoper spolno nedotakljivost, otrok, ki so stari manj kot 15 let, ni dopustno neposredno zasliševati na glavni obravnavi. *»V primerih nasilja nad otrokom izven spolnih deliktov, če je to le možno, otrok neposredno na obravnavi ne zaslišujemo in poskušamo relevantne podatke pridobiti z drugimi dokazi«*. Formalno je sicer zaslišanje dopustno, izvede pa se, če se ugotovi, da je otrok dovolj star, da razume pomen pričanja in pravnega pouka govoriti resnico ali pravne dobrote, da se pričanju odpove.

4.2.2 Ocena postopka

V raziskavi sem se usmerila na potek postopka, ki ga vodijo intervjuvane zaposlene strokovne delavke in kako so postopek doživele ženske z izkušnjo družinskega nasilja. Zanimalo me je, kako so v splošnem s postopkom bile zadovoljne oziroma nezadovoljne ženske. Kaj so v samem postopku pridobile in na kakšne težave so morda naleteli. Na drugi strani me je zanimalo, kakšne težave pogosto opažajo zaposlene. Prav tako me je zanimalo, ali se obe skupini srečujeta z občutki nelagodja, zadržkov (osebnih ali zakonodajnih) in ostalih omejitev. Vsa omenjena področja sem združila v temo postopka in jih natančneje kategorizirala s spodaj navedenimi poglavji.

Skozi pogovor, ki sem ga z intervjuvanimi ženskami – žrtvami nasilja razvila in analizo, ki sem jo kasneje naredila, se vidi, da se za precej splošnim in nekonkretnim izrazom *»(ne)zadovoljstvo«*, skriva veliko več tako pozitivnih, kot tudi negativnih stvari, ki so jih ženske čez postopek doživele, vendar jih tisti trenutek niso *»vedele«* izraziti. Veliko

odgovorov povezanih z (ne)zadovoljstvom se je skrivalo tudi v odgovorih na ostala vprašanja. Posredno izražanje (ne)zadovoljstva se je tako kazalo tudi v odgovorih o pridobitvah in težavah, torej kaj je bilo v samem postopku dobrega, ter na kakšne težave so naletele, kako so videle vlogo strokovne delavke, ali so bile dovolj seznanjene z možnostmi, ki jih lahko uveljavljajo v postopku in katere spremembe bi si želele v procesu reševanja primerov nasilja nad žensko v družini.

4.2.2.1 Zadovoljstvo

Ženske so glede samega postopka izrazile splošno zadovoljstvo. Izpostavile so dobro sodelovanje institucij, predvsem so zadovoljne s sodelovanjem CSD in policije. Po izkušnji Karmen je obveščanje med CSD in policijo bilo hitro, medtem pa Suzanina izkušnja tega ni potrdila, zato je predlagala hitrejšo obveščanje policije CSD s ciljem učinkovitejšega ukrepanja. Skozi postopek so one tiste, ki odločajo o stvareh, strokovni delavci pa v okviru svetovanja predstavljajo možne načine pomoči in jih usmerjajo. Pomagajo jim iskati službo, kar žrtvam nasilja pomeni velik korak do samostojnosti. Posebej so zadovoljne tudi z ukrepom prepovedi približevanja, saj omogoča takojšnjo varnost, ki se je storilci večinoma držijo. Tudi multidisciplinarni tim se žrtvam zdi zelo učinkovit.

Da so s samim postopkom bile v glavnem zadovoljne potrjuje tudi izjava ene izmed intervjuvank: *»Celoten postopek mojega primera izkušnje z nasiljem je bil zame še kar lahek.«*

4.2.2.2 Nezadovoljstvo

Medtem ko sta Karmen in Suzana bili zadovoljni s samim postopkom, pa je Marjana izpostavila nezadovoljstvo glede samega razpleta postopka na sodišču. Postopek se ni zaključil;

»...pričat ni prišla zdravnica, tožilec pa je odstopil.«

Izpostavila je tudi dolgotrajno posredovanje CSD po sami prijavi nasilja. Do namestitve v varno hišo je morala bivati pri prijateljici. Varno hišo ji je predlagala zdravnica.

»Še preden pa sem prišla v varno hišo pa sem bila pri prijateljici in šele takrat je posredoval CSD in tako sem prišla do varne hiše.«

Poraja se vprašanje kako bi se stvari razpletle, če ne bi imela nobene osebe, kamor bi se lahko zatekla.

4.2.2.3 Pridobitve

Sogovornice, ki so šle čez postopek so izpostavile, da so skozi postopek pridobile v glavnem mir, saj nasilje ni več prisotno v njihovem življenju. Rešene so nasilja in ločene. Pridobile so tudi samozavest v smislu, da jih nihče ne sme žaliti, še najmanj pa udariti. Sedaj se počutijo pogumnejše, prav tako se zavedajo da jih nihče nima pravice poniževati.

»Zadovoljna sem z razpletom, in da sem zdaj ločena in imam mir skupaj z otrokom.«

4.2.2.4 Težave v postopku za zaposlene

Najpogostejša težava, ki jo opažajo zaposleni, je prekinitev postopka. Žrtev čez čas zanika nasilje, si premisli in ni več pripravljena sodelovati v postopku, lahko jo storilec z navideznimi obljubami o spremembi in obžalovanjem odvrne od prijave, zato svojo izjavo, ki je že bila podana, spremeni... Tako se postopek konča. Ko se izbruh nasilja ponovi, pa ženska (morda) ne upa nasilje zopet prijaviti, glede na to da je enkrat prijavo že prekinila. Kljub prvotno spremenjeni izjavi pa se kaznivo dejanje lahko utemelji, če obstaja zdravniška dokumentacija iz katere je razvidno, da so poškodbe nastale zaradi nasilnih dejanj storilca ali če v primeru nasilja nad mladoletnim otrokom obstajajo zapisi, da je otrok v šoli večkrat spregovoril o nasilju starša in opisal posamezne primere.

Sodnica: »Opažamo predvsem pri ženskah, ki opredeljene kot oškodovanke, da se pogosto sredi postopka odpovedo pričanju, s čimer sodišču odpadejo pomembni in velikokrat edini dokazi v obtožbi in kar lahko vodi do umika obtožbe ali oprostilne sodbe.«

Policistka: »Tako zadeva pade oz. se zaključi s poročilom v kolikor je še v fazi zbiranja obvestil, v kolikor je že na sodišču, pa se postopek ustavi in storilec jo odnese brez kazni.«

Da se postopek veliko krat prekine lahko povezujemo z njegovo dolgotrajnostjo, ki je prav tako ena izmed težav, ki jo opažajo intervjuvane zaposlene.

CSD: »Tudi dolgotrajnost postopka je problem. Kazniva dejanja niso prednostno obravnavana. Med tem časom se žrtvi lahko zgodi marsikaj, veliko krat si premisli in ne pride pričat, kar je ključnega pomena pri sodni obravnavi.«

Zaposleni opozarjajo tudi na neprimerno kaznovanje povzročiteljev nasilja. Na to je opozorila delavka na CSD:

»Ugotavljamo, da sodišča povzročiteljem nasilja pogosto izrekajo pogojne obsodbe.«

Sodnica je zato opozorila kako pomembno je, da ženska priča in kakšne so posledice, če se pričanju odpove.

»Žrtve pogosto pričakujejo, da bodo „njihovo vlogo“ opravili drugi, kar pa ni mogoče, sploh, ker so tovrstna kazniva dejanja praviloma družbi prikrita in so ravno oškodovanci tisti, ki lahko dajo v zvezi s tem največ relevantnih informacij.«

Zaposlene so navedle, da pogosto težavo predstavljajo ravno institucije same. Strokovna delavka na CSD izpostavlja, da se zdravstvo večkrat ne odziva na vabila na multidisciplinarne time. Prav tako nastajajo težave s šolo pri razjasnjevanju okoliščin kaznivega dejanja.

»Šolski delavci se kljub temu, da o nasilju v družni vedo, ne želijo izpostavljati in na konkretna vprašanja s strani pooblaščenih uradne osebe podajajo dvoumne odgovore, ki ne pomagajo k razjasnitvi okoliščin konkretnega suma kaznivega dejanja.«

4.2.2.5 Težave v postopku za žrtve nasilja

Z besedno zvezo težave v postopku mislim na stvari, ki so jih ženske v času postopka ali po njem zaznale kot neprijetnosti in možne negativne posledice, ki jih je med drugim prinesla odločitev za institucionalno pomoč.

V času postopka se žrtve nasilja najpogosteje bojujejo s strahom. Strah je prisoten tudi v Varni hiši, kljub vsemu prepričanju o varnosti le te. Pojavljajo se dvomi, če je Varna hiša res

varna, prav tako se pojavlja strah glede prihodnosti. Dodatno težavo predstavlja tudi zasedenost varnih hiš. Oditi v varno hišo na povsem drugi konec v Sloveniji pomeni za nekatere ženske prednost, za nekatere pa dodatno obremenitev.

Žrtvam nasilja je težko oditi iz nasilnega odnosa tudi zaradi tega, ker odhod ne bo pomenil zgolj izgubo partnerja, ampak tudi veliko drugih materialnih in nematerialnih stvari. Kadar skupaj s partnerjem vlagata v skupno premoženje in skupaj ustvarita dom, je težko pustiti za sabo tudi stvari, ki na videz ne pomenijo veliko. Imajo pa poseben simbolni pomen ali pa predstavljajo čustveno navezanost.

»Najbolj težko mi je to, da sem v hišo vlagala s svojim denarjem dobrih dvajset let, zdaj pa sem morala vse pustiti za sabo.«

Pojavljajo se tudi težave v samem razpletu postopka. Sodišče kot zadnja institucija v tej verigi na podlagi svojih temeljev dela ugotavlja dejanja ali opustitev dejanj, za namen kaznovanja storilca, ki so se zgodila v določenem trenutku, za katera obstajajo točni znaki, ki se smatrajo za določeno kaznivo dejanje.

»Manj sem bila zadovoljna s sodiščem, pa ne zaradi odnosov, ampak ker se postopek ni zaključil, pričat ni prišla zdravnica, tožilec pa je odstopil.«

Kazensko pravo tradicionalno temelji na obravnavi časovno in krajevno določljivega (in določenega) historičnega dogodka, ki ga je mogoče podrobno in verodostojno opisati (Rihtaršič v Filipčič et al. 2011: 81).

Rihtaršičeva (v Filipčič et al. 2011: 82) prav tako poudarja, da v Sloveniji to situacijo delno rešuje nova inkriminacija nasilja v družini, saj besedilo zakona uporablja nedovršne glagole, ki izražajo različne oblike ponavljajočega se nasilja in zlorabljanja žrtve, eden od zakonskih znakov kaznivega dejanja pa je spravljanje žrtve v podrejen položaj.

Žrtvam nasilja veliko oviro pri sami odločitvi za odhod in v samem življenju po odločitvi za odhod predstavljajo finančne težave.

»Obremenjuje me najbolj finančna stran. Ob moji skromni socialni moram plačevati preživnino hčerki, ki je sicer že polnoletna, ampak se še šola.«

Finančne težave zahtevajo mnogo iznajdljivosti in truda, ki ga pogosto ženske srednjih let nimajo. Ženske se zaradi tega velikokrat znajdejo v stiski, saj niso zmožne biti samostojne, čeprav bi rade bile. To pomeni, da zopet rabijo osebo poleg sebe.

»Po drugi strani pa je ta odločitev (za odhod iz nasilnega odnosa) za sabo prinesla druge težave, sedaj sem si našla drugega moškega, ker drugače sama ne bi mogla preživeti, niti ne bi mogla kje živeti z dobrimi 100€ socialne.«

Ženska je s partnerjem, še posebej kadar imata skupne otroke, vedno na nek način povezana. Pogoste so manipulacije partnerjev in ščuvanje otrok proti materi. To doživlja tudi ena izmed sogovornic, katero neurejen odnos z mlajšo hčerko močno obremenjuje pri tem, da bi si popolnoma opomogla. V podporo ji je urejen odnos s starejšo hčerko, ki jo s sinom kdaj pa kdaj obiščeta. Vnuk ji predstavlja veliko veselje.

Kako nasilje v zasebnem življenju vpliva na duševno zdravje žensk so v zadnjih letih pokazale mnoge študije. 92% vseh žensk iz raziskave o Pojavnosti nasilja v zasebni sferi, leta 2011, je občutilo enega ali več znakov slabšega zdravja. Najpogosteje utrujenost in stres.

Tudi moja raziskava je potrdila negativen vpliv nasilja na duševno zdravje žensk.

»...bojujem se še vedno z depresijo in pridejo obdobja, ko samo jokam.«

Ker se znaki nasilja v zasebni sferi kažejo na telesnem in duševnem zdravju žensk so velikokrat ravno zdravniki tisti, ki slednje opazijo. Zakon o preprečevanju nasilja v družini upošteva tudi to in poleg ostalih institucij določa tudi zdravstvenim institucijam protokole ravnanja z žrtvami nasilja in medsebojno sodelovanje institucij (Ur. l. RS, 16/2008).

V zdravstvu je bil novembra 2011 sprejet Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (Ur. l. RS, 38/2011). Še vedno pa se dogaja, da zdravstveni delavci niso zadostno poučeni o odkrivanju nasilja in delu z žrtvami nasilja.

4.2.2.6 Omejitve in zadržki pri delu zaposlenih

Zaposleni se marsikdaj srečujejo z nelagodjem in zadržki znotraj meril zakonodaje in pristojnosti institucije. Ljudje velikokrat menimo, da bi naredili določene stvari popolnoma drugače, če bi bili v koži druge osebe. Zato je včasih težko sprejeti dejstvo, da oseba (še) ni pripravljena na določen korak, kljub temu da smo prepričani, kaj bi bilo zanjo v danem trenutku najboljše oz. najvarneje.

»Včasih traja eno leto intenzivnih pogovorov, da je žrtev pripravljena sprejeti določeno odločitev«.

Zaposleni se zavedajo, da žrtev rabi čas, da sprejme določeno odločitev. Tempo aktivnosti žrtve je različen. Žrtev nasilja gleda na nasilje, ki se ji dogaja iz popolnoma drugačnega zornega kota kot zaposleni na institucijah. Ona je tista, ki ga doživlja in ona je ekspert iz izkušenj. Če bi na eni strani strokovni delavci določene stvari uredili takoj, pa žrtev nasilja na drugi strani premišljuje in deluje iz lastnih izkušenj, dognanj in tehta stvari na svoj način. In pomembno je, da strokovni delavci ne obupajo. Kdo bo verjel vanjo in v njene vire moči če ne nekdo, katerega poslanstvo je delo z ljudmi, ki so žrtve nasilja? Tudi če si ženska po vsem vloženem trudu premisli. Morda uspe drugič, tretjič, morda nikoli. Kljub temu je potrebno zaupati v ljudi in nikoli obupati.

Zaposleni se z zgoraj opisanimi občutki srečujejo tudi kadar gre za sum nasilja v družini in prijavo po uradni dolžnosti.

»...ko odrasla žrtev ne želi prijaviti nasilja v družini, to tudi jasno pove, smo mi kot strokovni delavci po uradni dolžnosti dolžni to prijaviti, ker gre za nasilje, ki se preganja po uradni dolžnosti«.

Na drugi strani pa velikokrat prihaja do napačnih pričakovanj, ki jih ima ženska do institucije. Policistka opozarja, da *»žrtev velikokrat pričakuje, da ji bodo uradne institucije pomagale problem rešiti na ta način, da nasilnež do nje ne bo več nasilen. Tega da bi bil kazensko preganjan pa nočejo«.*

Institucije se v tej vlogi znajdejo velikokrat, zato žrtvi ponovno pojasnijo kakšne pristojnosti imajo in kakšne možnosti pomoči oziroma ukrepov ji lahko ponudijo.

»Policija je dolžna obravnavati kaznivo dejanje, ki je uradno pregorljivo v trenutku, ko za njega izve«.

Da so zaposleni v institucijah seznanjeni z dinamiko nasilja, jo razumejo in delujejo v skladu s tem razumevanjem, je potrdila intervjuvana policistka in poudarila, da v primerih ko pride do nejasnosti v pričakovanjih žrtve in možnostih policije ponovno *»pojasnimo krog nasilja in izhode iz tega kroga, med katerimi je tudi podaja kazenske ovadbe z njene strani s pojasnitvijo, da čeprav je to težko in stresno, pa je potrebno tehtati med dejstvom, ali je bolje problem odlagati in ga s tem poglobljati ter uničevati sebe in vse ostale, ki nasilje doživljajo v vlogi opazovalcev ali udeležencev ali se s problemom spopasti in ga z odločnimi koraki preprečiti«.*

Sodnica na to vprašanje ni odgovorila, kar si razlagam kot dejstvo, da se v postopku s takimi občutki ne sme srečevati, saj kot je pojasnila v ostalih odgovorih, se vse do konca postopka do vseh strank, tako kot do oškodovanke kot tudi do osumljenca, obnaša povsem enakopravno. Kar pa žrtve nasilja marsikdaj prizadene.

4.2.2.7 Omejitve in nelagodja v postopku za žrtve nasilja

Na drugi strani pa so ženske v samem postopku občutek nelagodja izrazile ob odhodu v varno hišo. Varna hiša je kraj, kamor se ženska lahko zateče in že v samem imenu predstavlja varnost. Vseeno pa predstavlja prelomnico v življenju žensk, ki se same ali z otroki umaknejo iz znanega pa čeprav nevarnega prostora v neznan kraj.

Ženske so navajene na določen tok življenja. Gre za osebe, ki jim je najpomembnejša varnost, pa ne varnost pred nasiljem, temveč varnost, ki jo nudi znano in poznano. Življenje, ki ga posameznik pozna, je hkrati najbolj udobno življenje. Misel na neznano povzroča strah, skrbi in nepredvidljive nevšečnosti (Filipčič et al. 2011: 63).

Na območju Pomurja je zgolj ena varna hiša, kot novo zatočišče pa je bil v začetku leta 2016 ustanovljen Materinski dom, kamor se sicer lahko zatečejo ženske z izkušnjo nasilja, vendar

sama lokacija ni skrita. (Pre)zasedenost varnih hiš in ostalih zatočišč je pogost problem in kaže na pogostost nasilja v družbi.

»... ampak tukaj pri nas ni bilo nikjer prostora, tako da sem šla v Maribor v varno hišo«.

Žrtve nasilja odhod v varno hišo in bivanje v njej dojemajo različno, medtem, ko je Suzani v varni hiši bilo zelo lepo, pa se Karmen in Marjana nista mogli znebiti strahu. Karmen je celo podvomila v samo varnost Varne hiše.

»Po enem tednu sem zapustila Varno hišo, ker se nisem počutila varne, saj se mi je zdelo, da lahko vsak, ki je malo bolj iznajdljiv pride v hišo, sploh pa moj bivši partner, ki je okolico v kateri je ta Varna hiša zelo dobro poznal«.

Karmen se je odločila za odhod v varno hišo, ker so po »zadnjem grozilnem sms-u« strokovni delavci in policisti presodili, da je odhod v varno hišo nujen. V tistem trenutku je pomislila na otroka in ocenila, da je varnost nje in otroka na prvem mestu.

»Zamisel mi najprej ni bila všeč, vendar sem privolila«.

4.3 MEDINSTITUCIONALNO SODELOVANJE

Strokovne delavke sodelovanje z drugimi institucijami ocenjujejo kot dobro, torej korektno in strokovno. Sodelovanje institucij pri obravnavi nasilja je zakonsko določeno. Zakon o preprečevanju nasilja v družini to določa v prvem odstavku desetega člena in sicer kot dolžnost organov in organizacij ter nevladnih organizacij, da v okviru z zakoni in drugimi predpisi določenimi nalogami in pooblastili prednostno obravnavajo primere nasilja, zagotavljajo medsebojno obveščanje in pomoč z namenom preprečevanja in odkrivanja nasilja, odpravljanja vzrokov ter nudenja pomoči žrtvi pri vzpostavitvi pogojev za varno življenje (Ur. l. RS, 16/2008, ZPND).

Slednje je izpostavila tudi sogovornica na CSD in ocenila potek sodelovanja kot strokoven in učinkovit z namenom pomoči žrtvi.

»Intenzivno sodelujemo s policijo, okrožnim državnim tožilstvom, varno hišo, sodiščem, odvetniki žrtev, šolami, vrtci, tudi z zdravstvom«.

Policisti se najprej povežejo pristojnim CSD, *»... da pridobimo informacije o tem, če družino obravnavajo in kasne so njihove ugotovitve glede odnosov v družini, ter jih seznanimo s prijavo in se dogovorimo, o sklicu multidisciplinarnega tima, v kolikor ocenimo, da je to potrebno«*. Prijavo nasilja lahko dobijo tudi s strani CSD ali drugih institucij, ki pri svojem delu zaznajo možnost suma nasilja. Policija o obravnavi kaznivega dejanja seznani tudi tožilca, ki podana ugotovljena dejstva sprejme ali da še dodatna napotila. Policija sodeluje tudi z nevladnimi organizacijami, z namenom da bi pripomogle k zbiranju obvestil o sumu kaznivega dejanja ali žrtev na njeno željo povežejo z določenim društvom s ciljem nudenja psihosocialne pomoči žrtvi. *»Največkrat z društvom za nenasilno komunikacijo, prav tako pa z Društvom ženska svetovalnica, Zavodom EMMA, Društvom SOS...«*

Sodišče sodeluje pretežno s CSD, v okviru izrečenih ukrepov pa tudi drugimi vladnimi in nevladnimi organizacijami. Sodnica je naštela sodelovanje s svetovalnicami v zdravstvenih domovih, Psihiatrično bolnišnico Ormož, Enoto za forenzično psihiatrijo v Mariboru, Društvom za nenasilno komunikacijo.

4.4 SODELOVANJE ŽRTEV NASILJA Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI

Žrtvam nasilja pomoč nudijo tudi nevladne organizacije. V Sloveniji so nevladne organizacije namenjene žrtvam nasilja, razširjene v obliki društev, svetovalnic, varnih hiš, zatočišč, zavetišč in materinskih domov. Varne hiše kot javno socialno varstveni programi, služijo kot pomembno dopolnilo socialnovarstvenim storitvam. Nudijo psihosocialno pomoč ter možnost nastanitve ženskam in njihovim otrokom.

Vse intervjuvanke so bile v Varni hiši. Imele so dober odnos z ostalimi dekleti, ter pohvalile odnos strokovnih delavk, ki so se zavzele za vsako uporabnico in nudile pomoč v zvezi s sodiščem, pomagale pri iskanju službe. Kljub temu, da je odnos z ostalimi uporabnicami in svetovalkami v varni hiši bil dober, pa se Karmen ni zmogla znebiti strahu.

»Nisem se niti najmanj počutila varno. Ker je to normalna hiša, niti vrata se mi ne zdijo dovolj kakovostna, da bi mogla zadržati prihod kakega pobesnelega moškega. Pač iznajdljiv človek lahko zlahka pride noter«.

Po tednu dni je zapustila varno hišo kljub visoki stopnji ogroženosti in priporočilu strokovnih delavcev, da je nujno, da bi bila v varni hiši. Zatekla se je k svoji primarni družini.

Varno zavetje je lahko tudi ob sorodnikih ali prijateljih, zato je dobro, da v primeru dobro razvite socialne mreže raziskujemo, kje bi bil potencialno varen kraj, kamor bi se ženska lahko zatekla.

Ena od intervjuvank je bila v varni hiši v Mariboru, saj je bila varna hiša v Pomurju polna. Preden je sploh lahko prišla v varno hišo pa se je zatekla k prijateljici. S tem je izpostavila kako pomembno je imeti ob sebi ljudi, katerim lahko zaupaš in h katerim se lahko zatečeš. Veliko žensk ima povsem oslABLJENO socialno mrežo ali popolnoma prekinjene stike bližnjimi osebami. Luknja, ki jo povzroči dolgotrajno posredovanje oziroma »čakanje«, na prosto mesto v varni hiši marsikatero žensko pahne nehote nazaj v nasilen odnos.

Poleg 15- dnevnega bivanja v varni hiši je bila Marjana v stiku tudi z društvom Beli obroč, s katerim pa ni bila zadovoljna, saj kot pravi, so jo zgolj poslušali, sama pa je takrat najbolj rabila konkretno pomoč, predvsem finančno, da bi se lahko v celoti postavila »na svoje noge«.

Delo nevladnih organizacij, ki nudijo pomoč ženskam in otrokom, ki so žrtve nasilja je usmerjeno predvsem na nudenje psihosocialne pomoči. Černič (v Horvat et al. 2004: 181) izpostavlja, da je psihosocialna pomoč nevladnih organizacij usmerjena predvsem na različne oblike svetovanja, od individualnega do svetovanja preko telefona. Večina organizacij nudi uporabnicam tudi možnost zagovorništva, ki zajema spremljanje na različne institucije, informiranje in predvsem nudenje podpore. Hkrati pa opozarja na problem delovanja večine nevladnih organizacij na področju Ljubljane, kar pomeni, da imajo ženske in otroci iz drugih krajev Slovenije manj možnosti, da bi dobili potrebno in ustrezno pomoč.

4.5 ZAKONODAJA

4.5.1 Mnenje zaposlenih o zakonodaji

Problematike nasilja znotraj družine se dotika več zakonov, najosnovnejši je ZPND. Strokovna delavka na CSD je pripomnila, da je slednji podlaga za delovanje institucij in učinkovito pomoč žrtvam nasilja. Zaposlene menijo, da je zakonodaja na tem področju

primerno urejena, strokovna delavka na CSD pa je izpostavila, da se je v praksi pokazala potreba po spremembi ZPND.

»V javni razpravi je novela ZPND, ki tudi vsebuje potrebne spremembe«.

Na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti so zapisali, da se spremembe nanašajo predvsem na področja dopolnitve opredelitve nasilja v družini, razširitev opredelitve družinskih članov, razširitev ukrepov sodišč, spremembe na področju prepustitve stanovanja v skupni uporabi, usposabljanje strokovnih delavcev in nevladnih organizacij ter vloge policije. Po novem naj bi se za družinske člane štele tudi osebe v svaštvu v ravni vrsti, osebe, ki so v partnerskem razmerju, ne glede na to ali živijo v skupnem gospodinjstvu, družinski člani po tem zakonu, tudi če je razmerje ali skupnost že prenehala in novi partnerji družinskih članov po tem zakonu. Prav tako se predlaga, da se za fizično ali spolno nasilje šteje že grožnja s tovrstnim nasiljem. Dodaja se povsem nova oblika družinskega nasilja - zalezovanje. Dodaja se tudi posebna zaščita oziroma dolžnost prijave nasilja za osebe, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase, kjer se dolžnost prijave uredi enako kot za otroke. Žrtvi se omogoči, da jo spremljevalec, ki si ga sama izbere, spremlja v vseh postopkih, kjer je udeležen povzročitelj nasilja, ne le v postopkih povezanih z nasiljem. Za boljšo zaščito žrtve se v noveli zakona predlaga tudi, da povzročitelj nasilja nima pravice do vpogleda v dokumente v zvezi z obravnavo nasilja. S spremenjenimi normativnimi rešitvami se natančneje določajo možnosti ukrepanja pristojnih organov, to je policije in sodišč. S predlogom novele se sodišču dopušča možnost, da ukrepe po tem zakonu izreče tudi na predlog CSD (ne le na predlog žrtve). Širi se tudi nabor možnih ukrepov sodišča. Prav tako pa se določa, da je žrtev oproščena plačila sodne takse za vse postopke, ki tečejo po tem zakonu

(http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/1966/7856/, 14. 4. 2016).

Strokovna delavka na CSD je predlagala tudi uvedbo obveznih programov za povzročitelje nasilja v obliki svetovalnih delavnic.

Policistka je izpostavila prepoved približevanja, za katero meni, da je posebej učinkovit ukrep, ki žrtev zaščiti takoj, sodnica pa je mnenja, da je z zakonodajo že omogočena višja stopnja zaščite žrtve nasilja, saj obstaja možnost pričanja žrtve v nenavzočnosti obtoženca.

Sodnica se je glede zelenih sprememb usmerila na težnjo k zmanjšanju sekundarne viktimizacije zaradi večkratnega zaslišanja žrtve.

»Tendence gredo v smeri, da bi bilo zadostno samo eno zaslišanje priče v izogib vedno novim izpovedbam o istem dogodku, z večjo možnostjo uporabe videokonference«.

Prav tako je izpostavila predloge glede podaljšanja nekateri zakonskih rokov za tovrstna kazniva dejanja oziroma za oškodovance takih kaznivih dejanj (prevzem pregona, ...).

4.5.2 Seznanjenost žrtev nasilja z zakonodajo

Zanimalo me je, koliko so žrtve nasilja bile seznanjene o sami zakonodaji, možnostih in postopkih, preden so bile deležne obravnave v pristojnih institucijah in v kolikšnem obsegu so bile seznanjene v času postopka. Zanimalo me je tudi njihovo zadovoljstvo z ureditvijo zakonodaje ter spremembe, ki bi si jih morda želele.

Ženske pred samo odločitvijo o odhodu iz nasilnega odnosa niso o zakonodaji na tem področju bile seznanjene. O možnostih, ki so na voljo žrtvam nasilja niso podrobno razmišljale. Pravzaprav jih je bilo strah preveč o tem razmišljati.

»Prej o tem, kaj mi lahko pripada, nisem bila seznanjena.«

Marjana o tem ni podrobno premišljevala, saj ji dolgo časa niti na pamet ni prišlo, da bi temu naredila konec.

»Jaz sem z nasiljem odraščala, vedno je bilo prisotno, bila sem na to navajena. Potem pa sem se še s takim moškim poročila. Mama mi je vedno govorila, da si v zakonu obljubiš da boš možu stala ob strani v dobrem in slabem in to je ostalo globoko v meni«.

Mnoge ženske so enostavno tako vzgojene, da verjamejo, da je kljub nasilju potrebno vztrajati v odnosu. Če je ob tem ženska še ekonomsko in stanovanjsko odvisna od partnerja, je odločitev za odhod še toliko težja. O tem, da bi kljub temu poiskala pomoč se ne trudi več razmišljati, saj sama ne vidi izhoda, zato se za razne oblike pomoči, ki so ponujene žrtvam nasilja niti ne zanima.

Razvoj in obstoj nasilja lahko v nasilnem odnosu razumemo kot neke vrste proces. Nasilje postane aktiven in dinamičen proces. Povzročitelj in žrtev sta nasilje normalizirala vsak na svoj način in ker postaja normalni del vsakodnevnega življenja, vodi do sprejemljivosti in opravičljivosti. Tako je moški proces normalizacije nasilja usmerjena strategija nadzorovanja ženske, ženski proces pa je strategija prilagajanja z omejenimi možnostmi nadzora (Bjorck 1998, v Horvat et al. 2004: 58).

Žrtve nasilja pred postopkom razpolagajo z zgolj okvirnimi nenatančnimi informacijami, o katerih večinoma premišlujejo le bežno, večinoma poznajo zgolj prepoved približevanja.

Ženske so ocenile, da so bile v času postopka dovolj seznanjene o zakonodaji in možnostih, ki jim pripadajo. Tudi z brezplačno pravno pomočjo. Karmen je največ informacij o tem dobila na CSD. Prav na CSD so ji povedali, da je tudi njen otrok žrtev nasilja, čeprav ga oče ni fizično pretepal. Varna hiša ji je bila ponujena kot maksimalna zaščita.

Seznanjanje z raznimi možnostmi poteka tudi s strani samih uporabnic v varni hiši. Uporabnice in svetovalke se v varni hiši o tem veliko pogovarjajo in izmenjujejo izkušnje. Glede na to, da živijo skupaj lahko vsaka ostale nekaj nauči in obratno.

Medtem ko je Suzana s samo zakonodajo zadovoljna in ne bi želela spreminjati ničesar, pa sta ostali intervjuvanki izpostavili želene spremembe predvsem na področjih, ki omogočajo večjo varnost in pomoč za samostojno življenje. Ena izmed teh je ukrep prepovedi približevanja.

»Mogoče bi bilo dobro če bi se lahko prepoved približevanja še bolj podaljševala in da bi bile strožje kazni, če se prepoved krši«.

Če lahko policija na samem kraju dogodka izreče ukrep prepovedi približevanja storilcu v trajanju osemindvajset ur, kasneje preiskovalni sodnik oz. sodnica ukrep potrdi, spremeni ali razveljavi. Če žrtev nasilja predvideva, da bo po izteku prepovedi približevanja zopet ogrožena njena varnost lahko vloži predlog za podaljšanje ukrepa prepovedi približevanja, največ do šestdeset dni. Globa storilcu za kršitev ukrepa prepovedi približevanja je trenutno od 300 do 800€, kar pa se žrtvam nasilja zdi odločno premalo.

Z ukrepom prepovedi približevanja je zagotovljena vsaj začasna, ampak večinoma nemotena varnost žrtve nasilja. V tem času ima žrtev nasilja priložnost, da dela na stvareh, ki jih želi urediti in CSD ji v tem času približa možnosti, ki jih v svoji pristojnosti opravlja in bi bile primerne za žrtev.

Ženske se še vedno redko odločijo zapustiti nasilnega partnerja, saj finančno niso samostojne, zato si spremembe želijo tudi na tem področju. Marsikatera bi se prej odločila izstopiti iz nasilnega odnosa, če bi vedela, da bo imela podporo tudi v finančnem smislu.

»Jaz bi spremenila kaj v finančni plati. Če se ne bi sama znašla bi na žalost še vedno bila na tistem, kjer sem prej bila. Moraš biti genij in se znati če se res želiš rešiti tega«.

»S finančne plati pa se sekiram, bojujem se še vedno z depresijo in pridejo obdobja, ko se samo jočem«.

Okrevanje po nasilnem odnosu je različno in odvisno od vsake posameznice. Kljub temu pa je dobro tehtati med tem ali vztrajati v nasilnem odnosu, ki se vedno bolj stopnjuje in odžira svobodo, mir in samozavest, ali delati na tem, da kljub trenutnemu težkemu položaju iščeš rešitve za boljšo in stabilnejšo prihodnost.

4.6 VLOGA STROKOVNEGA DELAVCA V POSTOPKU

Nedvomno ima strokovni delavec/delavka v postopku pomembno vlogo. Z njegovo oziroma njeno pomočjo lahko žrtev nasilja dobi drugačen pogled na preživeto nasilje in zanj ne obsoja v prvi vrsti sebe. Spremeniti navade in delati na ponovni pridobitvi samozavesti je dolgotrajen proces, ki se izpeljuje postopoma z vedno novim dokazovanjem žrtvi nasilja, da je verjetno in resnično znova postati močna oseba, ki lahko zaživi samostojno in samozavestno.

Munc (2010: 34) je poudaril, da je naloga svetovalca, ki bi naj bil čustveno trdna in informirana oseba, skozi celotni svetovalni proces oškodovanca voditi, vendar ne sprejemati njegovih odločitev. Prav tako mora svetovalec vedno razmišljati dva ali tri korake naprej – načrtovati naslednje srečanje, se dogovarjati za naslednji pogovor, držati oškodovanca nagnjenega k begu, v delovnem odnosu. *»Ne pustimo, da nam osebe s hudimi problemi izginejo samo zato, ker smo se medlo odločili, da se srečamo enkrat naslednjič, ko oseba spet pokliče.«*

4.6.1 Samoocena strokovnih delavk

Samoocena strokovnih delavcev je bila v odgovorih precej kratka, kar je razumljivo, saj je težko oceniti samega sebe, kljub temu pa me je močno zanimalo, v kolikšni meri se zaposleni zavedajo kako pomembno poslanstvo v okviru svojega dela imajo.

Institucije delo opravljajo profesionalno torej svoje delo ocenjujejo kot korektno, strokovno in odkrito. Predvsem policisti svoje delo ocenjujejo kot uspešno in učinkovito. V kolikor imajo policisti in socialni delavci pri delu z žrtvami nasilja osebni odnos, pa ima sodnica pri vseh postopkih, ne glede na vrsto kaznivega dejanja, enakopraven odnos tako do žrtve nasilja kot tudi do domnevnega storilca, njeno ravnanje je korektno in zakonito.

»Predvsem velja, da do dokončanja postopka z obsodilno sodbo, tudi oškodovanke, če je govora o ženskah, privilegijev ne morejo imeti«.

4.6.2 Ocena strokovnih delavk s strani žrtev nasilja

Ženske so z delom strokovnih delavcev zadovoljne. Izpostavile so predvsem prijaznost in pripravljenost poslušati. Žrtvam nasilja veliko pomeni opora, torej, da imajo poleg sebe osebo na katero se lahko zanesejo, še posebej kadar je ne dobijo od njej bližnjih oseb. Takrat zgolj strokovni delavec predstavlja steber opore in strokovne delavke so to v času postopka dokazovale.

»Pozorno so me poslušali, pomirjujoče so delovali name, me z vsemi možnostmi seznanili.«

»Zadovoljna sem z delom zaposlenih, vsi so bili prijazni, v varni hiši na primer pomagajo tudi pri tem, da iščeš službo in take stvari, tako da sem bila res zadovoljna.«

Kolikšen delež v samem procesu pomoči ima strokovni delavec je izpostavila tudi ena izmed žensk, ki je jasno pokazala, da brez podpore strokovnih delavcev ne bi zmogla postopka izpeljati do konca.

»Počutila sem se varno in pogumno ob njihovi pomoči. Sama tega ne bi zmogla.«

4.6.3 Dodatna izobraževanja strokovnih delavcev

Strokovni delavci se v okviru svojega dela redno dodatno izobražujejo. Za primerno postopanje in razumevanje žrtev nasilja so izobraževanja na tem področju potrebna in vedno znova dobrodošla, kar je potrdila tudi sodnica.

»Usposabljanja in dodatna izobraževanja so vselej dobrodošla«.

S slednjim se je strinjala tudi strokovna delavka na CSD in zaradi kompleksnosti problematike nasilja izrazila potrebo po stalnem dodatnem izobraževanju.

»Menim, da se strokovni delavci, zadolženi za opravljanje nalog na področju nasilja, moramo v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobraževati«.

Kot je pojasnila strokovna delavka na CSD, ta izobraževanja tudi potekajo.

Tudi policisti se udeležujejo izobraževanj s tega področja, prav tako pa se mnogi izmed njih udeležujejo posebnih izobraževanj.

»Mnogi med kriminalisti in policisti so opravili tudi izobraževanja za multiplikatorje nasilja v družini, ki so zadolženi za širjenje znanja o problemih nasilja v družini med ostale policiste na določeni Policijski upravi«.

Sogovornica je navedla, da so rezultati takih izobraževanj vidni. *»Policisti veliko bolj prepoznavajo in razumejo žrtev nasilja in njeno ravnanje in temu ustrezno tudi postopajo«.*

4.7 PREDLOGI ZA HITREJŠO ODLOČITEV ŽRTVE NASILJA ZA POMOČ

Tukaj so me najbolj zanimali predlogi obeh vprašanih skupin, kaj bi se po njihovem mnenju moralo spremeniti, da bi se žrtev prej odločila poiskati pomoč. Žal žrtve nasilja še vedno dolgo čakajo preden se odločijo poiskati pomoč. Kar polovica vseh žrtev nasilja slednje

prijavi komaj po nekajletnem trajanju, kar me navdaja z vprašanjem, koliko primerov neodkritega nasilja še ostaja.

4.7.1 Predlogi strokovnih delavk

Zaposlene menijo, da je glede zakonodajnih okvirjev storjeno dovolj, zato mora ta pomemben korak ženska narediti sama.

Medtem ko strokovna delavka na CSD meni da je ozaveščanja o tej problematiki dovolj, pa policistka opozarja, da je ravno glede ozaveščanja potrebno storiti več.

»Problem je le v ozaveščanju žrtev, da je o nasilju potrebno spregovoriti in ozaveščanju družbe, da se o nasilju ne sme molčati in pred njim zatiskati oči«.

Sodišče se v vsej tej prepleteni verigi postopka znajde kot zadnja institucija. Ima pa v smislu razsodbe odločilno vlogo. Sodnica predvsem opozarja, da imajo glavno vlogo pri tem CSD-ji, in apelira na socialne delavce, da vložijo več truda v pojasnjevanje žrtvam nasilja, kako pomembno je postopke speljati do konca.

»Stranke, ki so žrtve kaznivih dejanj nasilja v družini se morajo zavedati, da v formalnem smislu pri reševanju zadev, med kaznivimi dejanji ni razlik, dokazni in drugi standardi so za vsa dejanja enaki«.

4.7.2 Predlogi žrtev nasilja

Na drugi strani pa intervjuvanke z izkušnjo nasilja poudarjajo kako pomembno je, da čim prej poiščeš pomoč, če si žrtev nasilnega družinskega člana. Največ lahko narediš sama. Žrtve naj se obrnejo na CSD ali policijo. Pomembno je, da ne obotavljajo predolgo, kot so se one.

»...naj jih ni sram ali strah. Vedno obstaja vsaj majhna možnost da pokličeš na pomoč.«

»Naj ne čakajo tako dolgo kot sem jaz.«

Del odgovornosti za hitrejšo odločitev žrtve nasilja za pomoč je ena od intervjuvank pripisala tudi institucijam. Institucije velikokrat ukrepajo počasi, kar otežuje žrtvam nasilja celoten postopek, prav tako pa daje takšno sporočilo ostalim žrtvam, ki nasilja še niso prijavile.

Ključnega pomena je predvsem obveščanje CSD in policije. Policija mora zato čim prej obvestiti CSD z namenom hitrejšje in celovitejše pomoči.

Ženskam ni žal, da so zbrale pogum in nasilje prijavile. Tudi kljub temu, da so tisti trenutek vse pustile za sabo. V trenutku izbruha nasilja se niti ne zavedajo, kje so zbrale pogum in poklicale policijo. Vsekakor je lažje, če žrtev odhod načrtuje, si vse potrebno pripravi in počaka na primeren trenutek, vendar jih žal večina prijavi nasilje ob samem izbruhu, kadar jim edino zaščito lahko predstavlja samo še policija.

5. RAZPRAVA

V tem poglavju sem teoretične okvirje in podatke iz izvedene raziskave strnila v razpravo. Največ pozornosti sem namenila vlogi centra za socialno delo pri delu z žensko – žrtvijo nasilja, saj menim, da je ravno CSD tista institucija, ki ima največ osebnega stika z žrtvijo in je zato najtesnejši sopotnik pri samem odhodu ženske iz nasilnega odnosa.

Nasilje je vsesplošen problem značilen za vse družbene sloje. Dogaja se lahko vsakemu, kljub temu pa so najštevilčnejše žrtve nasilja ženske. Tudi otroci, starejši in hendikepirani ljudje ter ljudje z duševnimi težavami so ranljiva in zato toliko bolj dovzetna skupina žrtev nasilja. Nočem zanikati ali minimalizirati dejstva, da so žrtve nasilja (lahko) tudi moški, vendar ga doživljajo redkeje in po navadi v manj ekstremnih oblikah. Kljub temu zakonodaja v Sloveniji ne namenja posebne pozornosti zgolj ženskam.

Pogovore sem opravljala z izjemno pogumnimi ženskami, ki so zbrale pogum in odšle iz nasilnega odnosa. Njihove izkušnje so izjemnega pomena. Najbolj me veseli, da nobena ne obžaluje tega, da se je odločila poiskati pomoč pri eni od omenjenih institucij. Kljub temu, da so se dolgo obotavljale, ena izmed njih celo dolga leta – vse od otroštva.

Odločitev zlorabljene ženske za odhod od partnerja je dolgotrajen proces, ki lahko traja tudi več kot desetletje. Poniževanje in nasilje pogosto trajata tako dolgo in sta tako huda, da je, zaradi mehanizmov, ki so se razvili, psihična vzdržljivost ženske popolnoma oslabljena. Vedno prisoten strah je odločujoči dejavnik za preprečitev učinkovitega upiranja. Zato ženske, ki doživljajo najtežje oblike nasilja, nasilje najdlje zamolčijo (Roemkens 1989 v Bezenšek Lalić 2009: 18).

Ženske se po navadi ne zavedajo, kaj točno je preskočilo v njih tisti trenutek, da so poklicale oziroma poiskale pomoč. Naenkrat je vse kar tisti trenutek preostane, klic na pomoč. Dolgo časa trajajoče nasilje pripelje do faze, ko gre le še za zaščito pred možnim najhujšim. Ženske s katerimi sem opravljala raziskovalno nalogo, so same bile tiste, ki so posredovale in nasilen odnos prekinile. Drugega izhoda več niso našle, kljub nekajletnim strategijam preživetja v nasilnem odnosu.

Skozi socializacijo dobivamo s strani družine in družbe sporočila o tem, kakšna je vloga ženske tako v družbi kot v partnerstvu. Mati je marsikateri deklici prikazala sliko trpinčene, vendar ponižne žene, ki kljub nenehnemu trpljenju brezpogojno stoji možu ob strani. Tej sliki se večinoma pridružuje tudi okolica, ki kakršno koli odstopanje od družbenih pričakovanj vzorne družine obsoja. Tako lahko bližnje osebe odhod močno ovirajo ali na drugi strani sam odhod olajšajo in prispevajo k temu, da se žrtev nasilja prej opogumi in poišče pomoč.

»Ampak kaj moreš, tako sem bila vzgojena. Mama mi je vedno govorila da moram potrpeti in vztrajati v dobrem in v slabem, kot je tudi ona.«

Ta stavek da jasno vedeti, kakšen vpliv na žensko je imela njena mama. Pokazala ji je sliko pokorne žene, s tradicionalnimi in versko podkrepljenimi smernicami vztrajanja v dobrem in slabem, ki si jih ob sklepanju zakonske zveze obljubiš.

Obljubo vztrajati v dobrem in slabem si ne razlagam na način vztrajanja ob nasilnem možu za ceno neprestanega trpljenja in ponižujočega položaja vse dokler »ju smrt ne loči«. Tako tudi vsaka ovira ne more biti dovolj velik razlog, da ne bi vztrajali in v partnerstvu poiskali skupno rešitev. Takšna socializacija seveda v veliki meri vpliva na to, da ženska, ki doživlja nasilje, ne zapusti svojega nasilnega partnerja, saj je sestavni del nasilnega odnosa prepričanje žrtve, da je sama kriva za nasilje, ker je npr. slaba gospodinja, slaba mati, hoče biti preveč samostojna, zavrača spolne odnose, je preveč zaščitniška do otrok itd. »Razlogi«, ki jih navajajo nasilneži v opravičilo svojim dejanjem, so velikokrat protislovni in povsem banalni. Toda v dolgo časa trajajočem nasilnem odnosu začne ženska nasilneževa opravičila doživljati kot dejstvo, njegovo razumevanje njunega odnosa pa kot stvarnost. Prav ta proces je eden izmed glavnih razlogov, da se ženske, ki doživljajo nasilje, težko izvijejo iz nasilne situacije, saj krivdo za doživeto pripisujejo sebi, ker ne izpolnjujejo partnerjevih zahtev in potreb (Božac Deležan v Kozmik in Dobnikar 1999: 12).

Ko ženska vendarle zbere pogum in namerava poiskati pomoč, v prvi vrsti do te pomoči mora priti. Zato se zdi pomembno izpostaviti dostopnost institucij, torej pomoč institucij je na voljo takrat ko jo žrtev nasilja dejansko rabi. Ženske - žrtve so pohvalile dostopnost institucij in zaposleni so svojo dostopnost poudarjali in jo skozi postopek udeležali. Ženskam pomeni izredno veliko že to, da so osebno deležne potrdila o stalni dosegljivosti in pripravljenosti priskočiti na pomoč s strani institucij.

Tudi avtorice Zaviršek, Zorn, Videmšek (2002: 15) opozarjajo o dostopnosti institucij. Beseda dostopnost ne pomeni zgolj tega, da določena institucija obstaja. Pomeni, da imajo ljudje o njej ustrezne informacije. Veliko nevladnih organizacij ponuja pomoč ženskam žrtvam nasilja, vendar kako biti o tem seznanjen in kako priti do njih, če je svobodna volja omejena in socialna mreža pretrgana. Mnoge ženske nimajo računalnika, ali zaradi nasilnega partnerja nimajo dostopa pridi do informacij prek računalnika. Dostopnost prav tako pomeni, da informacije fizično dosežejo in razumejo tudi ženske z različnimi ovirami (slepe, gluhe, na vozičkih). Pomembno je torej, da je institucija vsem ljudem fizično dostopna in da je v prostoru, do katerega lahko pridejo vsi brez težav.

Z dostopnostjo bi povezala tudi seznanjenost z možnostmi in pravicami, ki jih ženske kot žrtve nasilja imajo oz. lahko uveljavljajo, kar pomeni, da so o določenih stvareh seznanjene še preden dejansko poiščejo pomoč. Zgolj poznavanje ukrepa prepovedi približevanja, ki je seveda časovno omejen, mnogim ne da dovolj velikega poguma za odhod. Sama dostopnost in seznanjenost se v raziskavi nista konkretno pokazali kot dejavnik, zaradi katerega ženska prej ne prijavi nasilja, kar pa ne pomeni, da posredno ne vplivata na hitrejšo odločitev za pomoč. Veliko pripomore tudi ozaveščanje, katerega je zadnja leta po mnenju zaposlenih precej, vendar nikoli preveč.

Že sama odločitev za postopek je torej kompleksna zadeva, odvisna od veliko dejavnikov. Če žrtev ni prepričana, da bo odločitev za postopek pomenila dokončno prekinitev nasilja, se zanj ne bo odločila. Kar je povsem razumljivo. Ne dvomim v to, da ženska, preden poišče pomoč, pretehta vse možnosti, čeprav so intervjuvane ženske izpostavile, da se je prijava nasilja z njihove strani zgodila povsem nepričakovano, v navalu strahu, zmedenosti, skratka v času izbruha nasilja.

Na razvoj delovnega odnosa nedvomno vpliva prvi stik strokovnega delavca oz. delavke in žrtve nasilja. Ravno od prvega stika je v veliki meri odvisno ali bodo ženske še naprej vztrajale na poti iz nasilja. Tega se dobro zavedajo tudi zaposleni, ki temu namenijo posebno pozornost. Pozorni so tako na verbalni kot na neverbalni način izražanja podpore in sočutja. Že topel, sočuten glas prispeva k temu, da se bodo ženske lažje odločile o nasilju spregovoriti. Z neverbalno komunikacijo podkrepijo razumevanje in ji s tem sporočajo, da ji verjamejo. Že stisk roke in pogled usmerjen v oči izražata sočutje. Na prvem srečanju je prav tako

pomembno, da so ženske o najpomembnejših stvareh seznanjene. Slednje pripomore k temu, da se nekako znajo orientirati, strokovni delavci pa na podlagi tega lahko načrtujejo določene korake že vnaprej. Vodilo celotnega postopka je v prvi vrsti zaustavitev nasilja in varnost ženske in njenih otrok. Munc (2010: 36) poudarja, da šele z ustavitvijo nasilja in s preprečevanjem nadaljevanj in ponovitev le tega, lahko dobimo nekaj manevrskega prostora za nadaljnje delo z oškodovanko. Nemogoče je strokovno in kontinuirano delovati, če se nasilje dogaja ves čas.

Strokovni delavci se marsikdaj znajdejo v nevhvaležni vlogi, posebej v primerih uradne dolžnosti pregona nasilja. Institucije morajo nasilje prijaviti, kadar zanj izvedo v okvirih svojega dela, tudi takrat, ko žrtve nasilja niso pripravljene narediti ta korak, razen če slednje temu izrecno nasprotujejo. Kadar institucije za nasilje izvedo od tretje osebe ali dobijo prijavo o sumu kaznivega dejanja s strani institucij, pogosto žrtve ne želijo o tem spregovoriti. Že takrat je pomembno poznavanje same dinamike nasilja in s tem povezano razumevanje žrtve nasilja. Če zaposleni poznajo krog nasilja, njegovo stopnjevanje in vpliv na otroke, vedo s tem primerno seznanjati žrtev. Take informacije so se po besedah policistke pokazale kot dober način, da se ženska vseeno odloči o nasilju spregovoriti. Informacije takega značaja dajo žrtvi drugačen pogled na nasilje, kakor ga je imela do zdaj. Še posebej kadar je ženska z nasiljem odraščala in drugačnega pogleda na nasilje ni dobivala.

Zagotoviti varen in nemoteč prostor za pogovor z žrtvijo nasilja je naslednja pomembna točka v procesu sodelovanja. V njem se lahko začne izvirni delovni projekt pomoči in podpore ženski. Institucije skozi poklicno skrb za žrtev nasilja, slednji pustijo, da pove svojo zgodbo in je pri tem ne ovirajo. Ženskam veliko pomeni da so slišane. Njeni zgodbi se veruje in njeno prepričanje je temelj in vodilo delovnega odnosa na CSD. Ženska torej svoje izkušnje definira in strokovni delavec oziroma delavka je sopotnik na njihovi poti s ciljem, da »preživijo« in gredo samostojno naprej. Delo torej usmerja perspektiva posamezne ženske. Načrtovanje varnosti znotraj metod svetovanja, zagovorništva in analiz tveganj je zgolj dopolnilo njenih (že storjenih) prizadevanj.

Nadaljnje delo je odvisno od same institucije oziroma njihovega namena dela. Pokazalo se je, da pristop različnih strokovnih delavcev žrtvam nasilja ni delal težav, saj so izpostavile prijaznost vseh zaposlenih tako pri prvem stiku, kakor tudi v celotnem postopku. To povezujem s tem, da so kljub institucijam s popolnoma drugačnimi vlogami, strokovni

delavci v njih dobro poučeni za delo z ranljivo skupino ljudi. Poznavanje dinamike nasilja je podlaga za delo na tem področju, ne glede na to ali je primarna vloga institucije delo z žrtvami nasilja ali ga v okviru svojega dela samo zaznava.

CSD je tista institucija, ki skozi celoten postopek stoji ob strani ženski – žrtvi nasilja, v okviru svetovalnih delavnic pa izvaja tudi programe za povzročitelje nasilja z namenom učenja konstruktivnejših oblik vedenja. Na CSD se lahko zateče vsak in vsak mora v okviru svoje definicije problema postati skupaj s socialno delavko/ delavcem del rešitve. CSD prav tako koordinira ves postopek in če je potrebno skliče multidisciplinarni tim.

Ženskam, ki so žrtve nasilja pomeni veliko, da strokovni delavci izbirajo umirjene, pomirjujoče besede, prav tako izražanje empatije in da se ne počutijo prisiljene narediti nekaj, česar nočejo ali v kar niso povsem prepričane. Tega se na CSD dobro zavedajo, saj njihovo delo temelji na popolnoma svobodni volji odrasle ženske za sodelovanje, ki pa ga lahko kadarkoli zavrne.

Ker je vsak primer individualen ne moremo govoriti o enotnih strogo določenih smernicah dela z žrtvijo nasilja. Tako lahko posameznica ohrani vpliv nad odločitvami v svojem življenju. Ravno ona je tista, ki usmerja potek pomoči in zato prevzema odgovornost za odločitve. Strokovni delavci pa kot sopotniki pomagajo pri začrtanih ciljih v sklopu svojih pristojnosti. Da ima možnost izbire za ustvarjanje prihodnosti je temelj, ki ga mora upoštevati vsak strokovni delavec/strokovna delavka. Ta izbira ne pomeni »ali greš v varno hišo ali pa lahko zapustiš celoten postopek in se zopet znajdeš sama«, ampak iskanje alternativ, kjer bo lahko živila vsaj nekaj časa na varnem in bo s tem sama zadovoljna.

Ne velja, da mora vsak oškodovanec hudega nasilja v varen prostor oziroma varno hišo. Ne moremo tega postaviti kot pravilo – in tudi ne, da nihče ne sme v varno hišo, ker je to strahopetni beg. [...] Šele takrat, ko imamo na voljo več možnih rešitev, je polje odločitve oškodovanca odprto. Tako se tudi oškodovanci ne počutijo potisnjene v odločitve, ki so bile na videz edine možne, jih pa niti niso sami sprejeli. Šele s kreativnim delovanjem širimo tudi lastno področje dela in smo prilagodljivi v pomoči posamezniku (Munc 2010: 21).

Na drugi strani je policija tista, ki se največkrat z žrtvijo sreča v času posredovanja, torej v času samega izbruha nasilja. Vloga policije v tistem trenutku je predvsem usmerjena na

posredovanje oz. na ustavitev nasilja. Žrtev nasilja je ob samem izbruhu popolnoma na tleh, zato je pristop policistov odločujoč za nadaljnji razvoj dogodkov, predvsem za odločitev žrtve za podajo prijave. Policija največkrat izda ukrep prepovedi približevanja povzročitelju nasilja. S tem omogoči vsaj začasno prekinitev nasilja in priložnost centru za socialno delo, da se žrtvi nasilja v družini pridruži in ji ponudi pomoč oziroma seznani z njenimi možnostmi. To je tudi čas, ko lahko ženska dobi drugačen pogled na doživeto nasilje in priložnost, da ga neha opravičevati. Prepoved približevanja je ukrep, katerega večinoma poznajo tudi žrtve nasilja. Zdi se jim zelo učinkovit, vendar prekratek. Prav tako je motivacija ženskam, da se lažje odločijo za pomoč.

Sodelovanje s policijo v fazi preiskave je bistvenega pomena za uspešnost. Avtoriteta organa preiskave ustavi ogromen odstotek nasilnih posameznikov pred nadaljevanjem nasilja. Oster, hiter odziv policije, pridržanje storilca in preiskava storitve kaznivih dejanj je najbolj učinkovita zunanja motivacija za storilce, da s tem prenehajo (Munc 2010: 40).

V kolikor je žrtev nasilja v osebni stiku s policisti, še bolj pa s strokovnimi delavci na CSD, je na sodišču njena vloga drugačna. Odnos s sodnico je distanciran, kajti sodnica je v času postopka ne glede na vrsto kaznivega dejanja korektna in enakopravna do vseh strank v postopku, kar zmede veliko žrtev. Skozi celoten postopek sta tako žrtev kot storilec povsem enakopravna, vse do dokončanja postopka z obsodilno sodbo. Ob vsem tem prihaja do zapletov predvsem na zaslišanju. Ženske se velikokrat odrečejo pričanju, si premislijo, »pozabijo« navesti pomembne podatke in podobno.

Žrtve nasilja še vedno dojemajo kot nekaj sramotnega, nekaj zaradi česar jih bo okolica prezirala, zato o tem molčijo in se ne zaupajo širšemu sorodstvu, prijateljem ali sodelavcem. Dogodki tako ostajajo za štirimi stenami, priča sta jim le storilec in žrtev in tako se izpoved žrtve kot privilegirane priče po navadi pokaže kot edini dokaz v kazenskem postopku (Gregorc Puš v Dvoršek, Selinšek 2010: 78).

Na glavni obravnavi se žrtve velikokrat odpovedo pričanju, pri čemer včasih že pred tem celo vlagajo predloge za odpravo pripora oziroma ukrepa prepovedi približevanja (Gregorc Puš v Dvoršek, Selinšek 2010: 78). Tega se zavedajo tudi na sodiščih, ki odločilno vlogo pripisujejo CSD, ki bi morali v okvirih svojega dela žrtve na pričanje dovolj »pripraviti«. Žrtev nasilja je

torej v veliko primerih edino »sredstvo« za zbiranje dokazov, saj je zgolj ona tista, ki lahko poda relevantne dokaze. V tem se tudi kaže razlika med delom samih institucij.

Posledice se kažejo najbolj na žrtvi sami, ki osebne podpore v najbolj odločilnem delu postopka, torej na sodišču, ne dobi, saj je vse do konca razsodbe v enakovrednem položaju kot storilec. Žrtev to marsikdaj prizadene, kar je potrdila tudi sodnica. Vsekakor je dobro če se o razlikah v obravnavanju strank oz. uporabnikov v postopku seznani žrtve nasilja, predvsem z namenom, da v najodločilnejšem delu postopka ne obupajo.

Problematika nasilja je kompleksna in družbeno pogojena. Da je v samo obravnavo slednjega vključenih več institucij je le dokaz tega. Kot je poudarila Filipčič (2002: 280), kazensko pravo samo ne more rešiti družbenega problema. Vloga prava (ne samo kazenskega) je pomemben korak k spremembi odnosa do nasilja v družini, vendar je zgolj eden izmed mnogih korakov k temu cilju.

Ravno zaradi same kompleksnosti nasilja in načinov reševanja le tega, je sodelovanje institucij osrednjega pomena. Vodilo je varnost žrtve na dolgoročen način in življenje brez nasilja. Vsaka od njih je nujen sestavni del v mozaiku pomoči. Zadnja desetletja so ogromen prispevek k opozarjanju na nasilje in nudenju psihosocialne pomoči naredile tudi nevladne organizacije. V Sloveniji jih je veliko namenjenih izključno žrtvam nasilja. Ukvarjajo se torej zgolj s problematiko nasilja in za razliko od državnih institucij, kot so CSD, policija in sodstvo, katerim je obravnavanje primerov nasilja zgolj ena od vrst pomoči oz. dela, so zato toliko bolj specializirane. V Pomurju razen Varne hiše in letos ustanovljenega Materinskega doma ni nevladnih organizacij na tem področju.

Po brskanju na internetu je opazno, da se nevladne institucije zraven psihosocialne pomoči trudijo čim podrobneje informirati ženske o tem, kako izpeljati postopke do konca. Na spletni strani društva za nenasilno komunikacijo (www.drustvo-dnk.si) v zavihku »publikacije«, je na voljo razumljivo in preprosto napisan priročnik za ženske z naslovom »Nasilje nad ženskami – prav(n)e poti v varno življenje žensk in otrok«.

Velikokrat se nam zdi, da so uporabniki zadovoljni z dano situacijo: da imajo dovolj izbir in vpliva na vsakdanje življenje ter da si ne želijo ničesar drugega. Velikokrat pozabimo zakaj so njihova pričakovanja tako nizka. Zaradi dolgoletne pasivnosti so postali zadovoljni z dano

situacijo. Pri omogočanju izbir moramo imeti vedno v mislih, kako bi se počutili mi, če bi se znašli v podobni situaciji (Zaviršek, Zorn, Videmšek 2002: 33).

Torej kljub temu, da so ženske sprva izrazile zadovoljstvo s postopkom, sem skozi analizo razbrala, da se, tako za zaposlene kot tudi za žrtve nasilja znotraj samega postopka, pojavlja precej težav. Rešitev le teh se na prvi pogled ne zdi težka, in tudi ni, če sta strokovni delavec in uporabnica partnerja v postopku.

Vzgoja, čustvena navezanost ter stanovanjska in finančna odvisnost se je pokazala kot največja obremenitev oz. zadržek žensk pred odločitvijo za odhod iz nasilnega odnosa in v času samega postopka. Vse skupaj spremlja strah, ki je povezan z vprašanji o finančnih, stanovanjskih in osebnih stvareh, povezanih z družino, bližnjimi in ostalo okolico. Tudi neprimerno kaznovanje storilcev (pogojne obsodbe) se izkazuje kot ovira, ki drugim žrtvam nasilja daje sporočilo, da sam postopek ne prinese kaj dosti.

Da pride do prekinitve postopka tudi takrat, ko je prijava že podana, lahko povežem tudi z dolgotrajnostjo postopka. V tem času pogosto sledijo manipulacije žrtve s strani partnerja, ki jo ponovno zavedejo. Žrtev si seveda lahko tudi sama premisli, če v tem času nima zadostne podpore. Tako zaposleni kot žrtve nasilja morajo skozi postopek vlagati veliko truda, da se ta izpelje do konca. Strokovna delavka na CSD je celo izpostavila, da včasih traja eno leto intenzivnega sodelovanja, da je žrtev pripravljena na naslednji korak. Da žrtev zbere pogum za pričanje, ki je ena od glavnih težav prekinitve postopka oziroma končanja postopka z oprostilno sodbo storilcu nasilja, je odvisno tudi od prispevka strokovne delavke. Verjamem, da je s spodbujanjem, informiranjem o pomembnosti pričanja in oporo možno vplivati na to, da žrtev priča. Tudi spremstvo svetovalk in strokovnih delavk na sojenje je v izredno oporo ženskam, predvsem v obliki opore in občutka, da žrtev v tej situaciji ni sama.

Nezadovoljstvo ob dolgotrajnem ali celo prekinjenem postopku so žrtve nasilja izražale predvsem na račun dejavnikov neodvisnih od njih. Od tega, da niso pričali zaposleni v institucijah, ki so imeli določene dokaze, pa vse do počasnega posredovanja, ki sam postopek zavlačuje in ga dodatno otežuje. Na drugi strani zaposleni v institucijah opažajo, da postopki velikokrat padejo zaradi žrtve same. Zavedajo pa se, da marsikdaj institucije same povzročajo nepotrebne težave, saj se ne odzivajo na vabila za sodelovanje. To predvsem velja za

institucije, ki niso neposredno v vlogi obravnavanja nasilja, ampak ga v okvirih svojega dela prepoznavajo. Predvsem zdravstvo in šolstvo.

Če naj bi bil strah pred stigmatizacijo glavna ovira pred poročanjem nasilja v družini na strani bolnikov, je na strani zdravnikov tudi vrsta razlogov, ki preprečujejo uspešno prepoznavanje nasilja v družini: pomanjkanje izkušenj pri obravnavi takih dognanj, nepopolno poznavanje mreže proti nasilju v skupnosti, strah pred ogrožanjem med bolnikom in zdravnikom, pomanjkanje časa, izobrazbe in kontrole, neredni obiski bolnikov, neodzivnost bolnikov na vprašanja o nasilju, občutek lastne nemoči in nesposobnosti za reševanje situacij v primeru nasilja v družini (Bergman in Brismar, 1991; British Medical Association, 1998; Elliott, Nerney, Jones in Friedman, 2002, v Dvoršek in Selinšek 2010: 34).

Žrtve pred samo obravnavo nasilja v institucijah niso imele konkretnega znanja o zakonodaji in o tem kaj vse jim lahko pripada in na kaj se lahko zanesejo. Vse informacije so dobile od zaposlenih, medtem ko zaposleni sledijo zakonski podlagi in se počutijo dovolj sposobne za področje dela, ki ga opravljajo, čeprav ne zanikajo pozitivnih prispevkov dodatnega izobraževanja. Sami menijo, da je zakonodaja dobro urejena. Da se primerno izpelje do konca pa je odvisno od različnih dejavnikov, tako od žrtve same, njene situacije, kot tudi prispevka strokovnega delavca, za katerega so žrtve izrazile zadovoljstvo.

Običajno samopodoba oškodovanca temelji na zelo trhljih temeljih, na napačnih prepričanjih o samem sebi. Ta prepričanja imajo pogosto korenine v otroštvu, svoje veje pa v sedanosti. Po pravilu so to negativna, slabšalna prepričanja o sebi, ki so izpeljanka iz osnovnega negativnega prepričanja »nisem v redu«. Pojavne oblike so lahko zelo različne:

- Nisem dovolj dobra, da bi bila ljubljena.
- Vse v življenju naredim narobe.
- Sama sem kriva za težave.
- Nesposobna sem (Munc 2010: 63-64).

Delo strokovnih delavcev, predvsem socialnih delavcev, je zato namenjeno skupaj z uporabnico »tukaj in zdaj« učiti se novih prijemov za samostojno življenje, iskati dejanske vire moči in vedno znova dokazovati ženski, da je sposobna. Pot do ponovne samostojnosti je dolgotrajna in ravno strokovni delavci so tiste osebe, ki se morajo truditi v njih najti njihove prave želje in potencialne, ki jih morda same še ne zmorejo izraziti.

Če strnem razpravo z vprašanjem zakaj še vedno ostaja toliko nasilja znotraj družine skritega in se ukrepa komaj takrat ko gre le še za beg pred smrtjo, menim, da je to skupek vseh že omenjenih dejstev, ki se prepletajo. Žrtve ob tem težkem procesu rabijo spodbudno okolje, ki daje prostor žrtvam spregovoriti in jih pri tem podpreti, še bolj pa rabijo strokovne službe, ki se s to problematiko posredno ali neposredno srečujejo v katere ne bodo dvomile. Kot je povedala Olga Bezenšek Lalić (2009: 9) je potrebno iskanje načinov, kako s strani strokovne službe zagotoviti najbolj učinkovito zaščito tistih, ki so ogroženi. Pred tem pa se morajo strokovni delavci soočiti še z lastnimi predsodki, saj tudi ta dejavnik sooblikuje odziv na nasilje.

Nasilja nad žensko ne moremo obravnavati brez upoštevanja družbeno neenakih razmerij moči med spoloma. Zato je čas, da začnemo prepoznavati naše predsodke, se o njih pogovarjati, jih skušati odpraviti, predvsem pa nehati opravičevati kakšno koli nasilje. Ni dovolj zgolj učinkovito reševanje primerov nasilja, ampak sama odprava le tega, tudi s tem da učimo storilce nasilnih dejanj, da je nasilje nedopustno in da učimo žrtve, da je o tem potrebno spregovoriti. Nasilje žal ne more biti sankcionirano, če ostaja skrito. Zato moramo kot družba vedno znova omogočati žrtvam nasilja varen prostor, da lahko spregovorijo brez strahu in zadržkov, z zaupanjem v institucije.

Ljudje težko spremenimo navade in izstopimo iz položaja udobja. Bojimo se sprememb, čeprav se po tihem zavedamo da bi nam na dolgi rok koristile. To velja tudi za ženske z izkušnjo nasilja. Živele so s sporočilom, da so manjvredne. Vse to otežuje odhod iz nasilnega odnosa. Zato sem ponosna na vse ženske, ki so se odločile izstopiti iz nasilnega odnosa. Pokazale so, da so pogumne, samozavestne in močne. Le pravo okolje so potrebovale, da to pokažejo.

6. SKLEPI

Prvi stik, ki ga vzpostavi zaposlen z žrtvijo nasilja je ključen dejavnik za nadaljnje sodelovanje žrtve nasilja v postopku.

CSD je institucija, ki ima z žrtvijo nasilja najtesnejši odnos tekom celotnega postopka z namenom nudenja osebne pomoči in podpore. Prav tako koordinira sodelovanje z drugimi institucijami z namenom zagotoviti varnost žrtvi.

Institucije poznajo dinamiko nasilja in skozi izobraževanja, ki jih prakticirajo vsaj letno, nadgrajujejo svoje znanje za delo z žrtvijo nasilja.

Tudi institucije katerih delo ni neposredno povezano z žrtvami nasilja, vendar ga pri svojem delu zaznavajo (predvsem zdravstvo in šolstvo), so pomemben del mreže pomoči. Če ga pri svojem delu dobro zaznavajo in obvestijo pristojne institucije, se v nadaljnjem sodelovanju ne izkažejo toliko učinkovito. Z dvoumnimi odgovori ne prispevajo k razjasnitvi okoliščin ali se ne udeležujejo zaslišanj.

Ženske v postopek po navadi stopajo brez informacij o možnostih, pravicah in zahtevah, ki jih kot žrtve nasilja lahko uveljavljajo. Prav tako pred postopkom niso seznanjene z zakonodajo. Poznajo zgolj ukrep prepovedi približevanja, ne pa tudi vseh ostalih možnosti, kar je ena izmed ovir, da ne spregovorijo prej.

Dobro je, če ženska svojo izkušnjo zaupa vsaj eni zaupni osebi znotraj socialne mreže, kamor se lahko v nujnem primeru zateče.

V Pomurju je še vedno stiska s prostorom za namestitev žrtev nasilja.

Ženska sama je tista, ki (največkrat) mora spregledati in sama narediti prvi korak pri iskanju pomoči.

7. PREDLOGI

Predlagam individualen model dela z žrtvijo nasilja. Strokovni delavci naj upoštevajo predloge žensk in jim pomagajo na poti uresničevanja njihovih načrtov ob upoštevanju vplivov okolice in možnosti, ki so ji na voljo. Zaradi individualnosti vsake posameznice oziroma raznolikosti posameznih izkušenj žensk, ne more biti pomoč vnaprej predpisana.

Za žrtve nasilja je pomembno, da se znova učijo samostojnosti, kar pomeni, da morajo v samem postopku dobiti občutek, da so one tiste, ki odločajo o svojem življenju.

Varnost ne pomeni zgolj odhod v varno hišo. Če ženska ni povsem odločena za odhod v varno hišo, naj se raziščejo druge alternativne možnosti zagotovitve varnosti. K sodelovanju v procesu podpore in pomoči bi se povabilo (s soglasjem ženske) bližnje oziroma njej zaupne osebe, ki bi bile pripravljene sodelovati.

Predlagam vodilo uporabniške perspektive pri načrtovanju novih socialnih služb in zatočišč na področju zaščite in preprečevanja nasilja. Predvsem varne hiše naj v pravem pomenu predstavljajo varnost, v katero ženske ne bodo dvomile.

Predlagam izdelavo brošur z jasnimi in vsem razumljivimi navedbami institucionalnih in nevladnih oblik pomoči žrtvam nasilja in njihovo navedbo števil.

Predlagam uvedbo enkratne denarne pomoči zgolj za osebe z izkušnjo nasilja, z namenom, da bi se ženske lažje prebijale čez postopke. Uvedba denarne pomoči bi predstavljala tudi motivacijo za hitrejšo odločitev za pomoč.

Predlagam obvezno letno izobraževanje zaposlenih v institucijah, ki lahko znake nasilja potencialno odkrivajo v okviru svojega dela (šolstvo, zdravstvo).

Predlagam večji poudarek seznanjanju žrtev nasilja s pomenom pričanja na zaslišanju in o pomembnosti le tega za samo razsodbo. Pri tem naj strokovni delavci nudijo žrtvi nasilja oporo in spremstvo na zaslišanje. O dolžnosti pričanja in njegovem pomenu je potrebno opozarjati tudi institucije, ki bi lahko na kakršen koli način pripomogle k razjasnitvi okoliščin oz. podajanju informacij.

Predlagam razširitev sedežev nevladnih organizacij, ki so trenutno zgolj v večjih mestih tudi v Pomurje.

Predlagam uvedbo brezplačnih delavnic učenja asertivnega vedenja, pridobivanja samozavesti in pozitivne samopodobe ter treninge komunikacije za žrtve dolgoletnega nasilja.

8. UPORABLJENA LITERATURA

8.1 KNJIŽNO GRADIVO

- Anderluh, M., Breclj – Kobe, M., Cvetežar, I.Š., Gregorič Kumperščak, H., Kocmur, M., Lokovšek, N., Mihevc Ponikvar, B., Mlakar, J., Rus Makovec, M., Širaj Mažgon, K. (2015), *Strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.
- Aničić, K., Bezenšek Lalić, O., Cvetežar, I., Š., Čulk, D., Glišič Terbovc, T., Hočevnar, M., Papež, I., Rus Makovec, M., Velički, J., Vučenović, L., Žgajnar, B. (2007), *Na poti iz nasilja: Prakse dela proti nasilju nad ženskami*. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Bezenšek Lalić, O., (2009), *Odzivanje socialnih delavk in delavcev na nasilje v družini*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke - žrtve nasilja.
- Bourdieu, P. (2010), *Moška dominacija*. Ljubljana: Sophia.
- Božac Deležan. L., (1999), *Ko je najnevarnejša institucija zakon, najnevarnejši prostor dom, najnevarnejša oseba pa partner*.(11 – 15). V: Kozmik, V., Dobnikar, M. (ur.). (1999), *Dosje: Nasilje nad ženskami*. Ljubljana: Urad vlade Republike Slovenije za žensko politiko.
- Connell, R. (2012), *Moškosti*. Ljubljana: Krtina.
- Čaćinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2011), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Černič, P. (2004), *Neinstitucionalne oblike pomoči žrtvam nasilja*. V: Horvat, D., Lešnik Mugnaioni, D., Plaz, M. (2004), *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje – priročnik*. Ljubljana: društvo SOS telefon.
- Dvoršek, A., Selinšek, L. (2010), *Nasilje v družini: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede in Pravna fakulteta.
- Fattah, A, Ezzat. (1997), *Criminology: Past, Present and Future. A critical overview*. Portland.
- Filipčič, K. (2014), *Zakonodaja na področju nasilja v družini v Sloveniji*. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (2014), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

- Filipčič, K., Parazajda, K., Rihtaršič, M., Murgek, S. (2011), *Delo institucij pri obravnavanju nasilja v družini: končno poročilo 2. faze raziskovalnega projekta*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Filipčič, K. (2002), *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex založba.
- Filipčič, K. (2011), *Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in v partnerskih odnosih*. Zaključno poročilo o rezultatih opravljenega raziskovalnega dela na projektu v okviru ciljnega raziskovalnega programa »Konkurenčnost Slovenije 2006 - 2013«. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Gregorc Puš, T. (2010), *Problemi nasilja v družini z vidika sojenja (71 – 81)*. V: Dvoršek, A., Selinšek, L. (2010), *Nasilje v družini: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede in Pravna fakulteta.
- Horvat, D., Lešnik Mugnaioni, D., Plaz, M. (2004), *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje – priročnik*. Ljubljana: društvo SOS telefon.
- Ignatov, V. (2004), *Institucionalne oblike pomoči žrtvam nasilja*. V: Horvat, D., Lešnik Mugnaioni, D., Plaz, M. (2004), *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje – priročnik*. Ljubljana: društvo SOS telefon.
- Javornik Novak, L., Miklič, N. (2014), *Nacionalna konferenca: nasilje v družini-vloga zakonodaje in družbena odgovornost*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Kanduč, Z. (1999), *Nasilje nad ženskami in kazensko pravo – zgrešeno srečanje? (33–38)*. V: Kozmik, V., Dobnikar, M. (ur.). (1999), *Dosje: Nasilje nad ženskami*. Ljubljana: Urad vlade Republike Slovenije za žensko politiko.
- Kelly, L. (1996), *Spolno nasilje in feministična teorija (69-97)*. V: Lewis Herman, J., Hooper, C., Rommelspacher, B., Sinason, V., Walker, M. (1996), *Spolno nasilje: feministične raziskave za socialno delo*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Leskošek, V., Antić Gaber, M., Selišnik, I., Filipčič, K., Urek, M., Matko, K., Zaviršek, D., Sedmak, M., Kralj, A. (2013), *Nasilje nad ženskami v Sloveniji*. Maribor: založba Aristej.
- Leskošek, V., Urek, M., Zaviršek D. (2010), *Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in partnerskih odnosih*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo.
- Majdič, G. (2016), *Enakopravni in enakovredni, ne pa tudi enaki*. Intervju. Nedeljski: priloga Nika. Št. 6, letnik 55. (10. 2. 2016).
- Mesec, B. (1998), *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

- Milek, Ogrinc, M., (2014), *Pristojnosti centrov za socialno delo na področju preprečevanja nasilja v družini*. V: Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (2014), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Mušič, T. (2010), *Kratek prikaz stanja in aktivnosti policije pri preprečevanju in preiskovanju kaznivih dejanj na področju nasilja v družini (45 – 70)*. V: Dvoršek, A., Selinšek, L. (2010), *Nasilje v družini: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede in Pravna fakulteta.
- Obran, N. (2014), *Nasilje nad ženskami – prav(n)e poti v varno življenje žensk in otrok*. Praktični vodnik po sodnih in upravnih postopkih. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Petrovec, D. (2005), *Kult žrtve*. Ljubljana: GV Založba.
- Petrovec, D. (2015), *Nasilje pod masko*. Ljubljana: Sanje.
- Selič, P. (2010), *Dejavno odkrivanje in pogostnost nasilja v družini: podatki in osnova za sodelovanje med strokami*. (31-41), V: Dvoršek, A., Selinšek, L. (2010), *Nasilje v družini: kazensko pravni, kriminalistični in kriminološki problemi*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede in Pravna fakulteta.
- Veselič, Š., Matko, K. (2014), *Analiza usklajenosti nacionalnih standardov, zakonodaje in javnih politik s Konvencijo Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Veselič, Š. (2010), *Aktualnost problematike nasilja nad ženskami*. (40 – 47 str) V: Klančar, T., Skornšek Pleš, T., Nahtigal, K., Božnik, D. *365 dni boja proti nasilju nad ženskami v Ljubljani*. Ljubljana: Mestna občina Ljubljana.
- Veselič, Š., Horvat, D., Plaz, M. (2014), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Zaviršek, D., Zorn, J., Videmšek, P. (2002), *Inovativne metode v socialnem delu: opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana: študentska založba.

8.2 ZAKONODAJA

- Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju prot njima (2011). OM(2011)49.
- Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini. *Ur.l.* RS 25/2010.
- Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini. *Ur.l.* RS 31/2009.
- Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem. *Ur.l.* RS 14/2004.
- Stanovanjski zakon (SZ-1) *Ur.l.* RS, št. 69/2003.
- Ustava RS. *Ur.l.* RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04 in 68/06.
- Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND). *Ur. l.* RS, št. 16/2008.
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). *Ur.l.* RS, št. 15/2003, 23/2015.
- Zakon o socialnem varstvu (ZSV). *Ur.l.* RS, št. 54/1992, 3/2007.
- Kazenski zakonik (KZ-1). *Ur.l.* RS, 55/2008.

8.3 INTERNETNI VIRI

- Center za socialno delo Murska Sobota. <http://www.csd-ms.si/> (19.2.2016).
- Društvo za nenasilno komunikacijo. <http://www.drustvo-dnk.si/> (5.4.2016).
- FRA – Agencija Evropske unije za temeljne pravice. (2014), *Nasilje nad ženskami: vseevropska raziskava*. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_sl.pdf (21. 1. 2016).
- Kontelj, M. (2015), *Nasilje nad ženskami se dogaja vsak dan in povsod*. Statistični urad Republike Slovenije. <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5585&idp=10&headerbar=8> (15.2.2016).
- Leskošek, V. (2014), *Nasilju se je treba upreti takoj*. Metina lista. <http://metinalista.si/nasilju-se-je-treba-upreti-takoj/> (19.2.2016).
- Leskošek, V., Urek, M. in Zaviršek, D. (2010), *Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih*. Končno poročilo. Ljubljana: inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti. http://www.arhiv.uem.gov.si/si/delovna_podrocja/nasilje_nad_zenskami/ (21. 1. 2016).

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2016). V javni razpravi novela Zakona o preprečevanju nasilja v družini. http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/1966/7856/ (14.4.2016)
- Ministrstvo za notranje zadeve Policija. (2016), *Nasilje v družini – informacije o postopku na policiji*. Ljubljana. <http://www.policija.si/index.php/preventiva-/preventiva/67685-nasilje-v-druini-informacije-o-postopku-na-policiji> (19.1.2016).
- Policija, Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije. (2015), »Ko postanem žrtev kaznivega dejanja«. Brošura. http://www.policija.si/images/stories/Publikacije/PDF/Ko_postanem_zrtev_KD_februar_2015.pdf (19.1.2016).
- Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti (2016), *Dinamika nasilja v družini*. <http://www.prepoznajnasilje.si/nasilje-v-druzini/dinamika-nasilja-v-druzini> (27.4.2016).
- Velič, I. (2004). Obravnava nasilja v družini in ukrepi centra za socialno delo. *Nasilje v družini – poti do rešitev*. Posebno poročilo Varuha človekovih pravic. <http://www.varuh-rs.si/projekti-in-promocija/projekti/arhiv-projektov-in-konferenc/povzetki-referatov/irena-velic/> (19.1.2016).

9. PRILOGE

9.1 Vprašalnika

1. VPRAŠALNIK NAMENJEN ZAPOSLENIM STROKOVNIM DELAVCEM

Spoštovani zaposleni, ki se srečujete z reševanjem problematike nasilja nad žensko,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko, ki ga vodite v vaši instituciji. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo ženske – žrtve nasilja in na drugi strani strokovni delavci, ki postopke vodite. Z diplomsko nalogo želim prispevati k večji učinkovitosti reševanja problematike nasilja nad žensko v družini.

Vprašalnik sestavlja osem vprašanj - zanima me vaš osebni pogled na postopek in stvari, ki jih med postopkom pogosto zaznavate.

Hvala za vaš dragocen prispevek k moji diplomski nalogi.

1. Kako vzpostavite prvi stik z žrtvijo, na kaj ste pozorni?
2. Kako poteka postopek obravnave nasilja nad žensko v vaši instituciji in v čem se razlikuje, če je v postopku prisoten še otrok?
3. Pri učinkovitem reševanju primerov nasilja je pomembna tudi enotnost in dobro sodelovanje med institucijami. Kako in s katerimi vladnimi in nevladnimi organizacijami sodelujete?
4. Kaj menite o ureditvi obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali zakonodaji?
5. Opažate kje težave, ki se pogosto pojavljajo med postopkom obravnave?
6. Kako ocenjujete oziroma kakšen je vaš prispevek v postopku obravnave nasilja nad žensko? Bi rabili dodatno usposabljanje za ravnanje z žrtvami nasilja?
7. Se soočate kdaj z nasprotji vaših interesov/omejitev v zakonodaji z interesi žrtve? Kako ravnate takrat?
8. Kaj menite, da bi se moglo spremeniti (glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?

2. VPRAŠALNIK NAMENJEN ŽENSKAM – ŽRTVAM NASILJA

Spoštovana dekleta, žene, mamice,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo zaposleni v institucijah, ki se vsakodnevno srečujejo z obravnavo nasilja nad žensko v družini in ženske, ki imate izkušnjo s katero izmed institucij (Policija, Sodišče, Center za socialno delo, Varna hiša). Z odgovori na spodnja vprašanja bi prispevale dragocene informacije moji diplomski nalogi in pripomogle k možnosti izboljšave postopkov v institucijah.

Prosila bi vas, da odgovorite na spodnjih osem vprašanj z vidika vaše osebne izkušnje. Zanimajo me predvsem vaši občutki in izkušnje, ki ste jih med postopkom doživele.

Hvala!

1. S koliko institucijami, povezanimi z vašo izkušnjo nasilja ste prišli v stik? Kako ste doživeli prvi stik z delavcem oziroma delavko? (*CSD/Policiji/Sodišču/Varna hiša*)
2. Kako bi opisali celoten postopek obravnave vašega primera izkušnje z nasiljem? (*prednosti, slabosti*) Če ste sodelovali z več institucijami, kako bi ocenili njihovo sodelovanje?
3. Ste bili v stiku tudi z nevladnimi organizacijami? S katerimi in kako bi jih ocenili? (*Varna hiša, Društvo za nenasilno komunikacijo, SOS telefon za ženske, ...*)
4. Koliko ste seznanjeni z ureditvijo obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali v zakonodaji?
5. Koliko ste bili seznanjeni s pravicami, postopki in možnostmi za žrtve nasilja preden ste poiskali institucionalno pomoč, ste bili zadostno seznanjeni z njimi v času obravnave postopka?
6. Kaj ste v samem postopku pridobili (*na osebni ravni*) in kako bi ocenili prispevek strokovnega delavca pri tem? (*ste se počutili sprejeto, vas je pozorno poslušal, ...*)? Ste med postopkom naleteli na kakšne težave?
7. Ste imeli v času obravnave postopka kdaj občutek, da ste prisiljeni narediti nekaj, česar niste hoteli oziroma nekaj za kar niste bili prepričani da si res želite? Kako ste se na to odzvali?
8. Kaj menite, da bi se moglo spremeniti (*glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja*), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?

9.2 Intervjuji

9.2.1 Intervju s strokovno delavko na CSD Murska Sobota

Srečanje je trajalo 1h 45min

Datum: 4.2. 2016

Spoštovani zaposleni, ki se srečujete z reševanjem problematike nasilja nad žensko,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko, ki ga vodite v vaši instituciji. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo ženske – žrtve nasilja in na drugi strani strokovni delavci, ki postopke vodite. Z diplomsko nalogo želim prispevati k večji učinkovitosti reševanja problematike nasilja nad žensko v družini.

Vprašalnik sestavlja osem vprašanj - zanima me vaš osebni pogled na postopek in stvari, ki jih med postopkom pogosto zaznavate.

Hvala za vaš dragocen prispevek k moji diplomski nalogi.

1. Kako vzpostavite prvi stik z žrtvijo, na kaj ste pozorni?

Žrtve prijazno sprejmemo, stisnemo roko, pogledamo v oči, do nje se vedemo spoštljivo, vljudno, izražamo skrb in solidarnost. Preverimo njena pričakovanja do nas in pojasnimo kakšno pomoč ji lahko ponudimo. Dajemo ji občutek, da nam lahko zaupa. Ko strokovni delavec navezuje stik ta zajema: predstavitev sebe in institucije, identifikacija in prepoznavanje stisk uporabnic, predstavitev mogočih načinov reševanja identificiranih stisk, izvajanje nalog po ZPND, spremljanje in evalvacijo in koordinirano izmenjavo informacij z drugimi institucijami.

2. Kako poteka postopek obravnave nasilja nad žensko v vaši instituciji in v čem se razlikuje, če je v postopku prisoten še otrok?

Na najmanj ogrožajoč način za žrtev se vzpostavi kontakt z njo in skupaj z njo v okviru nalog za preprečevanje nasilja v družini ugotavlja njene potrebe, z namenom prekinitve nasilja. Pri vzpostavitvi stika z žrtvijo je najpomembnejša skrb za varnost žrtve. Namen obravnave v okviru nalog za preprečevanje nasilja v družini je nudenje svetovalne pomoči žrtvi z namenom prekinitve nasilja, ki zajema suport, opolnomočenje in seznanitev z zakonskimi možnostmi, ki jih lahko žrtve povzame z namenom lastne zaščite. Pomoč odrasli žrtvi nasilja se nudi v kolikor žrtev pomoč CSD sprejme. Medtem, ko je v nasilnem odnosu prisoten mladoleten otrok je CSD dolžan da ukrepa za razliko od polnoletne žrtve, kjer je popolnoma svobodna volja za sodelovanje s CSD. Torej CSD je v primeru ogroženosti mladoletnega otroka dolžan ukrepati. Ti ukrepi so odvisni od stopnje ogroženosti otroka (če je otrok posredna ali neposredna žrtev nasilja). Opravi se razgovor s straši, kjer se jih seznani z okoliščinami in posledicami. Skrajno lahko pride tudi do odvzema otroka, ampak to je res skrajna odločitev. Prej se vedno iščejo druge možnosti.

a. Pri učinkovitem reševanju primerov nasilja je pomembna tudi enotnost in dobro sodelovanje med institucijami. Kako in s katerimi vladnimi in nevladnimi organizacijami sodelujete?

Obravnava nasilja v družini na Centru za socialno delo je multidisciplinarna, kar določa ZPND. Intenzivno sodelujemo s policijo, okrožnim državnim tožilstvom, varno hišo, sodiščem, odvetniki

žrtev, šolami, vrtci, tudi z zdravstvom. Sodelovanje poteka strokovno, učinkovito z namenom učinkovite pomoči žrtvi.

b. Kaj menite o ureditvi obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali zakonodaji?

Menim da je zakonodaja na področju nasilja v Sloveniji primerno urejena in je podlaga za učinkovito pomoč žrtvam nasilja. V praksi se je pokazala potreba po spremembi ZPND vse z namenom učinkovite pomoči žrtvi. V javni razpravi je novela ZPND, ki tudi vsebuje potrebne spremembe.

c. Opazate kje težave, ki se pogosto pojavljajo med postopkom obravnave?

Težavo v določenih primerih predstavlja neodzivnost zdravstva za sodelovanje na multidisciplinarnih timih, ki je v določenih primerih ključnega pomena. Ugotavljamo, da sodišča povzročiteljem nasilja pogosto izrekajo pogojne obsodbe. Mogoče bi bilo smiselno razmišljati, da se jim (povzročiteljem nasilja) tudi naloži obvezna udeležba na svetovalnih delavnicah z namenom spremembe vedenja in pridobitve veščin nenasilne komunikacije. Tudi dolgotrajnost postopka je problem. Kazniva dejanja niso prednostno obravnavana. Med tem časom se žrtvi lahko zgodi marsikaj, veliko krat si premisli in ne pride pričat, kar je ključnega pomena pri sodni obravnavi. CSD jo opogumlja, kako pomembno je, da ona priča na sodišču.

d. Kako ocenjujete oziroma kakšen je vaš prispevek v postopku obravnave nasilja nad žensko? Bi rabili dodatno usposabljanje za ravnanje z žrtvami nasilja?

Menim, da se strokovni delavci zadolženi za opravljanje nalog na področju nasilja moramo v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobraževati. Ta izobraževanja tudi potekajo. Sama bi moj prispevek ocenila kot korekten in strokoven in odkrit odnos z žrtvijo, kar je tudi zelo pomembno.

e. Se soočate kdaj z nasprotji vaših interesov/omejitev v zakonodaji z interesi žrtve? Kako ravnate takrat?

Seveda, v primerih prijav suma nasilja v družini - ko odrasla žrtev ne želi prijaviti nasilja v družini, to tudi jasno pove, smo mi kot strokovni delavci po uradni dolžnosti dolžni to prijaviti, ker gre za nasilje, ki se preganja po uradni dolžnosti. Tudi tempo aktivnosti žrtve – žrtev rabi svoj čas, tudi gleda iz popolnoma drugačnega zornega kota kot jaz, ki bi ji recimo takoj hotela urediti določene zadeve, žrtev pa recimo še ni pripravljena na to, rabi svoj čas, morda si premisli. Včasih traja eno leto intenzivnih pogovorov, da je žrtev pripravljena sprejeti določeno odločitev.

f. Kaj menite, da bi se moralo spremeniti (glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?

Mislím, da je največ odvisno od ženske same. Veliko je ozaveščanja, tudi zakonodaja se mi zdi v redu, tako da ta pomemben korak je odvisen od ženske.

9.2.2 Intervju s policistko PU Murska Sobota

Datum: 8.12.2015

Intervju je bil opravljen preko elektronske pošte.

Spoštovani zaposleni, ki se srečujete z reševanjem problematike nasilja nad žensko,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko, ki ga vodite v vaši instituciji. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo ženske – žrtve nasilja in na drugi strani strokovni delavci, ki postopke vodite. Z diplomsko nalogo želim prispevati k večji učinkovitosti reševanja problematike nasilja nad žensko v družini.

Vprašalnik sestavlja osem vprašanj - zanima me vaš osebni pogled na postopek in stvari, ki jih med postopkom pogosto zaznavate.

Hvala za vaš dragocen prispevek k moji diplomski nalogi.

1. Kako vzpostavite prvi stik z žrtvijo, na kaj ste pozorni?

Policisti se na terenu srečujemo z nasiljem v družini na več načinov: lahko se po pomoč na policijsko postajo ali Sektor kriminalistične policije zateče žrtev, lahko za kaznivo dejanja izvemo pri opravljanju svojega dela na terenu ali naznani kaznivo dejanje tretja oseba.

V primeru, da kaznivo dejanje naznani žrtev, je ta v večini primerov psihično povsem sesuta, saj na policijsko postajo pride najpogosteje takoj po nasilnem dejanju. Njeno pripovedovanje je raztreseno, nepovezano. Dogodke težko povezuje v logičnem zaporedju. V takšnem stanju žrtvi dovolimo, da govori, da se izpove o nasilju kateremu je bila izpostavljena leta in leta. S takšnim vedenjem ji sporočamo, da jo razumemo, da ji verjamemo, kajti ženska, ki je več let izpostavljena nasilju o tem ne upa govoriti ljudem, ki jih pozna. Razlogi za to so različni. Po eni strani jo je sram, se boji, da ji okolica ne bo verjela, da jo bo obsojala, se boji posledic s strani nasilneža, ko bi bil ta o tem seznanjen itd.. Njeno obnašanje je takšno tudi zato, ker jo nasilnež izolira. Tako ji preprečuje stike z bližnjimi, znanci, prijatelji, ji grozi kaj vse ji bo storil, če ne bo sledila njegovim zapovedim itd.. Živeti takšno življenje več let pa pomeni izgubo socialnih veščin in s tem povezano samozavest in zmožnost spoprijemati se z življenjskimi izzivi.

Ko se žrtev izpove, izbruhne vse kar je več let tlačila v sebi, pa z njo opravimo uradni razgovor, ki je pomemben za razjasnitev vseh okoliščin kaznivega dejanja. Zanima nas kdaj se je mož do nje prvič nasilno obnašal, kako je potekalo to nasilje, kdaj je bilo najhuje in kako pogosto se je to dogajalo. Ves čas pa s svojo verbalno in neverbalno komunikacijo žrtvi sporočamo, da jo razumemo, da ji verjamemo. Prav zaradi žrtvine nesamozavesti in prepričanja, da je ničvredna, pazimo na oblikovanje vprašanj, ki jih postavljamo. Izogibamo se vprašanje, ki se začnejo z zakaj, saj takšna vprašanja avtomatično mečejo krivdo za trpljenje tudi na žrtev. Po končanem razgovoru ji podrobno razložimo kako bo potekalo naše delo in kam vse se lahko obrne po pomoč.

V kolikor za sum kaznivega dejanja izvemo pri svojem delu na terenu ali ga naznani tretja oseba, pa z žrtvijo navežemo stik. V takšnih primerih se žrtev v večini primerov ne upa o nasilju spregovoriti in ga zanika. Da bi jo opogumili žrtvi razložimo krog nasilja, ji povemo, da v kolikor bo še naprej trpela nasilna dejanja svojega partnerja, se bodo ta lahko samo še stopnjevala, da izkušnje kažejo, da nasilno vedenje nasilnež sam od sebe ne prekine, da mora biti soočen s posledicami svojega dejanja, da začne

o spremembi razmišljati in jo tudi udejanjati. Razložimo ji kako nasilje vpliva na otroke in podobno. Seznanimo jo tudi z vsemi možnostmi tj. od izreka prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju, možnosti odhoda v varno hišo, možnosti iskanja pomoči pri nevladnih organizacijah in podobno. Velikokrat se po pogovoru žrtev odloči in z nami sodeluje. Na podlagi njene podaje ovadbe začnemo z zbiranjem obvestil o sumu KD. Dostikrat pa se zgodi, da se čez čas žrtev premisli in nasilje s strani partnerja zanika.

Skratka dinamika nasilja je zelo kompleksen pojav o katerem žrtev težko spregovori zaradi strahu pred nasilnežem, stigmatizacije s strani okolja, strahu, da ji okolica ne bo verjela, ko bo o tem spregovorila in podobno. Ko se odloči in spregovori, pa se velikokrat nasilnež čudežno spremeni. Svoja dejanja obžaluje, se dobrika žrtvi na vse načine, ji pove, da se do nje nasilno več ne bo obnašal, da je sedaj spoznal kako je trpela in podobno. Tako je pred žrtvijo nov človek in ta nato na policiji zanika vse kar je prvotno povedala. V trenutku, ko postane nasilnež ponovno varen, pa se krog nasilja ponovi po navadi v še hujši obliki.

2. Kako poteka postopek obravnave nasilja nad žensko v vaši instituciji in v čem se razlikuje, če je v postopku prisoten še otrok?

Z žrtvijo se, kot sem že napisala, pogovorimo. Pazimo na to, da je prostor v katerem vodimo razgovor povsem nevtralen, da nas med razgovorom ne motijo in podobno.

V kolikor pride žrtev z otrokom navežemo stike s CSD s ciljem, da se v naše delo vključi socialna delavka, ki v času razgovora poskrbi za otroka, saj ni primerno, da bi otrok pogovoru prisostvoval in bil priča težkim trenutkom. Če se ugotovi, da je žrtev nasilja tudi otrok- ta je lahko neposredna žrtev ali pa posredna tj. opazovalec nasilnih dejanj, z njim opravimo razgovor v prisotnosti matere ali socialne delavke. Preg razgovorom z njim najprej vzpostavimo kontakt z neogrožajočimi temami. Ko se ta sprosti pa razgovor nadaljujemo z ogrožajočimi temami. V kolikor se z zbiranjem obvestil ugotovi, da so pri otroku zaradi življenja v nasilnem okolju nastala posledice bodisi čustvene narave ali vedenjske (vse to mora biti podkrepljeno z ugotovitvami zdravstvenega osebja ali drugih strokovnih delavcev, učiteljev, socialnih delavcev ipd.) pa lahko zoper osumljenega podamo tudi ovadbo za zanemarjanje in surovo ravnanje.

3. Pri učinkovitem reševanju primerov nasilja je pomembna tudi enotnost in dobro sodelovanje med institucijami. Kako in s katerimi vladnimi in nevladnimi organizacijami sodelujete?

Pri obravnavi nasilja v družini se najprej povežemo s pristojnim Centrom za socialno delo, da pridobimo informacije o tem, če družino obravnavajo in kašne so njihove ugotovitve glede odnosov v družini, ter jih seznanimo s prijavo in se dogovorimo, o sklicu multidisciplinarnega tima v kolikor ocenimo, da je to potrebno. Seveda pa lahko dobimo prijavo s strani CSD. Tudi v tem primeru poteka isti postopek tj. pridobivanje informacij.

O obravnavi kaznivega dejanja nasilja v družini seznanimo tudi pristojnega tožilca, mu posredujemo že ugotovljena dejstva in okoliščine KD in mu predstavimo naš načrt v zvezi zbiranja obvestil in dokazov o utemeljevanju kaznivega dejanja. Tožilec lahko predstavljeno sprejme ali pa da še dodatna napotila v tej zvezi (vloga tožilca je namreč usmerjanje policistov pri zbiranju dokazov o sumu konkretnega kaznivega dejanja).

V kolikor je žrtev kaznivega dejanja vzpostavila kontakt z nevladno organizacijo (na primer Društvo za nenasilno komunikacijo, Društvo Ženska svetovalnica, Zavod EMMA, Društvom SOS) se

povežemo s konkretno organizacijo v smislu zbiranja obvestil o sumu KD. Lahko pa tudi policisti pokličejo, največkrat Društvo za nenasilno komunikacijo in žrtev na njeno željo povežejo z kontaktno osebo s ciljem nudenja psihosocialne pomoči žrtvi.

4. Kaj menite o ureditvi obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali zakonodaji?

Mislim, da je zakonodaja kar dobro urejena. Predvsem ukrep prepovedi približevanja žrtvi je učinkovit ukrep, ki žrtev zaščiti takoj.

5. Opazate kje težave, ki se pogosto pojavljajo med postopkom obravnave?

Največja težava je v tem, da žrtev velikokrat (iz strahu pred nasilnežem ali pa zato, ker se njegovo obnašanje spremeni in ji ta obljubi, da se do nje tako več ne bo obnašal) spremeni izjavo in nasilje zanika. Tako zadeva pade oz. se zaključi s poročilom v kolikor je še v fazi zbiranja obvestil, v kolikor je že na sodišču, pa se postopek ustavi in storilec jo odnese brez kazni. Seveda pa se, ko nevarnost mine, njegovo nasilje obnovi in nadaljuje. Žrtev pa je spet v začaranem krogu nasilja iz katerega ne zmore uiti tudi zato ker si ne upa prijaviti nasilja, saj ga je enkrat že prijavila in nato zanikala.

Lahko pa se kaznivo dejanje kljub temu, da žrtev prvotno izjavo spremeni nasilje utemelji, če v zvezi nasilja obstaja zdravniška dokumentacija iz katere je razvidno, da so poškodbe nastale zaradi nasilnih dejanj storilca ali če obstajajo zapisi, da je otrok žrtve v šoli večkrat spregovoril o nasilju očeta in opisal posamezne primere. S šolo so glede obravnave nasilja v družini še težave, saj se šolski delavci, kljub temu, da o nasilju v družini vedo, ne želijo izpostavljati in na konkretna vprašanja s strani pooblaščenih uradnih oseb podajajo dvoumne odgovore, ki ne pomagajo k razjasnitvi okoliščin konkretnega suma KD.

6. Kako ocenjujete oziroma kakšen je vaš prispevek v postopku obravnave nasilja nad žensko? Bi rabili dodatno usposabljanje za ravnanje z žrtvami nasilja?

Mislim, da smo kriminalisti, ki delamo na temo nasilja v družini pri svojem delu učinkoviti in uspešni. Delo opravljamo profesionalno in smo na to temo tudi dobro usposobljeni, saj se vsako leto udeležujemo izobraževanj na temo nasilja v družini. Mnogi med kriminalisti in policisti so opravili tudi izobraževanja za multiplikatorje nasilja v družini, ki so zadolženi za širjenje znanja o problemih nasilja v družini med ostale policiste na določeni Policijski upravi. Takšna izobraževanja izvajamo že več let in rezultati so vidni. Policisti veliko bolj prepoznavajo in razumejo žrtev nasilja in njeno ravnanje in temu ustrezno tudi postopajo.

7. Se soočate kdaj z nasprotji vaših interesov/omejitev v zakonodaji z interesi žrtve? Kako ravnate takrat?

Do problemov prihaja, ker žrtev velikokrat pričakuje, da ji bodo uradne institucije pomagala problem rešiti na ta način, da nasilnež do nje sne bo več nasilen. Tega da bi bil kazensko preganjan pa nočejo. V tem primeru je potrebno žrtvi razložiti, kakšne so pristojnosti policije in tudi drugih služb in da je policija dolžna obravnavati kaznivo dejanje, ki je uradno pregorljivo v trenutku, ko za njega izve. V nadaljevanju ji pojasnimo krog nasilja in izhode iz tega kroga, med katerimi je tudi podaja kazenske ovadbe z njene strani z pojasnitvijo, da čeprav je to težko in stresno, pa je potrebno tehtati med dejstvom, ali je bolje problem odlagati in ga s tem poglobljati ter uničevati sebe in vse ostale, ki nasilje

doživljajo v vlogi opazovalcev ali udeležencev ali se s problemom spopasti in ga z odločnimi koraki preprečiti.

8. Kaj menite, da bi se moglo spremeniti (glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?

Mislim, da je zakonodaja dobro urejena. Problem je le v ozaveščanju žrtev, da je o nasilju potrebno spregovoriti in o ozaveščanju družbe, da se o nasilju ne sme molčati in pred njim zatiskati oči.

9.2.3 Intervju z okrožno sodnico na Okrožnem sodišču v Murski Soboti

Datum: 23. 12. 2015

Intervju je bil opravljen preko elektronske pošte.

Spoštovani zaposleni, ki se srečujete z reševanjem problematike nasilja nad žensko,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko, ki ga vodite v vaši instituciji. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo ženske – žrtve nasilja in na drugi strani strokovni delavci, ki postopke vodite. Z diplomsko nalogo želim prispevati k večji učinkovitosti reševanja problematike nasilja nad žensko v družini.

Vprašalnik sestavlja osem vprašanj - zanima me vaš osebni pogled na postopek in stvari, ki jih med postopkom pogosto zaznavate.

Hvala za vaš dragocen prispevek k moji diplomski nalogi.

1. Kako vzpostavite prvi stik z žrtvijo, na kaj ste pozorni?

Žrtev praviloma srečam prvič ob zaslišanju na glavni obravnavi. Pozornost namenim njenemu psihičnemu stanju in to v kontekstu do zmožnosti pričanja oziroma zaradi morebitne ocene, da se boji obtoženca in v njegovi navzočnosti ne bo hotela pričati, ker v takih primerih zakon dopušča odločitev, da se slednjega napoti iz dvorane in pričo zasliši v njegovi nenavzočnosti.

2. Kako poteka postopek obravnave nasilja nad žensko v vaši instituciji in v čem se razlikuje, če je v postopku prisoten še otrok?

Postopek poteka enako, kot v vseh ostalih primerih. Zakon nima posebnih določb, kadar je govora o ženskah, ki so žrtve nasilja. Posebnosti veljajo, če so v postopku vključeni otroci in so žrtve kaznivih dejanj iz poglavja zoper spolno nedotakljivost. V tem primeru otrok, ki so stari manj kot 15 let, ni dopustno neposredno zasliševati na glavni obravnavi. V primerih nasilja nad otroci izven spolnih deliktov, če je to le možno, otrok neposredno na obravnavi ne zaslišujemo in poskušamo relevantne podatke pridobiti z drugimi dokazi. Formalno je zaslišanje sicer dopustno in se tudi izvede, če se ugotovi, da je otrok dovolj star, da razume pomen pričanja in pravnega pouka govoriti resnico ali pravne dobrote, da se pričanju odpove.

3. Pri učinkovitem reševanju primerov nasilja je pomembna tudi enotnost in dobro sodelovanje med institucijami. Kako in s katerimi vladnimi in nevladnimi organizacijami sodelujete?

Pretežno sodelujemo s centri za socialno delo, v okviru izrečenih ukrepov tudi z različnimi svetovalnicami v zdravstvenih domovih, Psihiatrično bolnišnico Ormož, Enoto za forenzično psihiatrijo v Mariboru, Društvom za nenasilno komunikacijo, itd. Sodelovanje je dobro.

4. Kaj menite o ureditvi obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali zakonodaji?

Zakonodaja že ima določene inštitute, ki omogočajo višjo stopnjo zaščite žrtev kaznivih dejanj (glej odgovor pod točko 2.). Tendence gredo v smeri, da bi bilo zadostno samo eno zaslišanje prič v izogib vedno novim izpovedbam o istem dogodku, z večjo možnostjo uporabe videokonference. Predlogi so v smeri podaljšanja nekateri zakonskih rokov za tovrstna kazniva dejanja oziroma za oškodovance takih kaznivih dejanj (prevzem pregona, ...).

5. Opazate kje težave, ki se pogosto pojavljajo med postopkom obravnave?

Če so mišljene obravnave v postopkih kaznivih dejanj z elementi nasilja, opazamo predvsem pri ženskah, ki opredeljene kot oškodovanke, da se pogosto sredi postopka odpovedo pričanju, s čimer sodišču odpadejo pomembni in velikokrat edini dokazi v obtožbi in kar lahko vodi do umika obtožbe ali oprostilne sodbe. Žrtve pogosto pričakujejo, da bodo „njihovo vlogo“ opravili drugi, kar pa ni mogoče, sploh, ker so tovrstna kazniva dejanja praviloma družbi prikrita in so ravno oškodovanci tisti, ki lahko dajo v zvezi s tem največ relevantnih informacij.

6. Kako ocenjujete oziroma kakšen je vaš prispevek v postopku obravnave nasilja nad žensko? Bi rabili dodatno usposabljanje za ravnanje z žrtvami nasilja?

Sodnik se mora pri vseh postopkih, ne glede na vrsto kaznivega dejanja in do vseh strank obnašati korektno, enakopravno ter ravnati zakonito. Predvsem velja, da do dokončanja postopka z obsodilno sodbo, tudi oškodovanke, če je govora o ženskah, privilegijev ne morejo imeti.

Usposabljanja in dodatna izobraževanja so vselej dobrodošla.

7. Se soočate kdaj z nasprotji vaših interesov/omejitev v zakonodaji z interesi žrtve? Kako ravnate takrat?

-

8. Kaj menite, da bi se moralo spremeniti (glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?

Sodišče se v tej verigi znajde kot zadnja institucija. Predvsem na centrih za socialno delo bi morali vložiti več energije v ozaveščanje žensk, da postopke speljejo do konca, kar se sicer že dela. Stranke, ki so žrtve kaznivih dejanj nasilja v družini se morajo zavedati, da v formalnem smislu pri reševanju zadev, med kaznivimi dejanji ni razlik, dokazni in drugi standardi so za vsa dejanja enaki.

9.2.4 Intervju z žensko – žrtvijo nasilja 1 (Karmen)

Datum: 6. 1. 2016

Srečanje je trajalo 1h 30min.

Spoštovana dekleta, žene, mamice,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo zaposleni v institucijah, ki se vsakodnevno srečujejo z obravnavo nasilja nad žensko v družini in ženske, ki imate izkušnjo s katero izmed institucij (Policija, Sodišče, Center za socialno delo, Varna hiša). Z odgovori na spodnja vprašanja bi prispevale dragocene informacije moji diplomski nalogi in pripomogle k možnosti izboljšave postopkov v institucijah.

Prosila bi vas, da odgovorite na spodnjih osem vprašanj z vidika vaše osebne izkušnje. Zanimajo me predvsem vaši občutki in izkušnje, ki ste jih med postopkom doživele.

Hvala!

- 1. S koliko institucijami, povezanimi z vašo izkušnjo nasilja ste prišli v stik? Kako ste doživeli prvi stik z delavcem oziroma delavko? (CSD/Policiji/Sodišču/Varna hiša)**

Bila sem v stiku s CSD Murska Sobota, policijo, sodiščem in Varno hišo. Pri vseh zaposlenih, ki so mi pomagali sem naletela na veliko prijaznost, vse so mi razložili, v nič me niso silili, skratka bila sem zelo zadovoljna. Sploh na policiji sem naletela na zelo prijazno delavko in delavca, ki sta mi takoj zaupala številko, na katero ju lahko vedno pokličem, zdelo se mi je da smo oblikovali zelo prijateljski odnos.

- 2. Kako bi opisali celoten postopek obravnave vašega primera izkušnje z nasiljem? (prednosti, slabosti) Če ste sodelovali z več institucijami, kako bi ocenili njihovo sodelovanje?**

Nasilje sem sama prijavila najprej na Policijo, nato so se oni povezali s CSD, sklicali so tudi sestanek, kjer so bili prisotni strokovni delavci na različnih področjih. Skupaj smo sestavili načrt, se dogovorili kako naprej tudi glede mojega otroka. Bivši partner je takrat dobil prepoved približevanja, ki se je tudi podaljšala, ker pa ni odnehal z grozilnimi »esemesi« pa so strokovni delavci presodili, da bo najbolj varno, če grem skupaj z otrokom v Varno hišo. Zamisel mi najprej ni bila všeč, vendar sem privolila. Po enem tednu sem zapustila Varno hišo, ker se nisem počutila varne, saj se mi je zdelo, da lahko vsak, ki je malo bolj iznajdljiv pride v hišo, ploč pa moj bivši partner, ki je okolico v kateri je ta Varna hiša zelo dobro poznal. Doma sem imela družina in zato sem predvidevala, da bova z otrokom vseeno doma bolj varna. Sodelovanje in obveščanje med CSD - jem in policijo se mi je zdelo zelo dobro, hitro.

- 3. Ste bili v stiku tudi z nevladnimi organizacijami? S katerimi in kako bi jih ocenili? (Varna hiša, Društvo za nenasilno komunikacijo, SOS telefon za ženske)**

Varna hiša. Tam sem bila nekje teden dni in nisem se niti najmanj počutila varno. Ker je to normalna hiša, niti vrata se mi ne zdijo dovolj kakovostna, da bi mogla zadržati prihod kakega pobesnelega

moškega. Pač iznajdljiv človek lahko zlahka pride not. Drugače sem se z dekleti dobro razumela. Z drugimi organizacijami nisem sodelovala.

4. Koliko ste seznanjeni z ureditvijo obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali v zakonodaji?

Prej o tem kaj mi lahko pripada nisem bila seznanjena. Največ o tem mi je povedala delavka na CSD - ju. Prej sem vedela le o prepovedi približevanja. Tudi otrok je bil obravnavan kot žrtev, tako da je bil vrtec obveščen o tem, da ga oče ne sme odpeljati iz vrtca in Varna hiša mi je bila mi je bila ponujena kot maksimalna možnost zaščite.

Mogoče bi bilo dobro če bi se lahko prepoved približevanja še bolj podaljševala in da bi bile strožje kazni, če se prepoved krši.

5. Koliko ste bili seznanjeni s pravicami, postopki in možnostmi za žrtve nasilja preden ste poiskali institucionalno pomoč, ste bili zadostno seznanjeni z njimi v času obravnave postopka?

Niti se nisem za to zanimala. Kljub temu, da je nasilje trajalo že nekaj časa o tem nisem premišljevala. Takrat ko sem ga prijavila pa se je vse dogajalo zelo hitro. Vedela sem le za prepoved približevanja.

6. Kaj ste v samem postopku pridobili (na osebni ravni) in kako bi ocenili prispevek strokovnega delavca pri tem? (ste se počutili sprejeto, vas je pozorno poslušal)? Ste med postopkom naleteli na kakšne težave?

V glavnem sem dobila mir, zdaj mi več ne gnjavi. Zadovoljna sem z razpletom in da sem zdaj ločena in imam mir skupaj z otrokom. S strokovnimi delavci sem zelo zadovoljna. Pozorno so me poslušali, pomirjeno so delovali name, me z vsemi možnostmi seznanili.

7. Ste imeli v času obravnave postopka kdaj občutek, da ste prisiljeni narediti nekaj, česar niste hoteli oziroma nekaj za kar niste bili prepričani da si res želite? Kako ste se na to odzvali?

Varna hiša. Vse skupaj se je odvijalo zelo hitro. Po zadnjem grozljivem sms-u (vse sem morala poročati policiji) so oni presodili, da je nujno da grem z otrokom v Varno hišo. Čeprav se sama ne bi odločila za Varno hišo, se mi je zdelo, da bo res najboljša če jih ubogam. Ker je bila otrokova in moja varnost na prvem mestu sem privolila.

8. Kaj menite, da bi se moglo spremeniti (glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?

Čim prej se obrniti na pomoč na CSD ali na policijo, naj jih ni sram ali strah. Vedno obstaja vsaj majhna možnost da pokličeš na pomoč.

9.2.5 Intervju z žensko – žrtvijo nasilja 2 (Marjana)

Datum: 8. 1. 2016

Srečanje je trajalo 2h.

Spoštovana dekleta, žene, mamice,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo zaposleni v institucijah, ki se vsakodnevno srečujejo z obravnavo nasilja nad žensko v družini in ženske, ki imate izkušnjo s katero izmed institucij (Policija, Sodišče, Center za socialno delo, Varna hiša). Z odgovori na spodnja vprašanja bi prispevale dragocene informacije moji diplomski nalogi in pripomogle k možnosti izboljšave postopkov v institucijah.

Prosila bi vas, da odgovorite na spodnjih osem vprašanj z vidika vaše osebne izkušnje. Zanimajo me predvsem vaši občutki in izkušnje, ki ste jih med postopkom doživele.

Hvala!

1. S koliko institucijami, povezanimi z vašo izkušnjo nasilja ste prišli v stik? Kako ste doživeli prvi stik z delavcem oziroma delavko? (CSD/Policiji/Sodišču/Varna hiša)

S policijo, sodiščem, centrom za socialno delo in varno hišo. Najprej sem prišla v stik s policijo, saj sem sama poklicala policijo. Policist je bil zelo prijazen, bil je zraven mene, me pomiril, povedal tudi očetu naj se umiri ko me je ta zmerjal. Tudi na centru za socialno delo je bilo v redu. Povedala mi je za možnost uveljavljanja denarne socialne pomoči. Manj sem bila zadovoljna s sodiščem, pa ne zaradi odnosov, ampak ker se postopek ni zaključil, pričat ni prišla zdravnica, tožilec pa je odstopil. V varni hiši pa so me tudi zelo toplo sprejeli, tudi dekleta in ženske med sabo smo si zelo pomagale, jaz sem jih učila kvačkati, one pa mene kaj drugega, ampak še vedno je bil prisoten strah v meni.

2. Kako bi opisali celoten postopek obravnave vašega primera izkušnje z nasiljem? (prednosti, slabosti) Če ste sodelovali z več institucijami, kako bi ocenili njihovo sodelovanje?

Prednost je seveda ta, da sem se rešila nasilja, odleglo mi je. Po drugi strani pa je ta odločitev za sabo prinesla druge težave, sedaj sem si našla drugega moškega, ker drugače sama ne bi mogla preživeti, niti ne bi mogla kje živeti z dobrimi 100€ socialne. Najbolj težko mi je to, da sem v hišo vlagala s svojim denarjem dobrih dvajset let, zdaj pa sem mogla vse pustiti za sabo. Odnos sem le najnujnejše stvari, vse drugo je ostalo v hiši. Bil je sklican tudi multidisciplinarni tim, ker je bila visoka stopnja nevarnosti.

Sodelovanje se mi zdi da je bilo dobro, zapletlo se je zgolj na sodišču. Obremenjuje me najbolj finančna stran. Ob moji skromni socialni moram plačevati preživnino hčerki, ki sicer že je polnoletna ampak se še šola. Oče pa ima službo, ampak jo je tako prepričal, da posluša samo njega, mene sploh ne pokliče. To me zelo boli. Starejša hčerka pa ima že otroka in me velikokrat pokliče in tolaži.

3. Ste bili v stiku tudi z nevladnimi organizacijami? S katerimi in kako bi jih ocenili? (Varna hiša, Društvo za nenasilno komunikacijo, SOS telefon za ženske, ...)

Bila sem 15 dni v varni hiši, kjer mi je bilo lepo, še preden pa sem prišla v varno hišo pa sem bila pri prijateljici in komaj takrat je posredoval CSD in tako sem prišla do varne hiše. Po tistem, ko sem že prijavila nasilje, sem dobila kontakt od društva Beli obroč. To je neko društvo za zaščito žrtev pred nasiljem. Nič mi niso pomagali. Samo poslušali so me, to je vse. Jaz sem takrat rabila konkretno pomoč, še najboljše bi bilo v denarni obliki.

4. Koliko ste seznanjeni z ureditvijo obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali v zakonodaji?

Kolegica v varni hiši me je večinoma seznanila z zakonodajo, o tem smo se veliko pogovarjale.

Jaz bi spremenila kaj v finančni plati. Če se ne bi sama znašla bi na žalost še vedno bila na tistem, kjer sem prej bila. Moraš biti genij in se znati če se res želiš rešiti tega. Niti sama ne vem, kje sem tisti trenutek zbrala moč, da sem poklicala policijo. Mož in starša so bili nasilni že od samega začetka, oporo sem našla samo v babici. Ampak kaj moreš, tako sem bila vzgojena. Mama mi je vedno govorila da moram potrpeti in vztrajati v dobrem in v slabem, ko je tudi ona. Oče pa je delal v Avstriji in ko je prišel občasno domov je pogosto pil in takrat so bili težki časi. Bila mi je ponujena brezplačna pravna pomoč glede razveze zakonske zveze

5. Koliko ste bili seznanjeni s pravicami, postopki in možnostmi za žrtve nasilja preden ste poiskali institucionalno pomoč, ste bili zadostno seznanjeni z njimi v času obravnave postopka?

Malo sem že vedela, samo nisem o tem podrobno premišljevala pa tudi nisem upala preveč o tem premišljevati, sploh pa ne prijaviti. Jaz sem z nasiljem odraščala, vedno je bilo prisotno, bila sem na to navajena. Potem pa sem se še s takim moškim poročila. Mama mi je vedno govorila, da si v zakonu obljubiš da boš možu stala ob strani v dobrem in slabem in to je ostalo globoko v meni. Ja o vsem so me obvestili.

6. Kaj ste v samem postopku pridobili (na osebni ravni) in kako bi ocenili prispevek strokovnega delavca pri tem? (ste se počutili sprejeto, vas je pozorno poslušal, ...)? Ste med postopkom naleteli na kakšne težave?

Sedaj imam mir, nisem več v tistem prostoru nasilja, ne poslušam več tega kar sem mogla poslušati, pač ni več prisotno nasilje. S finančne plati pa se sekiram, bojujem se še vedno z depresijo in pridejo obdobja, ko se samo jočem. Zadovoljna sem z delom zaposlenih, vsi so bili prijazni, v varni hiši na primer pomagajo tudi pri tem, da iščeš službo in take stvari, tako da sem bila res zadovoljna.

7. Ste imeli v času obravnave postopka kdaj občutek, da ste prisiljeni narediti nekaj, česar niste hoteli oziroma nekaj za kar niste bili prepričani da si res želite? Kako ste se na to odzvali?

Nisem bila v nič prisiljena, vsi so mi samo svetovali. Varo hišo mi je svetovala zdravnica, ki me je takoj po tistem dogodku pregledala. In sama sem se s tem strinjala, ampak tukaj pri nas ni bilo nikjer prostora, tako da sem šla v Maribor v varno hišo.

8. Kaj menite, da bi se moglo spremeniti (glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?

Čim prej pokličī na pomoč. Naj ne čakajo tako dolgo kot sem jaz. Sama nimam pojma kje sem tisti trenutek zbrala moč, da sem poklicala policijo, ampak mi ni žal, čeprav sem po eni strani ostala brez vsega. Niti oblek in veliko svojih stvari nisem odnesla s sabo ampak sem pustila tam.

9.2.6 Intervju z žensko – žrtvijo nasilja 3 (Suzana – ime je izmišljeno)

Datum: 16. 12. 2015

Intervju je bil opravljen preko elektronske pošte.

Spoštovana dekleta, žene, mamice,

sem Tjaša Kočar, absolventka Fakultete za socialno delo. Na vas se obračam z vprašalnikom na temo postopka obravnave nasilja nad žensko. V sklopu diplomske naloge izvajam raziskavo s katero želim podrobneje analizirati postopek ter ugotoviti kako postopek doživljajo zaposleni v institucijah, ki se vsakodnevno srečujejo z obravnavo nasilja nad žensko v družini in ženske, ki imate izkušnjo s katero izmed institucij (Policija, Sodišče, Center za socialno delo, Varna hiša). Z odgovori na spodnja vprašanja bi prispevale dragocene informacije moji diplomski nalogi in pripomogle k možnosti izboljšave postopkov v institucijah.

Prosila bi vas, da odgovorite na spodnjih osem vprašanj z vidika vaše osebne izkušnje. Zanimajo me predvsem vaši občutki in izkušnje, ki ste jih med postopkom doživele.

Hvala!

- 1. S koliko institucijami, povezanimi z vašo izkušnjo nasilja ste prišli v stik? Kako ste doživeli prvi stik z delavcem oziroma delavko? (CSD/Policiji/Sodišču/Varna hiša)**

Z mojo izkušnjo nasilja sem prišla v stik najprej s CSD nato s policijo in sodiščem nato pa v varno hišo. Prvi stik z delavko na CSD sem doživela zelo dobro. Delavka je bila zelo zavzeta in poslušljiva in bila je na moji strani, ter me opogumila, da sem naredila prve korake naprej. Pomagala mi je v zvezi s sodiščem in me usmerjala kako naprej.

- 2. Kako bi opisali celoten postopek obravnave vašega primera izkušnje z nasiljem? (prednosti, slabosti) Če ste sodelovali z več institucijami, kako bi ocenili njihovo sodelovanje?**

Celoten postopek mojega primera izkušenj od nasilja je bil zame še kar lahek, saj so mi svetovalke iz varne hiše stale ob strani. Na sodišče me je spremljala svetovalka iz varne hiše in me mirila ter opogumila, da sem zbrala pogum za obravnavo. Počutila sem se varno in pogumno ob njihovi pomoči. Sama tega ne bi zmogla.

- 3. Ste bili v stiku tudi z nevladnimi organizacijami? S katerimi in kako bi jih ocenili? (Varna hiša, Društvo za nenasilno komunikacijo, SOS telefon za ženske)**

Ja v varni hiši. Ocenila bi jo kot zelo dobro, saj se svetovalke zelo zavzamejo za vsako žensko in ji nudijo pomoč in oporo ter pomoč v zvezi s sodiščem.

- 4. Koliko ste seznanjeni z ureditvijo obravnave nasilja nad žensko v zakonodaji? Bi želeli kaj spremeniti v samem postopku ali v zakonodaji?**

Jaz ne bi želela spreminjati ničesar.

- 5. Koliko ste bili seznanjeni s pravicami, postopki in možnostmi za žrtve nasilja preden ste poiskali institucionalno pomoč, ste bili zadostno seznanjeni z njimi v času obravnave postopka?**

Da, bila sem zadostno seznanjena.

- 6. Kaj ste v samem postopku pridobili (na osebni ravni) in kako bi ocenili prispevek strokovnega delavca pri tem? (ste se počutili sprejeto, vas je pozorno poslušal)? Ste med postopkom naleteli na kakšne težave?**

Pridobila sem samozavest in pogum in zavedanje, da me nihče nima pravice udariti in žaliti.

- 7. Ste imeli v času obravnave postopka kdaj občutek, da ste prisiljeni narediti nekaj, česar niste hoteli oziroma nekaj za kar niste bili prepričani da si res želite? Kako ste se na to odzvali?**

Ne, s tem občutkom se nisem srečala.

- 8. Kaj menite, da bi se moglo spremeniti (glede izvedbe postopka, zakonodaje, ozaveščanja), da bi se ženska prej obrnila na institucionalno pomoč?**

Mislím, da bi policija mogla o nasilju takoj obvestiti CSD, da bi se vse hitreje ukrepalo.

9.3 Tabela s kodiranjem

CSD- center za socialno delo

POL – policija

SOD – sodišče

Ž1 – ženska, intervjuvanka 1

Ž2 – ženska, intervjuvanka 2

Ž3 – ženska, intervjuvanka 3

Tabela 2 : Tabela s kodiranjem

	SOGO-VORNI-CA	ENOTE KODIRANJA	PRIPISANI POJMI	KATEGORIJA	NADKA-TEGORIJA	TEMA
1	CSD	Žrtev prijazno sprejmemo, stisnemo roko, pogledamo v oči, do nje se vedemo spoštljivo, vljudno, do nje izražamo skrb in solidarnost	Stisk roke, pogled v oči, spoštljivo in vljudno vedenje, izražanje skrbi in solidarnosti	Sprejem žrtve	CSD	Vzpostavljanje delovnega odnosa
2	CSD	Preverimo njena pričakovanja do nas in pojasnimo kakšno pomoč ji lahko ponudimo	Preverjanje pričakovanj, možne oblike pomoči	Sprejem žrtve	CSD	Vzpostavljanje delovnega odnosa
3	CSD	Dajemo ji občutek, da	Dati občutek	Sprejem žrtve	CSD	Vzpostavljanje delovnega odnosa

		nam lahko zaupa	zaupanja			vljanje delovnega odnosa
4	CSD	Predstavitve sebe in institucije, identifikacija in prepoznavanje stisk uporabnice, predstavitev mogočih načinov reševanja identificiranih stisk, izvajanje nalog po ZPND, spremljanje in evalvacija in koordinirana izmenjava informacij z drugimi institucijami	Seznanitev z vlogo institucije	Sprejem žrtve, Informiranje	CSD	Vzpostavljanje delovnega odnosa, Postopek
5	POL	Ko žrtev sama poišče pomoč policije -žrtvi dovolimo da govori, da se izpove o nasilju kateremu je bila izpostavljena leta in leta	Pustiti žrtvi da se izpove	Sprejem žrtve	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa
6	POL	S takšnim vedenjem ji sporočamo, da jo razumemo, da ji verjamemo	Razumeti, ji verjeti	Sprejem žrtve	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa
7	POL	Ko se žrtev izpove, izbruha vse kar je več let tlačila v sebi, pa z njo opravimo uradni razgovor	Uradni razgovor	Sprejem žrtve	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa, Postopek
8	POL	Kdaj se je mož do nje prvič nasilno obnašal, kako je potekalo to nasilje, kdaj je bilo najhuje in kako pogosto se je to dogajalo	Razjasnitev okoliščin kaznivega dejanja	Uradni razgovor	POL	Postopek
9	POL	S svojo verbalno in neverbalno komunikacijo žrtvi sporočamo, da jo razumemo, da ji verjamemo	Verbalna in neverbalna podpora	Sprejem žrtve, uradni razgovor	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa, Postopek
10	POL	Pazimo na oblikovanje vprašanj, ki jih postavljamo, izogibamo se vprašanjem, ki se začnejo z zakaj	Vprašanja, ki ne obsojajo	Uradni razgovor	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa, Postopek
11	POL	Po končanem razgovoru ji podrobno razložimo kako bo potekalo naše delo in kam vse se lahko obrne po pomoč	Seznanitev z vlogo institucije in možnih oblikah pomoči	Informiranje	POL	Postopek
12	POL	V kolikor za sum kaznivega dejanja izvemo pri svojem delu na terenu ali ga naznani tretja	Institucija naveže stik z žrtvijo	Sum kaznivega dejanja	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa

		oseba, pa z žrtvijo navežemo stik				
13	POL	V takšnih primerih žrtev v večini primerov ne upa o nasilju spregovoriti	Žrtev ne upa o nasilju spregovoriti	Sum kaznivega dejanja	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa
14	POL	Da bi jo opogumili žrtvi razložimo krog nasilja	Razložiti krog nasilja	Sum kaznivega dejanja	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa
15	POL	Razložimo ji kako nasilje vpliva na otroke in podobno	Vpliv nasilja na otroke	Sum kaznivega dejanja	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa
16	POL	Seznamimo jo tudi z vsemi možnostmi tj. od izreka prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju, možnosti odhoda v varno hišo, nevladne organizacije in podobno	Možne oblike pomoči/ ukrepov	Sum kaznivega dejanja	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa
17	POL	Na podlagi njene podaje ovadbe začnemo z zbiranjem obvestil in sumu kaznivega dejanja	Podaja ovadbe, zbiranje obvestil o sumu kaznivega dejanja	Sum kaznivega dejanja	POL	Vzpostavljanje delovnega odnosa
18	POL	Dosti krat se zgodi, da si čez čas žrtev premisli in nasilje s strani partnerja zanika	Žrtev (čez čas) zanika nasilje	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
19	SOD	Žrtev praviloma srečam od zaslišanju na glavni obravnavi	Zaslišanje	Prvi stik	SOD	Vzpostavljanje delovnega odnosa
20	SOD	Pozornost namenim njenemu psihičnemu stanju v kontekstu do zmožnosti pričanja	Pozornost psihičnemu stanju žrtve	Prvi stik	SOD	Vzpostavljanje delovnega odnosa
21	SOD	Zaradi morebitne ocene, da se boji obtoženca in v njegovi navzočnosti ne bo hotela pričati	Možnost pričanja v nenavzočnosti obtoženca	Prvi stik	SOD	Vzpostavljanje delovnega odnosa
22	SOD	V takih primerih zakon dopušča odločitve, da se slednjega napoti iz dvorane in pričo zasliši v njegovi nenavzočnosti	Možnost pričanja v nenavzočnosti obtoženca	Zaščita	Ocena	Zakonodaja
23	Ž1	Pri vseh zaposlenih sem naletela na veliko prijaznost, vse so mi razložili, v nič me niso silili	Vse razložili, v nič prisiljena (vse institucije)	Informiranje, podpora	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa

24	Ž1	Na policiji sem naletela na zelo prijazno delavko in delavca	Prijazni delavci (policija)	Prijaznost	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa
25	Ž1	Takoj sta mi zaupala št. na katero ju lahko vedno pokličem	Vedno na voljo (policija)	Dostopnost	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa
26	Ž1	Zdelo se mi je, da smo oblikovali zelo prijateljski odnos	Prijateljski odnos (policija)	Prijaznost	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa
27	Ž2	Sama sem poklicala policijo	Samoprijava (na policijo)	Prijava nasilja	Potek postopka	Postopek
28	Ž2	Policist je bil zelo prijazen, bil je zraven mene, me pomiril, povedal tudi očetu naj se umiri ko me je ta zmerjal	Pomiritev, biti ob žrtvi, posredovanje nad očetom (policija)	Posredovanje, prijaznost	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa
29	Ž2	Tudi na CSD je bilo v redu	Zadovoljna (CSD)	Prvi stik	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa
30	Ž2	Povedala mi je za možnost uveljavljanja denarne socialne pomoči	Možne oblike pomoči – denarna socialna pomoč (CSD)	Informiranje	Zadovoljstvo	Prvo vzpostavljanje del. odnosa
31	Ž2	Manj sem bila zadovoljna s sodiščem	Sodišče	Nezaključen postopek	Nezadovoljstvo	Postopek
32	Ž2	Ne zaradi odnosov, ampak ker se postopek ni zaključil	Sodišče	Nezaključen postopek	Nezadovoljstvo	Postopek
33	Ž2	Pričat ni prišla zdravnica, tožilec pa je odstopil	Zdravnica ni pričala, tožilec odstopil	Nezaključen postopek	Nezadovoljstvo	Postopek
34	Ž2	V varni hiši so me zelo toplo sprejeli	Topel sprejem (VH)	Prvi stik	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa

35	Ž2	Dekleta in ženske smo si med sabo zelo pomagale	Samopomoč uporabnic (VH)	Prvi stik	Varna hiša	Vzpostavljanje del. odnosa
36	Ž2	Še vedno je bil prisoten strah v meni	Strah v VH	V času postopka	Težave	Postopek
37	Ž3	Prvi stik z delavko na CSD sem doživela zelo dobro	Zelo dobro doživela (CSD)	Prvi stik	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa
38	Ž3	Delavka je bila zelo zavzeta in poslušljiva in bila je na moji strani, me opogumila, da sem naredila prve korake naprej	Biti na strani uporabnice, da naredi korake naprej	Podpora, opogumljanje	Zadovoljstvo	Vzpostavljanje del. odnosa
39	Ž3	Pomagala mi je v zvezi s sodiščem in me usmerjala kako naprej	Usmerjanje	Delo z žrtvijo	Zadovoljstvo	Ocena strokovnega delavca
40	CSD	Na najmanj ogrožajoč način se vzpostavi kontakt z njo in skupaj z njo v okviru nalog za preprečevanje nasilja v družini ugotavlja njene potrebe z namenom prekinitve nasilja	Vzpostavljanje stika, ugotavljanje potreb, delo na podlagi ZPND	Odrasla žrtev nasilja	CSD	Vzpostavljanje del. odnosa Postopek
41	CSD	Pri vzpostavitvi stika z žrtvijo je najpomembnejša skrb za varnost žrtve	Skrb za varnost žrtve	Sprejem žrtve	CSD	Vzpostavljanje del. odnosa
42	CSD	Namen obravnave v okviru nalog za preprečevanje nasilja v družini je nudenje svetovalne pomoči z namenom prekinitve nasilja	Svetovalna pomoč, namen prekinitve nasilja	Odrasla žrtev nasilja	CSD	Postopek
43	CSD	Zajema suport, opolnomočenje in seznanitev z zakonskimi možnostmi	Svetovalna pomoč	Odrasla žrtev nasilja	CSD	Postopek
44	CSD	Pomoč odrasli žrtvi nasilja se nudi v kolikor žrtev pomoč CSD sprejme	Pomoč se nudi, če žrtev ta sprejme	Odrasla žrtev nasilja	CSD	Postopek

45	CSD	CSD je v primeru ogroženosti mladoletnega otroka dolžan ukrepati	Uradna dolžnost ukrepanja	Mladoletna žrtev nasilja	CSD	Postopek
46	CSD	Ukrepi odvisni od stopnje ogroženosti otroka (posredna, neposredna žrtev nasilja)	Ukrepi pomoči so odvisni od stopnje ogroženosti otroka	Mladoletna žrtev nasilja	CSD	Postopek
47	CSD	Opravi se razgovor s starši, kjer se jih seznani z okoliščinami in posledicami	Razgovor s starši	Mladoletna žrtev nasilja	CSD	Postopek
48	CSD	Skrajno lahko pride tudi do odvzema otoka, prej se vedno iščejo druge možnosti	Skrajni ukrep odvzem otoka	Mladoletna žrtev nasilja	CSD	Postopek
49	POL	Z žrtvijo se pogovorimo	Pogovor	Odrasla žrtev nasilja	POL	Postopek
50	POL	Pazimo, da je prostor v katerem vodimo razgovor povsem nevtralen, da nas med razgovorom ne motijo in podobno	Nevtralen in nemoten prostor	Odrasla žrtev nasilja	POL	Postopek
51	POL	Navežemo stik s CSD s ciljem, da se v naše delo vključi socialna delavka	Vključitev CSD	Odrasla žrtev nasilja	POL	Postopek
52	POL	Če se ugotovi, da je žrtev nasilja tudi otrok z njim opravimo razgovor v prisotnosti matere ali socialne delavke	Razgovor z otrokom v navzočnosti matere ali socialne delavke	Mladoletna žrtev nasilja	POL	Postopek
53	POL	Z njim najprej vzpostavimo kontakt z neogrožujočimi temami	Navezovanje stika z neogrožujočimi temami	Mladoletna žrtev nasilja	POL	Postopek
54	POL	V kolikor se z zbiranjem obvestil ugotovi, da so pri otroku zaradi življenja v nasilnem okolju nastale posledice bodisi čustvene narave ali vedenjske, pa lahko zoper osumljenega podamo tudi ovadbo za zanemarjanje in surovo ravnanje	Kazenska ovadba	Mladoletna žrtev nasilja	POL	Postopek

55	SOD	Postopek poteka enako kot v vseh ostalih primerih	Nevtralnost spola v postopku	Odrasla žrtev nasilja	SOD	Postopek
56	SOD	Zakon nima posebnih določb, kadar je govora o ženskah, ki so žrtve nasilja	Ni posebnih določb zgolj za žensko v postopku	Odrasla žrtev nasilja	SOD	Postopek
57	SOD	Posebnosti veljajo, če so v postopku vključeni otroci in so žrtve kaznivih dejanj iz poglavja zoper spolno nedotakljivost	Posebnosti za otroke - žrtve kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost	Mladoletna žrtev nasilja	SOD	Postopek
58	SOD	V tem primeru otrok, ki so stari manj kot 15 let, ni dopustno neposredno zasliševati na glavni obravnavi	Nezasliševanje otrok mlajših od 15 let	Mladoletna žrtev nasilja	SOD	Postopek
59	SOD	V primerih nasilja nad otroci izven spolnih deliktov, če je to le možno, otrok neposredno na obravnavi ne zaslišujemo	Nezasliševanje - otrok žrtev nasilja izven spolnih deliktov	Mladoletna žrtev nasilja	SOD	Postopek
60	SOD	Poskušamo relevantne podatke pridobiti z drugimi dokazi	Nezasliševanje - drugi dokazi za pridobitev podatkov	Mladoletna žrtev nasilja	SOD	Postopek
61	SOD	Zaslišanje se izvede, če se ugotovi, da je otrok dovolj star, da razume pomen pričanja in pravnega pouka govoriti resnico ali pravne dobrote, da se pričanju odpove	Zaslišanje - otroka če je dovolj star da razume pomen pričanja	Mladoletna žrtev nasilja	SOD	Postopek
62	Ž1	Nasilje sem sama prijavila najprej na policijo, nato so se oni povezali s CSD	Policija povezala s CSD	Sodelovanje institucij	Zadovoljstvo	Postopek
63	Ž1	Sklicali so tudi sestanek, kjer so bili prisotni strokovni delavci na različnih področjih	Multidisciplinarni tim	Multidisciplinarni tim	Zadovoljstvo	Postopek
64	Ž1	Skupaj smo sestavili načrt, se dogovorili kako naprej glede mojega otroka	Individualni varnostni načrt	Multidisciplinarni tim	Potek postopka	Postopek

65	Ž1	Bivši partner je dobil prepoved približevanja, ki se je tudi podaljšala	Prepoved približevanja	Ukrep	Potek postopka	Postopek
66	Ž1	Ker ni odnehal z grozilnimi sms-i pa so strokovni delavci presodili, da bo najbolj varno, če grem skupaj z otrokom v varno hišo	Presoja strokovnih delavcev o nujnosti odhoda	Odhod v varno hišo	Nelagodje	Postopek
67	Ž1	Zamisel mi najprej ni bila všeč, vendar sem privolila	Sprejeta odločitev kljub nelagodju	Odhod v varno hišo	Nelagodje	Postopek
68	Ž1	Po enem tednu sem zapustila varno hišo, ker se nisem počutila varne	Ni se počutila varne v VH	V času postopka	Težave	Postopek
69	Ž1	Vsak, ki je malo iznajdljiv lahko pride v varno hišo, sploh pa moj bivši partner, ki je okolico v kateri je varna hiša zelo dobro poznal	Dvom, da je varna hiša res varna	V času postopka	Težave	Postopek
70	Ž1	Doma sem imela družino in sem predvidevala, da bova z otrokom vseeno doma bolj varna	Odhod domov	V času postopka	Težave	Postopek
71	Ž1	Sodelovanje in obveščanje med CSD in policijo se mi je zdelo zelo dobro in zelo hitro	Dobro sodelovanje CSD in policije	Sodelovanje institucij	Zadovoljstvo	Postopek
72	Ž2	Prednost je seveda ta, da sem se rešila nasilja, odleglo mi je	Rešena nasilja	Mir	Pridobitev	Postopek
73	Ž2	Ta odločitev za sabo prinesla druge težave	Negativne posledice prekinitve nasilja	Po postopku	Težave	Sedaj
74	Ž2	Sedaj sem si našla drugega moškega, ker drugače sama ne bi mogla preživeti, niti ne bi mogla kje živeti z dobrimi 100€ socialne.	Finančne težave, nezmožnost biti samostojna	Finančne težave	Težave, slabosti	Sedaj

75	Ž2	V hišo sem vlagala svoj denar dobrih dvajset let, zdaj pa sem mogla vse pustiti za sabo	Pustiti vse za sabo	Izguba stanovanja	Težave, slabosti	Sedaj
76	Ž2	Sklican je bil multidisciplinarni tim, ker je bila visoka stopnja nevarnosti	Visoka stopnja nevarnosti	Sklic MDT	Multidisciplinarni tim	Medinstitucionalno sodelovanje
77	Ž2	Sodelovanje je bilo dobro	Dobro sodelovanje	Zadovoljna	Zadovoljstvo	Postopek
78	Ž2	Zapletlo se je zgolj na sodišču	Zaplet	Sodišče	Težave, slabosti	Postopek
79	Ž2	Obremenjuje me najbolj finančna stran	Bremenijo finančne težave	Finančne težave	Vsakdanje življenje	Sedaj
80	Ž2	Ob moji skromni socialni moram plačevati preživnino hčerki, ki je sicer že polnoletna, ampak se še šola	Plačevati preživnino ob skromni denarni socialni pomoči	Finančne težave	Vsakdanje življenje	Sedaj
81	Ž2	Oče ima službo, ampak jo je tako prepričal, da posluša samo njega, mene sploh ne pokliče. To me zelo boli	Manipulacije hčerke s strani očeta,	Neurejeni odnosi z mlajšo hčerko	Vsakdanje življenje	Sedaj
82	Ž2	Starejša hčerka pa ima že otroka in me velikokrat pokliče in tolaži	Dober odnos s starejšo hčerko	Urejen odnos s starejšo hčerko	Vsakdanje življenje	Sedaj
83	Ž3	Celoten postopek mojega primera izkušenj z nasiljem je bil zame še kar lahek	Lahek postopek	Sodelovanje institucij	Zadovoljstvo	Postopek
84	Ž3	Svetovalke iz varne hiše stale ob strani	Podpora svetovalk varne hiše	Podpora	Varna hiša	Postopek
85	Ž3	Na sodišče me je spremljala svetovalka iz varne hiše in me mirila ter opogumila, da sem zbrala pogum za obravnavo	Spremljanje in podpora svetovalk na sodišču	Podpora	Varna hiša	Postopek

86	Ž3	Počutila sem se varno in pogumno ob njihovi pomoči	Počutila se je varno in pogumno	Podpora	Varna hiša	Postopek
87	Ž3	Sama tega ne bi zmogla	Sama ne bi zmogla	Podpora	Varna hiša	Postopek
88	CSD	Obravnava nasilja v družini na CSD je multidisciplinarna kar določa ZPND	Multidisciplinarna obravnava po ZPND	Zakonodaja	CSD	Medinsti-tucionalno sodelovanje
89	CSD	Sodelujemo s policijo, okrožnim državnim tožilstvom, varno hišo, sodiščem, odvetniki žrtev, šolami, vrtci, tudi z zdravstvom	Policija, okrožno državno tožilstvo, varna hiša, odvetniki, sodišče, šole, vrtci, zdravstvo	Sodelujoče institucije	CSD	Medinsti-tucionalno sodelovanje
90	CSD	Sodelujemo strokovno, učinkovito in z namenom učinkovite pomoči žrtvi	Strokovno in učinkovito	Ocena sodelovanja	CSD	Medinsti-tucionalno sodelovanje
91	POL	Najprej se povežemo s pristojnim CSD, da pridobimo informacije o tem če družino obravnavajo, kakšne so njihove ugotovitve glede odnosov v družini	CSD za pridobitev informacij o že morebitni obravnavi	Obveščanje sodelujočih institucij	POL	Medinsti-tucionalno sodelovanje
92	POL	CSD seznanimo s prijavo in se dogovorimo o sklicu multidisciplinarnega tima, v kolikor ocenimo, da je to potrebno	Seznanjanje CSD s prijavo, dogovor o multidisciplinarnem timu	Obveščanje sodelujočih institucij	POL	Medinsti-tucionalno sodelovanje
93	POL	Lahko dobimo prijavo s strani CSD	Prijava nasilja s strani CSD	Obveščanje sodelujočih institucij	POL	Medinsti-tucionalno sodelovanje
94	POL	Isti postopek, tj. pridobivanje informacij	Po prijavi	Pridobivanje informacij	POL	Medinsti-tucionalno sodelovanje
95	POL	O obravnavi kaznivega dejanja nasilja v družini seznanimo tudi pristojnega tožilca	Seznanitev pristojnemu tožilcu	Obveščanje sodelujočih institucij	POL	Medinsti-tucionalno sodelovanje

96	POL	Posredujemo mu že ugotovljena dejstva in okoliščine KD in mu predstavimo naš načrt v zvezi zbiranja obvestil in dokazov	Posredovanje tožilcu že ugotovljena dejstva	Obveščanje sodelujočih institucij	POL	Medinstitucionalno sodelovanje
97	POL	Tožilec lahko predstavljeno sprejme ali pa da še dodatna napotila v tej zvezi	Napotila tožilca	Pridobivanje informacij	POL	Medinstitucionalno sodelovanje , vloga tožolca
98	POL	V kolikor je žrtev vzpostavila kontakt z nevladno organizacijo, se povežemo s konkretno organizacijo v smislu zbiranja obvestil o sumu KD	Sodelovanje z NVO na podlagi zbiranja obvestil	Pridobivanje informacij	POL	Medinstitucionalno sodelovanje
99	POL	Lahko tudi policisti pokličejo, največkrat Društvo za nenasilno komunikacijo in žrtev na njeno željo povežejo s kontaktno osebo s ciljem nudenja psihosocialne pomoči žrtvi	Sodelovanje z NVO, največkrat Društvo za nenasilno komunikacijo	Pridobivanje informacij	POL	Medinstitucionalno sodelovanje
100	SOD	Pretežno sodelujemo s CSD	Pretežno CSD	Sodelujoče institucije	SOD	Medinstitucionalno sodelovanje
101	SOD	V okviru izrečenih ukrepov tudi z raznimi svetovalnicami v zdravstvenih domovih, psihiatrično bolnišnico Ormož, Enoto za forenzično psihiatrijo v Mariboru, Društvom za nenasilno komunikacijo, itd.	Vladne in nevladne institucije	Sodelujoče institucije	SOD	Medinstitucionalno sodelovanje
102	SOD	Sodelovanje je dobro	Dobro	Ocena	SOD	Medinstitucionalno sodelovanje
103	Ž1	Varna hiša	Varna hiša	Varna hiša	Varna hiša	Sodelovanje z NVO

104	Ž1	Tam sem bila nekje teden dni in se nisem niti najmanj počutila varno	Strah	Nezadovoljstvo	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
105	Ž1	Ker je to normalna hiša, niti vrata se mi ne zdijo dovolj kakovostna, da bi mogle zadržati prihod kakega pobesnelega moškega	Dvom v varnost	Nezadovoljstvo	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
106	Ž1	Iznajdljiv človek zlahka pride not	Strah	Nezadovoljstvo	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
107	Ž1	Drugače sem se z dekleti dobro razumela	Dobri odnosi z dekleti v varni hiši	Zadovoljstvo	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
108	Ž1	Z drugimi organizacijami nisem sodelovala	/	/	/	Sodelovanje z NVO
109	Ž2	Bila sem 15 dni v varni hiši, kjer mi je bilo lepo	Lepo	Zadovoljstvo	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
110	Ž2	Še preden pa sem prišla v varno hišo pa sem bila pri prijateljici	Bivanje pred odhodom v varno hišo	Prijateljica	Neformalna pomoč - socialna mreža	Sodelovanje z NVO
111	Ž2	Komaj takrat je posredoval CSD in tako sem prišla do varne hiše	Počasno posredovanje CSD	Dolgotrajni postopek	Težave	Postopek
112	Ž2	Dobila kontakt od društva Beli obroč	Beli obroč	Beli obroč	Beli obroč	Sodelovanje z NVO
113	Ž2	Nič mi niso pomagali, samo poslušali so me, to je vse	Samo poslušanje	Nezadovoljstvo	Beli obroč	Sodelovanje z NVO
114	Ž2	Jaz sem takrat rabila konkretno pomoč, še najboljše bi bilo v denarni obliki	Brez konkretne pomoči	Nezadovoljstvo	Beli obroč	Sodelovanje z NVO

115	Ž3	Ja, v varni hiši	Varna hiša	Varna hiša	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
116	Ž3	Ocenila bi jo kot zelo dobro, saj se svetovalke zelo zavzamejo za vsako žensko	Svetovalke zavzamejo za vsako žensko	Zadovoljstvo	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
117	Ž3	Ji nudijo pomoč in oporo ter pomoč v zvezi s sodiščem	Pomoč, opora svetovalk v zvezi s sodiščem	Zadovoljstvo	Varna hiša	Sodelovanje z NVO
118	CSD	Menim, da je zakonodaja na področju nasilja v Sloveniji primerno urejena	Primerno urejena	Ureditev	Zadovoljstvo	Zakonodaja
119	CSD	Je podlaga za učinkovito pomoč žrtvam nasilja	Podlaga za delovanje	Podlaga	Zadovoljstvo	Zakonodaja
120	CSD	V praksi se je pokazala potreba po spremembi ZPND vse z namenom učinkovite pomoči žrtvi	V praksi pokazala potreba po spremembi	Dopolnitev	Spremembe	Zakonodaja
121	CSD	V javni razpravi je novela ZPND, ki tudi vsebuje potrebne spremembe	Novela ZPND	Dopolnitev	Spremembe	Zakonodaja
122	POL	Mislim, da je zakonodaja kar dobro urejena	Dobro urejena	Ureditev	Zadovoljstvo	Zakonodaja
123	POL	Predvsem ukrep prepovedi približevanja žrtvi je učinkovit ukrep, ki žrtev zaščiti takoj	Takojšnja zaščita žrtve, učinkovit ukrep	Prepoved približevanja	Zadovoljstvo	Zakonodaja
124	SOD	Zakonodaja že ima določene inštitute, ki omogočajo višjo stopnjo zaščite žrtev kaznivih dejanj	Omogočena višja stopnja zaščite	Zaščita	Zadovoljstvo	Zakonodaja
125	SOD	Tendence gredo v smeri, da bi bilo zadostno samo eno zaslišanje priče v izogib vedno novim izpovedim o istem dogodku, z večjo	Zadostno zgolj eno zaslišanje	Zaslišanje	Spremembe	Zakonodaja

		možnostjo uporabe videokonference				
126	SOD	Predlogi so v smeri podaljšanja nekaterih zakonskih rokov za tovrstna kazniva dejanja oz. za oškodovanje takih kaznivih dejanj (prevzem pregona),...	Podaljšanje določenih zakonskih rokov	Časovni roki	Spremembe	Zakonodaja
127	Ž1	Prej o tem, kaj mi lahko pripada nisem bila seznanjena	Nevednost	Pred postopkom	Seznanjenost	Zakonodaja
128	Ž1	Največ mi je o tem povedala delavka na CSD	Seznanjanje z zakonodajo na CSD	V času postopka	Seznanjenost	Zakonodaja
129	Ž1	Prej sem vedela le o prepovedi približevanja	Prepoved približevanja	Pred postopkom	Seznanjenost	Zakonodaja
130	Ž1	Tudi otrok je bil obravnavan kot žrtev, tako da je bil vrtec obveščen o tem, da ga oče ne sme odpeljati iz vrtca	Otrok posredna žrtev nasilja	V času postopka	Seznanjenost	Zakonodaja
131	Ž1	Varna hiša mi je bila ponujena kot maksimalna možnost zaščite	Varna hiša maksimalna zaščita	V času postopka	Seznanjenost	Zakonodaja
132	Ž1	Mogoče bi bilo dobro, če bi se prepoved približevanja še bolj podaljševala	Podaljševanje ukrepa	Prepoved približevanja	Spremembe	Zakonodaja
133	Ž1	Da bi bile strožje kazni, če se prepoved krši	Strožje kazni za kršenje	Prepoved približevanja	Spremembe	Zakonodaja
134	Ž2	Kolegica v varni hiši me je večinoma seznanila z zakonodajo, o tem smo se veliko pogovarjale	Kolegica v varni hiši	V času postopka	Seznanjenost	Zakonodaja

135	Ž2	Jaz bi spremenila kaj v finančni plati	Finančna pomoč	Finance	Spremembe	Zakonodaja
136	Ž2	Če se ne bi sama znašla, bi na žalost še vedno bila na tistem, kjer sem bila prej	Potrebna samoiniciativnost	Finance	Spremembe	Zakonodaja
137	Ž2	Moraš biti genij in se znati če se res želiš rešiti tega	Finančne težave	Sedaj	Težave	Postopek
138	Ž2	Niti sama ne vem, kje sem tisti trenutek zbrala moč, da sem poklicala policijo	Zbrati moč, pogum	Policija	Prijava nasilja	Postopek
139	Ž3	Jaz ne bi želela spreminjati ničesar	Zadovoljstvo z zakonodajo	Zadovoljstvo	Spremembe	Zakonodaja
140	CSD	Težavo v določenih primerih predstavlja neodzivnost zdravstva za sodelovanje na multidisciplinarnih timih, ki je v določenih primerih ključnega pomena	Neodzivnost zdravstva na multidisciplinarnih timih	Nesodelovanje institucij	Težave	Postopek
141	CSD	Sodišča povzročiteljem nasilja pogosto izrekajo pogojne obsodbe	Pogojne obsodbe	Neprimerno kaznovanje	Težave	Postopek
142	CSD	Bilo bi smiselno razmišljati, da se povzročiteljem nasilja tudi naloži obvezna udeležba na svetovalnih delavnicah z namenom spremembe vedenja in pridobitve veščin nenasilne komunikacije	Obvezne svetovalne delavnice	Programi za povzročitelje nasilja	Spremembe	Zakonodaja
143	CSD	Tudi dolgotrajnost postopka je problem	Dolgotrajnost postopka	Dolgotrajnost postopka	Težave	Postopek
144	CSD	Kazniva dejanja niso prednostno obravnavana	Kazniva dejanja niso prednostno obravnavana	Dolgotrajnost postopka	Težave	Postopek

145	CSD	Med tem časom se žrtvi lahko zgodi marsikaj, velikokrat si premisli in ne pride pričat, kar je ključnega pomena pri sodni obravnavi	Žrtev si premisli in ne priča	Prekinitev nasilja	Težave	Postopek
146	CSD	CSD jo opogumlja, kako pomembno je, da ona priča na sodišču	Pomembno pričanje	Opogumljanje	Vloga CSD	Postopek
147	POL	Žrtev velikokrat (iz strahu pred nasilnežem ali zato, ker se njegovo obnašanje spremeni in ji ta obljubi, da se do nje tako več ne bo obnašal) spremeni izjavo in nasilje zanika	Žrtev spremeni izjavo ali nasilje zanika	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
148	POL	Zadeva pade oz. se zaključi s poročilom v kolikor je še v fazi zbiranja obvestil, v kolikor je že na sodišču pa se postopek ustavi in storilec jo odnese brez kazni	Zaključno poročilo oz. ustavljen postopek	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
149	POL	Seveda pa se, ko nevarnost mine, njegovo nasilje obnovi in nadaljuje	Zanikanje nasilja	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
150	POL	Žrtev pa je spet v začaranem krogu nasilja	Zanikanje nasilja	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
151	POL	Lahko pa se kaznivo dejanje, kljub temu, da žrtev prvotno izjavo spremeni, nasilje utemelji, če v zvezi nasilja obstaja zdravniška dokumentacija iz katere je razvidno, da so poškodbe nastale zaradi nasilnih dejanj ali če obstajajo zapisi, da je otrok žrtve v šoli večkrat spregovoril o nasilju očeta in opisal posamezne primere	Utemeljevanje nasilja kljub zanikanju	Odrasla žrtev nasilja, mladoletna žrtev nasilja	Vloga POL	Postopek

152	POL	S šolo so glede obravnave nasilja v družini še težave, saj se šolski delavci, kljub temu, da o nasilju v družini vedo, ne želijo izpostavljati	Šolski delavci se ne želijo izpostavljati	Nesodelovanje institucij	Težave	Postopek
153	POL	Podajajo dvoumne odgovore, ki ne pomagajo k razjasnitvi okoliščin konkretnega suma KD	Dvoumni odgovori	Nesodelovanje institucij	Težave	Postopek
154	SOD	Predvsem pri ženskah, ki so opredeljene kot oškodovanke, se pogosto sredi postopka odpovedo pričanju	Žrtev se odpove pričanju	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
155	SOD	Sodišču odpadejo pomembni in velikokrat edini dokazi v obtožbi in kar lahko vodi do umika obtožbe ali oprostilne sodbe	Odpoved pomembnih (ali edinih) dokazov	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
156	SOD	Žrtve pogosto pričakujejo, da bodo "njihovo vlogo" opravili drugi, kar pa ni mogoče	Odpoved pričanju, prekinitev postopka	Prekinitev postopka	Težave	Postopek
157	SOD	Ker so tovrstna kazniva dejanja praviloma družbi prikrita so ravno oškodovanci tisti, ki lahko dajo v zvezi s tem največ relevantnih informacij	Pomembnost pričanja žrtve	Odrasla žrtev nasilja	Vloga SOD	Postopek
158	Ž1	Niti se nisem za to zanimala	Ni se o tem zanimala	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja
159	Ž1	Kljub temu, da je nasilje trajalo že nekaj časa o tem nisem premišljevala	Ni o tem premišljevala	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja
160	Ž1	Takrat ko sem ga prijavila pa se je vse dogajalo zelo hitro	Hitro odvijanje	V času postopka	Seznajenost	Zakonodaja
161	Ž1	Vedela sem le za prepoved približevanja	Prepoved približevanja	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja

162	Ž2	Malo sem že vedela, samo nisem o tem podrobno premišljevala	Nekaj informacij imela	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja
163	Ž2	Tudi nisem upala preveč o tem premišljevali, sploh pa ne prijaviti	Strah preveč razmišljati	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja
164	Ž2	Jaz sem z nasiljem odraščala, vedno je bilo prisotno, bila sem na to navajena	Z nasiljem odraščala	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja
165	Ž2	Potem pa sem se še s takim moškim poročila	Z nasilnim moškim poročila	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja
166	Ž2	Mama mi je vedno govorila, da si v zakonu obljubiš, da boš možu stala ob strani v dobrem in slabem in to je ostalo globoko v meni	Ob partnerju v dobrem in slabem	Pred postopkom	Seznajenost	Zakonodaja
167	Ž2	O vsem so me v času postopka obvestili	O vsem obvestili	V času postopka	Seznajenost	Zakonodaja
168	Ž3	Da, bila sem zadostno seznanjena	Zadostno seznanjena	V času postopka	Seznajenost	Zakonodaja
169	CSD	Strokovni delavci, zadolženi za opravljanje nalog na področju nasilja, moramo v okviru stalnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja obvezno redno izobraževati	Redno izobraževanje strokovnih delavcev	Potreba	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca
170	CSD	Ta izobraževanja tudi potekajo	Izobraževanja potekajo	Potek	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca
171	CSD	Sama bi moj prispevek ocenila kot korekten in strokoven in odkrit odnos z žrtvijo, kar je tudi zelo pomembno	Korekten, strokoven odkrit odnos z žrtvijo	Odnos z žrtvijo	Samoocena	Prispevek strokovnega delavca

172	POL	Mislim, da smo policisti, ki delamo na področju nasilja v družini pri svojem delu učinkoviti in uspešni	Policisti učinkoviti in uspešni	Delo na področju nasilja	Samo-ocena	Prispevek strokovnega delavca
173	POL	Delo opravljamo profesionalno	Profesionalno	Delo na področju nasilja	Samo-ocena	Prispevek strokovnega delavca
174	POL	Na to temo tudi dobro usposobljeni, saj se vsako leto udeležujemo izobraževanj na temo nasilja v družini	Letno izobraževanje	Potek	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca
175	POL	Mnogi med policisti in kriminalisti so opravili tudi izobraževanja za multiplikatorje nasilja v družini	Izobraževanje za multiplikatorje	Posebna izobraževanja	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca
176	POL	Ti so zadolženi za širjenje znanja o problemih nasilja v družini med ostale policiste na določeni policijski upravi	Ozaveščanje o nasilju ostalih policistov	Posebna izobraževanja	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca
177	POL	Takšna izobraževanja izvajamo že več let in rezultati so vidni	Vidni rezultati	Posebna izobraževanja	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca
178	POL	Policisti veliko bolj prepoznajo in razumejo žrtev nasilja in njeno ravnanje in temu ustrezno tudi postopajo	Boljše delo	Posebna izobraževanja	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca
179	SOD	Sodnik se mora pri vseh postopkih, ne glede na vrsto kaznivega dejanja in do vseh strank obnašati korektno enakopravno, ter ravnati zakonito	Korektno, enakopravno, zakonito ravnanje	Odnos z žrtvijo	Samo-ocena	Prispevek strokovnega delavca
180	SOD	Do dokončanja postopka z obsodilno sodbo, tudi oškodovanke, če je govora o ženskah, privilegijev ne morejo imeti	Ni privilegijev glede na spol	Odrasla žrtev nasilja	Vloga sodnika	Postopek
181	SOD	Usposabljanja in dodatna izobraževanja so vselej dobrodošla	Vselej dobrodošla	Potreba	Dodatna izobraževanja	Prispevek strokovnega delavca

182	Ž1	V glavnem sem dobila mir, zdaj mi več ne gnjavi	Rešena nasilja	Mir	Prido-bitev	Postopek
183	Ž1	Zadovoljna sem z razpletom in da sem zdaj ločena in imam mir skupaj z otrokom	Zadovoljna, ločena	Mir	Prido-bitev	Postopek
184	Ž1	S strokovnimi delavci sem zelo zadovoljna	Zadovoljna s strokovnimi delavci	Zadovoljstvo	Ocena	Vloga strokovnega delavca
185	Ž1	Pozorno so me poslušali, pomirjeno so delovali name, me z vsemi možnostmi seznanili	Poslušanje, seznanjanje, pomirjanje	Zadovoljstvo	Ocena	Vloga strokovnega delavca
186	Ž2	Sedaj imam mir	Rešena nasilja	Mir	Pridobitev	Postopek
187	Ž2	Nisem več v tistem prostoru nasilja, ne poslušam več tega kar sem mogla poslušati, pač ni več prisotno nasilje	Ni več prisotno nasilje	Mir	Pridobitev	Postopek
188	Ž2	S finančne plati pa se sekiram, bojujem se še vedno z depresijo in pridejo obdobja, ko se samo jočem	Finančna nesamostojnost, depresija	Sedaj	Težave	Postopek
189	Ž2	Zadovoljna sem z delom zaposlenih	Zadovoljna z delom	Zadovoljstvo	Ocena	Vloga strokovnega delavca
190	Ž2	Vsi so bili prijazni	Vsi prijazni	Zadovoljstvo	Ocena	Vloga strokovnega delavca
191	Ž2	V varni hiši pomagajo tudi pri tem, da iščeš službo in take stvari tako, da sem bila res zadovoljna	Pomoč pri iskanju službe	Potek postopka	Zadovoljstvo	Postopek
192	Ž3	Pridobila sem samozavest in pogum in zavedanje, da me nihče nima pravice udariti in žaliti	Nihče nima pravice udariti ali užaliti	Samozavest	Pridobi-tev	Postopek

193	CSD	Seveda, v primerih prijav suma nasilja v družini	Sum nasilja v družini	Prijava nasilja	Zadržki in omejitve	Postopek
194	CSD	Ko odrasla žrtev ne želi prijaviti nasilja v družini, to tudi jasno pove, smo mi kot strokovni delavci po uradni dolžnosti dolžni to prijaviti, ker gre za nasilje, ki se preganja po uradni dolžnosti	Uradna dolžnost prijave nasilja, kljub nestrinjanju žrtve	Prijava nasilja	Zadržki in omejitve	Postopek
195	CSD	Tudi tempo aktivnosti žrtve – žrtev rabi svoj čas, tudi gleda iz popolnoma drugačnega zornega kota kot jaz, ki bi ji recimo takoj hotela urediti določene zadeve, žrtev pa recimo še ni pripravljena na to, rabi svoj čas, morda si premisli	Različen pogled na nasilje	Delo z žrtvijo	Zadržki in omejitve	Postopek
196	CSD	Včasih traja eno leto intenzivnih pogovorov, da je žrtev pripravljena sprejeti določeno odločitev	Žrtev rabi čas, da sprejme odločitev	Delo z žrtvijo	Zadržki in omejitve	Postopek
197	POL	Do problemov prihaja, ker žrtev velikokrat pričakuje, da ji bodo uradne institucije pomagale problem rešiti na ta način, da nasilnež do nje ne bo več nasilen	Institucije same rešijo problem nasilja	Zmotna pričakovanja	Zadržki in omejitve	Postopek
198	POL	Tega, da bi bil kazensko preganjan pa nočejo	Žrtev noče kazensko preganjati storilca	Zmotna pričakovanja	Zadržki in omejitve	Postopek
199	POL	V tem primeru je potrebno žrtvi razložiti kakšne so pristojnosti policije in tudi drugih služb	Pristojnosti institucije	Zmotna pričakovanja	Zadržki in omejitve	Postopek
200	POL	In da je policija dolžna obravnavati kaznivo dejanje, ki je uradno pregonljivo v trenutku, ko za njega izve	Uradna dolžnost pregona nasilja	Zmotna pričakovanja	Zadržki in omejitve	Postopek
201	POL	V nadaljevanju ji pojasnimo krog nasilja in izhode iz tega kroga, med katerimi je tudi podaja kazenske ovadbe z njene	Razložiti »krog nasilja«	Zmotna pričakovanja	Zadržki in omejitve	Postopek

		strani				
202	POL	S pojasnitvijo, da čeprav je to težko in stresno, pa je potrebno tehtati med dejstvom ali je bolje problem odlagati in ga s tem poglobljati ter uničevati sebe in vse ostale, ki nasilje doživljajo v vlogi opazovalcev ali udeležencev, ali se s problemom spopasti in ga z odločnimi koraki preprečiti	Tehtanje med dejstvi	Zmotna pričakovanja	Zadržki in omejitve	Postopek
203	SOD	/				Ni odgovorila na vprašanje: sodnica se v postopku sme ozirati zgolj za podanimi dejstvi in dokazi
204	Ž1	Varna hiša	Varna hiša	Odhod v VH	Nelago-dje	Postopek
205	Ž1	Vse skupaj se je odvijalo zelo hitro	Hitro odvijanje	V času postopka	Težave	Postopek
206	Ž1	Po zadnjem grozilnem smsu (vse sem morala poročati policiji) so oni presodili, da je nujno, da grem z otrokom v varno hišo	Strokovni delavci presodili da je nujno	Odhod v VH	Nelago-dje	Postopek
207	Ž1	Čeprav se sama ne bi odločila za varno hišo, se mi je zdelo, da je res najboljše če jih ubogam	Upoštevala priporočilo kljub nelagodju	Odhod v VH	Nelago-dje	Postopek

208	Ž1	Ker je bila otrokova in moja varnost na prvem mestu sem privolila	Njena in otrokova varnost na prvem mestu	Odhod v VH	Nelago-dje	Postopek
209	Ž2	Nisem bila v nič prisiljena, vsi so mi samo svetovali	Lastne odločitve	Potek postopka	Zadovoljstvo	Postopek
210	Ž2	Varno hišo mi je svetovala zdravnica, ki me je takoj po tistem dogodku pregledala	Svetovanje	Potek postopka	Zadovoljstvo	Postopek
211	Ž2	Sama sem se s tem strinjala, ampak tukaj pri nas ni bilo nikjer prostora, tako da sem šla v Maribor v varno hišo	Polna VH v Pomurju	V času postopka	Težave	Postopek
212	Ž3	Ne, s tem občutkom se nisem srečala	Lastne odločitve	Potek postopka	Zadovoljstvo	Postopek
213	CSD	Mislim, da je največ odvisno od ženske same	Odvisno od ženske same	Samoiniciativnost	Ocena	Hitrejša odločitev za pomoč
214	CSD	Veliko je ozaveščanja, tudi zakonodaja se mi zdi v redu	Veliko ozaveščanja, dovolj storjeno s strani zakonodaje	Zakonodaja, institucije	Ocena	Hitrejša odločitev za pomoč
215	CSD	Ta pomemben korak je odvisen od ženske	Odvisno od ženske same	Samoiniciativnost	Ocena	Hitrejša odločitev za pomoč
216	POL	Mislim, da je zakonodaja dobro urejena	Primerna zakonodaja	Zakonodaja	Ocena	Hitrejša odločitev za pomoč
217	POL	Problem je le v ozaveščanju žrtev, da je o nasilju potrebno spregovoriti	Ozaveščanje žrtev, da je potrebno spregovoriti	Ozaveščanje	Spremembe	Hitrejša odločitev za pomoč
218	POL	In ozaveščanju družbe, da se o nasilju ne sme molčati in pred njim zatiskati oči	Ozaveščanje družbe, da si pred nasiljem ne zatiskamo oči	Ozaveščanje	Spremembe	Hitrejša odločitev za pomoč

219	SOD	Sodišče se v tej verigi znajde kot zadnja institucija	Sodišče zadnja institucija v verigi procesa	Institucija	Ocena	Hitrejša odločitev za pomoč
220	SOD	Na CSD bi morali vložiti več energije v ozaveščanje žensk, da postopke speljejo do konca, kar se sicer že dela	CSD bolj ozaveščati ženske da postopke speljejo do konca	Ozaveščanje	Spremembe	Hitrejša odločitev za pomoč
221	SOD	Stranke, ki so žrtve kaznivih dejanj nasilja v družini se morajo zavedati, da v formalnem smislu pri reševanju zadev, med kaznivimi dejanji ni razlik	Med kaznivimi dejanji ni razlik glede formalnega reševanja zadev	Odrasla žrtev nasilja	Vloga Sodišče	Postopek
222	SOD	Dokazni in drugi standardi so za vsa dejanja enaki	Enaki dokazni standardi za vsa kazniva dejanja	Odrasla žrtev nasilja	Vloga Sodišča	Postopek
223	Ž1	Čim prej se obrniti na pomoč na CSD ali policijo	CSD ali policija	Poiskati pomoč	Prvi korak	Hitrejša odločitev za pomoč
224	Ž1	Naj jih ni sram ali strah	Zbrati pogum	Poiskati pomoč	Prvi korak	Hitrejša odločitev za pomoč
225	Ž1	Vedno obstaja vsaj majhna možnost, da lahko pokličeš na pomoč	Vedno obstaja možnost poklicati na pomoč	Poiskati pomoč	Prvi korak	Hitrejša odločitev za pomoč
226	Ž2	Čim prej pokliči na pomoč	Čim prej	Poiskati pomoč	Prvi korak	Hitrejša odločitev za pomoč
227	Ž2	Naj ne čakajo tako dolgo kot sem jaz	Ne čakati dolgo	Poiskati pomoč	Prvi korak	Hitrejša odločitev za pomoč
228	Ž2	Sama nimam pojma kje sem tisti trenutek zbrala moč, da sem poklicala policijo	Zbrati pogum	Poiskati pomoč	Prvi korak	Hitrejša odločitev za pomoč

229	Ž2	Ni mi žal, čeprav sem po eni strani ostala brez vsega	Ni ji žal, čeprav je pustila vse za sabo	Zadovoljstvo	Ocena	Hitrejša odločitev za pomoč
230	Ž2	Niti oblek in veliko svojih stvari nisem odnesla s sabo, ampak sem pustila tam	Pustiti vse za sabo	V času postopka	Težave	Postopek
231	Ž3	Mislím, da bi policija mogla o nasilju takoj obvestiti CSD, da bi se vse hitreje ukrepalo	Policija prej obvestiti CSD	Institucije	Ocena	Hitrejša odločitev za pomoč